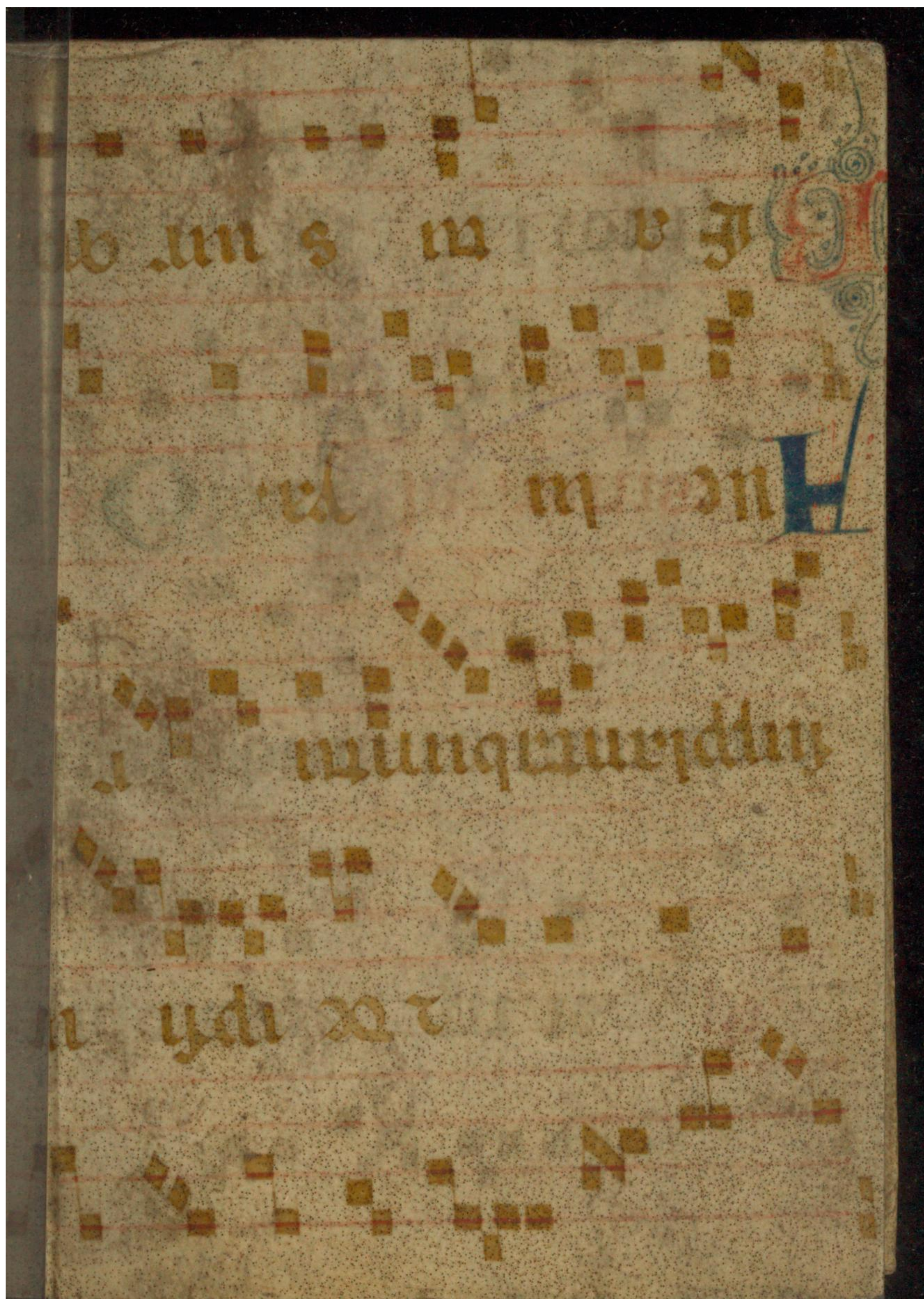
supplantabuntur

DONATI ANTONII AB ALTOMARI MEDICI AC PHILOSOPHI NEAPOLITANI DE SEDIMENTO IN VRINIS

TRACTATVS

AD IOANNEM FILIVM.

EIVSDEM TRIVM QVAESITOrum compendium aliâs impressum, sed multis mendis refertum Typographi culpa, nuper recognitum, ac diligentissimè castigatum.

NEAPOLI.

Excudebat Raymundus Amatus. 1558.

DE SEDIMENTO IN VRINIS.

VM Nonnullos inspexerim non modo iuniores, uerumetiam ueteres medicos post Galenum uariè de urinarum sedimentis conscripsisse, quorum nullus quidē uisus est huc usq; (ut mea fert opinio) Hip: ac Galeni sententiam percepisse et tu quoq; non semel duntaxat, sed sæpius hortatus esses ut meam de eis sententiam conscribere: Ob id non ab re uisum fuit quicquid cū eisdem de hac re sentiam, paruo hoc in tractatu, & quò ad potuerim succinctè pertractare: potissimum cum hæc disceptatio non minus perutilis quam necessaria sit tibi cæterisq; neotericis nostri temporis medicis: etenim ne dum in sanis corporibus, uerùm etiam & in morbis ipsis præsertim acutis cum febre, ac reliquis quibuscunq; febribus, quæ ex putrescentibus succis generantur assiduè urinas obseruantes de eis, ac earum sedimento loquuntur, atq; bonam, aut malam coctionem significare fatentur quid sedimentum sit, ac quomodo generetur cum in sanis, tum in ægris fortasse non intelligentes: Cum itaq; & ualde utilis, ac non minus necessaria sit medicis ipsis sedimētorum notitia tam pro sanitatis conseruatione, quam pro morborum præsertim acutorum prognostico, ac curatione, quinimmo tanta est uis signorum ab

urina in morbis acutis ut & solis ipsis credendum sit, ut liquet 6. de morb: uulg: Idcirco uolentes de sedimento uerba facere quoniam simul cum urina excernitur, nec citra ipsam conspicere, ac de eo quicquam exactè proferre ualemus, ut eiusdem exquisita habeatur notitia, Primùm quid sit urina, & quomodo generetur, ac secernatur ostēdemus: deinceps quid per sedimentum intelligendum: ac quid sit: quis modus generationis eius, quæue causæ: ac quo loco gignatur tum in sanis, tum in ægris declarabimus. Quòd uerò urina (quam Græci οὖρον appellant) serum sit humorum in uenis contentorum Hip: authoritate Galenus lib: 3. de morb: uulg: scriptum reliquit: quemadmodum quòd ea ut excrementum aceruetur in uenis, & arterijs quale in lacte concreto serum ab eodē Gal: primo de sanit: tuen: decretum est: quod deinde renes à sanguine secernentes ad uesicam ipsam transmittunt. Cum primùm uerò alimentum in chilum à uentriculo immutatum est, atq; concoctum per uenas à iocinore ortas uenæ portæ dictæ ramos ex eodem uentriculo ad iecur deducitur: utitur nanq; iecur eisdē uenis ueluti manibus quibusdam, quæ ex uentriculo ei cibum afferant, ut. 5. de loc: affec: scriptum est, eum'q; non solum attrahunt, sed ipsi quodammodo hepati præparant: quippe cum natura sint eidem assimiles, & primum germen ex illo ducant, ut liquet. 4. de usu part: cum'q; iecur id nutrimētum susceperit ab eisdem uenis ueluti famulis quibusdam quodammodo præparatum, & ueluti rudem quandam delineationem, obscuram'q; sanguinis speciem referens, eidem

postremum inducit ornatum ad sanguinis exacti generatio-
nem: quo tempore distributus à uētriculo ad ipsum χυλός
à uisceris caliditate ueluti uinum musteum feruet, concoqui-
tur, ac alteratur in sanguinis boni generationē, in qua ebul-
litione excrementum quod in ipso reperitur fæculentum,
ac crassum subsidet, innatat uerò quod tenue est, & leue:
Quibus secernendis natura instrumenta præparauit splenē
uidelicet qui crassum & limosum attraheret: uesicam uerò
bilis ut quæ leue, & flauum exciperet: Postquam uerò quū
apparatur in hepate χυμός hoc est succus ad animalis
nutrimentum prædicta duo excrementa deposuit, & ab in-
nata iecoris caliditate coctionem exactam est adeptus, ruber
iam & purus sursum ad gibbos eiusdem Iocinoris partes
ascendit: excipit autem ipsum illic uena quædam maxima
ex gibbis eiusdem hepatis enata (caua uena appellata) quæ
ad utramq; animalis partem fertur superiorem simul &
inferiorem, diceres sanè ipsam esse ceu aquæductum quen-
dam plenū sanguine, riuos quamplurimos habentē magnos
& paruos in omnes animalis particulas distributos: In qua
etiam uena multo adhuc humore quodam tenui & aquoso
plenus est sanguis: Etenim neq; ex uētriculo in uenas com-
modè transumi poterat chilus iam ex cibis factus, neq; faci-
lè pertransire uenas, quæ sunt in hepate & multæ & an-
gustæ, nisi tenuis quædam, & aquosa humiditas tanquam
uehiculum fuisset ei admixta, hunc etenim usum præstat
animalibus aqua Gal. teste. 4. de usu part: siquidem ex ea
nulla particula nutriri potest, neq; distribui ex uentre quod

nutriturum est poterat, nisi deductum fuisset à quopiam ita liquido: Quadere non absq; ratione Hip: humorem hunc tenuẽ, & aquosum ὄχημα τροφῆς nuncupauit, hoc est uehiculum nutrimenti simul cum appellatione usum quoq; eius ostendens: Cum uerò tenues hi, & serosi humores suo functi fuerint officio, nec amplius oportebat in corpore eos permanere, tanquam onus alienum uenis futuros, non enim egebat amplius sanguis ipse sanè multo hoc uehiculo, ut qui cum per amplas uias illhinc feratur tum fluxilis magis à natura redditus sit primũ ab hepatis, deinde cordis calore: prohinde renes à natura fabricati fuere, ad eorum attractionem ac sanguinis ab eis expurgationem, utrinq; ipsi cauæ uenæ adiacentes paulò infra iecur: Attrahunt autem humorem hunc per ampla quædam orificia: per quæ neq; purus, neq; sincerus trahitur serosus hic humor, sed alterius cuiusdam diuersi generis admixtione adulteratus, sanguinis uidelicet humidioris, & tenuioris existentis, ac ipsius flauæ bilis, quæ si non admodum crassa fuerit, cum urinis etiam ad uesicam permeat: at sanguis cum eodem seroso humore permixtus ubi ad renes peruenit, ipsorum carni aspergitur instar fœcis cuiusdam, & inde paulatim uaporis modo in totam ipsam dispergitur, adhærescit, unitur, atq; demum alimentum fit renibus, & propterea ne simul cum urinis quemadmodum tenue, biliosum excrementum, sanguis hic humidior, ac tenuior existens è renibus elaboretur. densum fuisse eorum corpus præstitit Gal. teste. 5. de usu part. Trahunt itaq; renes serosum hoc, ac tenue excremen-

tum à uasis ipsis simul cum humidiori, ac tenuiori sanguine permixtum tanquam eorum proprio, ac familiari nutrimento qui cum ad renes (ut dictum est) peruenerit, sanguis pro eorum nutrimento detentus per totam eorum substantiam dispergitur. At serosus hic humor tenuis ui renum à sanguine segregatus per meatus quosdam prælongos ac fortes (οὐρητῆρας Græci appellant) ad uesicam delegatur, quo fit ut urinæ (ut inquit Gal. eod. lib. 5. de usu part.) ui renum à sanguine segregentur, & illhinc per οὐρητῆρας iam dictos ad uesicam emittãtur, indeq; excernãtur quo tempore ratio ipsa iusserit. Verùm licet cũ primùm sanguis in cauam uenam assumatur confestim per riuulos quosdam ab eadem ortos, satis amplos existentes, à dicto tenui, ac seroso humore ui attractricis facultatis renũ, ad quos inseruntur, expurgetur, propter eas, quas assignauimus, causas: tamen nonnihil etiam illius retinetur, quò reliquus quoq; sanguis nõ modo per uenas in oẽs corporis partes pertinentes traducatur, uerùmetiã per arterias media eadẽ caua uena quæ sursum ascẽdẽs ad dextrũ cordis uẽtriculũ inseritur. Quapropter renes ipsi non solas purgant uenas ab eo excremento simul cũ tenuiori sanguine ipsum attrahentes, sed arterias quoq;: alias (ut inquit Gal: 5. de usu part: aduersus Erasistratum) non conueniebat arterias renibus insertas magnitudine fuisse uenis æquales, ad cauitatem eorum diuisas, haud secus ac uenas. Propterea itaq; quòd arterias adeò magnas ac uenas natura renibus inseruerit, causam nullam dicere poterimus, ut inquit Gal: citato

loco, nisi quòd ipsi serum sanguinis omne non modò ex ue-
nis, uerumetiam ex arterijs per uniuersum corpus distribu-
tis media eorum attractrice facultate expurgant. Quadere
idem Gal: primo de sanit: tuen: (ut diximus) non ab re
scriptum reliquit hoc excrementum serosum in uenis, &
arterijs aceruari, quale in lacte concreto serum, quod dein-
ceps renes ipsi à sanguine secernentes ad uesicam trans-
mittunt, nam ui renum à sanguine segregatur, cum ex ue-
nis ueniat, in renibusq; percoletur urina, ac in uesica agre-
getur eodem Gal: auth: com: aph: 77. 4. lib: & propterea
eorum duntaxat humorum, qui in uasis continentur, nota est
urina, neq; eorum ullum planè nec manifestum, nec eui-
dens signum habemus præter solam urinam, ut idem Gal:
4. de sanit: tuen: fatetur, quanquã ex accidenti indicia quoq;
esse possint urinæ aliarum dispositionũ, ut liquet. 2. pro-
gn: & . 3. de morb: uulg: com: 3. Quapropter urinæ semper
inspiciendæ sunt in uentris, thoracis, pulmonis, ac neruorum
affectibus. Nam bonæ si apparent multum ualent ad salu-
tem: contra si prauæ amplificant simul ægri periculum, ex
sententia eiusdem Gal: citato libr: 3. de morb: uulg: com: 2.
Cœterum animaduertere oportet, quòd licet renes ipsi assi-
duè iam dictum excrementum ex uniuersis cum arterijs,
tum uenis attrahant, non tamen adeò expurgare ab eo san-
guinem ualent, ut nihil eius supersit ita ut cum primum è
uasis excidit sanguis, ac singulis animalis particulis appo-
nitur syncerus fuerit & omnino ab hoc seroso excremento
(quod pro uehiculo ei permiscetur) expurgatus, sed si-
mul cum eodem sanguine nunc functũ officio humidũ, te-

nueq; superest aliquod quale nimirum serosum illud iam di-
ctum quod ex uasis idest uenis, & arterijs in uesicam de-
fluit, ex sententia Gal: citato primo lib: de sanit: tuen: Huic
excremento nullus certus à natura præscriptus meatus est.
expellitur tamen facile partim in speciem halitus ab insi-
to calore solutus, partim uiolento motu confertim erumpens.
appellant uerò quod ita excernitur sudorem, & hæc est il-
la pars una alimenti, uelut serosa, & humida, quæ ipsi eti-
am gratia distributionis admiscetur, cum primùm alimen-
tum singulis animalis partibus apponitur, ut liquet comm:
aph: 15. 3. lib: Omnem etenim qualitatis alimenti mutationē
alterum crassius, alterum tenuius excrementum sequitur.
quæ etiam per uniuersum corpus semper perueniunt ut. 3.
meth: med: scriptum est, & propterea qualiscunq; fuerit in
corpore redundans succus (ut inquit Gal: 4. de sanit: tuen:)
tale necesse est ut appareat serum, ac sudor quidem succo-
rum, qui in uniuerso corpore abundant, nota est: urina uerò
eorum tantum qui in uasis continentur: Eadem itaq; est ma-
teria sudoris & urinæ, serosa siquidem alimenti pars: Ve-
rùm dum intra uasa consistit à renibus segregata urina ap
pellatur: cum à uasis simul cum sanguine excedit, qui cun-
ctas animalis particulas nutrit, sudor nuncupatur, si in hali-
tum nō fuerit à calore soluta, sed per exiguos corporeæ mo-
lis ac cutis meatus excernatur: Eiusdem quoq; generis exi-
stit tenue illud excrementum quod in cauis ulceribus sem-
per colligitur à Græcis ἰχὼρ appellatur, à latinis sa-
nies dicitur ex quo cum ulcus semper humidum reddatur

nec tempus ullum erit quo exiccantibus non indigeat medicamentis ex Gal. sententia eod. 3 meth: med: Hæc quò ad ea, quæ de urina pertractare polliciti sumus, conducunt etenim non parum ad eum, quem intendimus de sedimentis tractatum. Reliqua uerò, quæ faciunt pro exacta urinarũ notitia tam consistentiæ, quàm coloris earundẽ, à ueteribus græcis, ac iunioribus quibusdã latinis, qui de eisdẽ fusius scripserunt petas, potissimũ à Leone Rhogano nostræ ætatis Iuuene eruditissimo, & Hip: & Gal. doctrinæ æmulatore laborioso.

CAPVT SECVNDVM.

ONSVEVERVNT Hip: ac Gal: ea, quæ crassiora ac corpulentiora in urinis consistunt (& nos contenta uocamus) communi appellatione παραφισάμενα propriè uero pro ratione diuersitatis loci, ĩ quo permanẽt, diuersimode appellare. Nã si in fundo uasis hoc resideat ab eis ὑπόστασις nuncupatur, latini sedimentũ appellant: Si uerò desuper in urina supernatet, ab eisdem νεφέλη dicitur, à latinis nebula, seu nubecula. At si neq; in sũmis eius, neq; in fundo uasis, sed in media sede sublime uel exquisite medium, uel deorsum potiusquã sursum existat, id consueuit Gal. ἐναιώρημα nominare, ut. 2. progn: ab eodẽ scriptum

est, latinè autem sublimamentum, aut suspensum dicitur,
quanquã Hip: eodem modo consueuerit nominare sublima-
mentum, seu suspensum & nebulã, seu nubeculam, ut idẽ
Gal: fatetur citato lib. 2. prog nost: licet alibi ipse Hip: sub
limamentũ genituræ simile dixerit, ita ut è duobus alterũ
sit, aut ut generalioris rei nomen existat ἐναιώρημα
apud ipsũ, sectionẽ habẽtis ĩ nubeculã et id quod genituræ
simile est, aut nunq; nubecula ab eo sublimamentũ appella-
tur, ut liquet ab eodem Gal: ibidem: Hanc quoq; nubeculam
aph: 71. 4. lib: ἐπινέφελον uocauit, uerùm quoniã hæc
tam si ægris corporibus, quàm sanis existentibus generen-
tur eundem habent generationis modum, eandemq; causam
efficientem, ac materialem, & locum, ubi generantur (ut
dilucidius infra patebit) secundum multitudinem, aut pau-
citatem, tenuitatem, ac crassitiem materiæ, ac perfectiorem
uel minus perfectam actionem causæ efficientis eorundem
duntaxat dissidentia: Propterea quicquid de sedimento di-
cemus, de suspenso, ac nubecula subaudiendum erit, Nanq;
in sanis corporibus urina nullo pacto sedimentum habebit si
tenuiter, copiosum uerò si largius, exiguum uerò si modicè
nutritur, & si id quod naturæ subterfugit coctionem ab ea-
dem exactè quodam modo euictum sit, in fundo uasis resi-
det: si autem non ita exactè, sublimamentum aderit: at si mi-
nus exactè nubeculam in urinis inspiciemus: Etenim cum à
calore omnino quod concoquitur non superetur, id quod hu-
midius in eo existit, ac tenuius in flatum uertitur qui eidem
commixtus substantiæ eam subleuat ac impedit ne sua gra-

uitate deorſum deſcendat: & pro ut maior, uel minor quantitas ipſius flatus commixta fuerit, eò in ſuprema, uel media regione iddem excrementum conſiſtit: ſimilis quoq; ratio ferè eſt in ægris. Nam ſedimentum habet urina copioſum, quotiens morbus ex humoribus crudis fatiget: nullo uero modo aut omnino minimum quoties ex bilioſis, ſed ſatis eſt si habeat nebulam, aut ſuſpenſum Gal. teſte pri: de criſ: et. 2. progn: Pauca etenim portio humorum craſſorum, ac crudorum ubi à calore ſuperãtur in fuliginoſum uaporem uertitur: multa autem remanet craſſa, quæ per urinam excernitur: At ubi bilioſi fuerint humores redundantes, contrarium euenit propter cauſam contrariam ut dicemus: Verùm si in uno eodemq; morbo eadem contentorum differentia inſpiciatur, eidem cauſæ efficienti quæ magis uel minus materiam ſuperauerit diuerſitatis cauſa tribuenda erit. Nã quæ minus euicta eſt maiorem habebit flatuoſi ſpiritus per mixtionem, & ſic in ſuprema parte, si mediocriter circa mediã regionem, Si uerò perfectè fuerit euicta, in infima parte ſeu in fundo uaſis reſidebit: quod igitur exquiſitè cõcoctum, ſecretumq; eſt æquale, ac ſimilare, utpote nullum habens flatum, in fundum deſcendit uaſis urinam continentis: quod uerò permixtum eſt aereo quodam & uaporoſo flatu id ſubductum ab eo, quod proportionale ſit quantitate ſubducentis, minus'q;, & magis ſurſum fertur ut. 2, progn: à Gal: ſcriptum eſt: Et ut uno uerbo expediam quæ urinis probè innatant, quantò inferiùs ſubſident, tantò magis laudantur ex Pau: ſententia cap. 13. lib. 2. Per ſedimentũ itaq; intelligendum eſt id in urina contentum quod corpulentius

existens neq; in summis eius, neq; in media sede, sed in fundo uasis permanet. Hoc in corporibus sanis, de quibus primò pertractare intendimus, nihil aliud est quàm ea alimenti pars, quæ in sanguinis generatione naturæ refugit confectionem, neq; ut sanguis ab ea commutata, neq; ut pus præter naturam causæ particeps Gal: auth: primo progn: Verum pro notitia generationis eius est animaduertendum primò tres fieri in corporibus nostris in tribus diuersis locis, alterationes, seu concoctiones (prout sæpe sæpius in Gal: doctrina scriptum reperitur præsertim lib: pri: progn: & .3. de cau: sympt: lib: de cibis boni, & mali succi. 8. meth: med: ac alijs plærisq; ĩ locis) quarũ prima in uentriculo perficitur, in qua cibi ad idoneum sanguini humorem commutantur: Secunda uerò in iecore, ac uenis in qua humor ad sanguinem transmutatur: Tertia ac ultima in singulis animalis partibus cum alimentum ipsum singulis nutriendis partibus apponitur, aglutinatur atq; assimilatur: communis autem scopus uniuscuiusq; partis, seu instrumenti alimentum alterantis, ac concoquentis est, ut sibi ipsi assimilet id quod alteratur, ac ad propriam eius naturam deducat appropinquantem humorem ut liquet ex Gal: eodem pri: progn: & 4. de usu part: Quapropter chilus ex uentriculo assumptus ex ipsa ueluti carne iocinoris alteratur paulatim'q; in illius naturam transmutatur, ac in sanguinem uertitur. Nam secundum eius carnem quæ est proprium ipsius corpus primum sanguinis gignendi est organum, & uenarum principium: & propterea uenis, quæ ad uentriculum, & uniuersa intestina pertinent, inest facultas quædam sanguinis effe

ctrix, qua succum, qui ex cibis distribuitur eisdem in san-
guinem mutare naturale est, priusq̃ is ad hepar perueniat,
licet ea sit ueluti rudis quædam delineatio obscuramq́; san-
guinis speciem referens: Inducit autem postremum ei orna-
tum ad sanguinis exacti generationẽ iecur ipsum, ut eodẽ
4. de usu part: scriptum est: ita ut quicquid ad iecur perue-
nit alimenti ad sanguinem immutetur, nec quicquam rema-
neat inalteratum omnino, atq; ĩmutatum. Verùm pro diuer-
sa alimentorum ratione, ac pro diuersitate partium alimen-
ti quædam magis, quædam minus ad sanguinis formam
immutantur: insuper & quædam deteriores reliquiæ ali-
menti cum sanguinis formam suscipere non ualeant, alte-
rationem quandam adhuc ab eo suscipientes, in excremen-
torum naturam mutantur. Nam & hæ quoq; partes, seu
alimenti excrementa consensum est ut alterationem quan-
dam ab eo suscipiant, cum tota substantia alimenti quæ ad
ipsum iecur peruenit ab ipso altereiur, atq; immutetur, post
quam officium uniuscuiusq; partis animalium (ut diximus)
est ad propriam deducere naturam propinquantem
humorem: Ex quibus liquet quòd si hæ alimenti partes,
quæ dum in iocinore concoctio fit (excrementorum natu-
ram habente) aliquam suscipiunt alterationem, ac mutatio-
nem ab ipso iocinore, & non omnino immutatæ remanent,
licet in sanguinem conuerti non ualeant: quòd nec reliquæ
quæ non adeò à sanguinis natura alienæ sunt (ueluti excre
mẽta ipsa bilis uidelicet flaua, ac nigra) oĩo inalteratæ, ac
ĩmutatæ permanere possunt: potissimũ cum simul cum san-
guine commixtæ, & ipsæ ad gibbam iecoris perueniant, ac

cum eodem per cauam uenam distribuantur: Quapropter toto (ut inquiunt) cœlo aberrarunt qui urinæ sedimentum dixerunt esse particulam illam, quæ ex massa ptisanaria assumpta in uenis, sua in specie manens, euasit omnino insanguificata: impossibile nanq; est ut eadem per uenas permeans ad iecur, adeò à natura sanguinis sit aliena, ut primò ab eis non aliquam suscipiat alterationem, & demum ab ipso iocinore, cum semper alterata ex dictis uenis ab ea facultate, quam ab hepate suscipiunt, ad ipsum perueniat, ac demum in eo permanens ab eodem saltem quodammodo immutetur, ac assimiletur: quamuis in uerum sanguinem cō mutari non ualeat: & propterea quicquid in sanguinis generatione naturæ subterfugit confectionem dixit Gale:) in urinis subsidere, addens neq; ut sanguis ab ea commutatum, hoc est non adeò perfectè euictum & assimilatum, ut sanguis, & non ꝙ omnino inalteratum ac insanguificatum (ut quispiam dixerit) permaneat, alias aut non alimenti, sed medicamenti omnino rationem obtineret, eius præsertim, quod uenenosum est ac animalis naturam corrumpit, deleterium dictum, ut liquet. 3. de temperamentis saltem relatione facta ad iecur, aut omnino nulla poterit assignari causa, cur uelut cætera duo excrementa in iecoris cauitate non secernatur, sed ad gibbam cum reliquo sanguine ascendat, atq; ad cauam perueniat uenam, cum neq; propter transitus celeritatem id quoq; fieri posset. Etenim ne breuissimo tē pore in hepate mansisset succus qui ad ipsum ex uentriculo fertur, neq; ipso distributionis impetu raptus celeriter totum uiscus peruaderet, sed in eo diutius moraretur, ut per

fectius alteraretur transituū angustias molita est natura, & proinde uenas quæ sunt in hepate omnium quæ sparguntur in uniuersum corpus tenuissimas fabricata est ex Gal: sententia.4.de usu part: Nisi quispiam temerè absque ullo pudore fateatur, hanc chili partem habere alas & ideo uelocissimè iecoris uenas pertransire ac insanguificatā permanere. Secundò animaduertendū, ac mente reuoluendū est id, quod ex Gal: sententia.3.meth: med: supra adnotauimus, uidelicet quòd oēm qualitatis alimenti mutationē, alterū crassum, alterū tenuius excrementū sequitur, id'q; in singulis alimenti mutationibus luce clarius inspicies, exorsus ab ea, quæ in uentriculo fit, in hac etenim crassum illud excrementū (quod quidē existit ueluti in tritico lapides, ac terra) secernitur, paulatimq; impellitur per omnia intestina usq; ad rectū, ac deīceps per aluū expurgatur: reliquus autē cibus humido liquori percocto iā & prius elaborato assimilis, indigenti autē adhuc perfectiori cōcoctione, per tenues ac exiguas uenæ portæ soboles ex uentriculo, ac intestinis sursū ad hepar fertur, ut paulò ante diximus: & propterea id quod humidū, ac tenue, & aquosū, seu serosū in eo existit (eius sanè generis, ex quo urina, sudor'q; proueniunt) secerni haudquaquā necesse erat: præstat etenim ipsi chilo eundē quē diximus usum, neq; enim ex uentriculo in uenas cōmodè transumi poterat, neq; facilè pertransire uenas, quæ sunt in hepate, nisi tenuis quædā & aquosa talis humiditas tanq; uehiculū fuisset ei admixta quemadmodū supra adnotauimus ex Gal: sententia.4.de usu part. Cumq; peruenit ad iecur similem quoq; iterū ipsum infert alimento

purgatio-

purgationem, ac perfectiorem concoctionem: In hac etenim concoctione, quæ in iecore fit, aliud tenue excrementum, quale est quod florem in uino appellant, aliud crassum quale quod fex dicitur, etiam consequitur, attrahitur primùm à uesica, quæ iocinori subijcitur quod leue, ac flauum est, & bilis flaua appellatur: alterum uerò quod crassum & graue est, à liene, & nigra bilis, fex sanguinis, seu melancholicus succus nuncupatur, eodem Gal: authore citato lib. 4. de usu part. & lib. pri. de sanit: tuen: Hæc sunt illa duo excrementa, quæ necessariò consequuntur ad eam alimenti mutationem, quæ in iocinore perficitur (hoc est sanguinis generationem) Quapropter longè à ueritate, ac Gal: doctrina deuiant qui in hac concoctione (hoc est sanguinis generatione) præter iam dicta duo excrementa, quædam alia gigni confitentur, cum neq; plura, neq; pauciora, quàm nuper dicta duo ex Gal. reperies, neq; etiam ueritati consonũ sit, plura in hac concoctione excrementa animaduertere, quàm in reliquis: Nam & in tertia quoq; alimenti alteratione, cum uidelicet alimentum ipsum singulis animalis partibus apponitur, ac assimilatur, similia duntaxat duo excrementa consequuntur. quorum unum tenue existit, alterum uerò crassum, ut ex eodem Gal: liquet citato lib. pri. de sanit. tuen: & cõm. aph. 15. 3. lib. Verùm de tenui superius uerba fecimus, cum de urina pertractauimus. Id uerò quod crassum existit, seu semicocta quæpiam reliquia alimenti, quæ assimilari nutriendæ parti nequiuit, & uelut fuliginosa superfluitas est, quæ ĩ pluribus cibis deterioribus cõtinetur, & naturæ operationem subterfugit, ut neq; assimilari corpori quod nutritur, neq; agglutinari ualeat: Huic nullum pu

publice nomen est quod uidelicet nec uulgo est cognitum, uerum eius nonnihil transpiratione seu perspiratione insensibili excernitur, & ubi expelli nequeat, ab eodem pili originem ducunt, ac sordes, quæ circa cutim semper aceruantur, ut liquet ex Gal. præcitatis locis: Huius quoq; generis est & illud crassum excrementum, quòd in cauis ulceribus semper colligitur, & sordes etiam nuncupatur, à quo sordidum ulcus redditur: & propterea nec tempus ullum ē, in quo expurgantibus medicamentis non indigeat, quemadmodum & de exiccantibus supra dicebamus, ratione tenuis excrementi, quo fit ut cauum ulcus semper exiccantia, ac expurgantia medicamenta desideret, quoniā nullum adest tempus, in quo non ambo hæc in eo colligantur excrementa ex Gal: sententia. 3. meth. med. Verùm quoniam non exiguam quoq; suscipit alterationem, seu immutationem alimentum ipsum, dum intra uasa continetur, non solum siquidem ab ea facultate, quam à iocinore suscipiunt uenæ, sed ab eorundem uasorum propria propterea & in hac quoq; alimēti immutatione (quæ est eorum propria) duo illa excremēta (quorum unum tenue, alterum crassum existit) secerni necesse est, si Gal: sententia, quam supra adnotauimus, sempiternam debeat habere ueritatem. At de tenui excremento nemo ueretur quòd in eisdē uasis aceruetur, et quòd uenarū & arteriarum excrementum sit, ac tale quale in lacte concreto serum, ut ab eod. Gal: scriptum est citato lib. pri: de sanit: tuen: id'q; renes facillimè ad sese trahunt simul cum tenui, ac aquoso sanguine permixtum, à reliquo sanguine sinceriori, ac crassiori existente secernentes, ipsis uidelicet eundem attrahentibus, et uasis retinentibus in seipsis crassiorē

ſanguinem, cũ primùm quidẽ ſanguis ab innata iecoris caliditate coctionẽ exactã fuerit adeptus, ac ruber iam effectus, & à duobus excrementis purus ſurſum ad gibbas partes hepatis aſcenderit, ac deinceps ad cauã uenam peruenerit: tunc etenim à ſanguine idẽ ſeroſum excrementũ tanq; ſuo functum officio, ac onus uenarũ, & arteriarũ exiſtens, ſecernere decẽs erat, quanq; nõnihil adhuc eiuſdẽ remaneat intra uaſa cũ ſanguine propter eundẽ uſum ut ſuperius dictum eſt: Quamobrẽ putandũ eſt non abſq; forti ratione Hip: dixiſſe urinã eſſe ſerũ humorũ in uenis contentorũ, et Galenum nos docuiſſe. 5 de ſimplic. medicam: facult: eas peculiariter & uerè urinam ciere, à quibus ſanguis non extenuatur duntaxat, ſed & funditur, ac ſecernitur. non ſecus at'q; lac, quod coagulatur, ſeroſo uidelicet, & tenui ſeorſum ſegregato, craſſo uerò in ſeſe coeunte. Siquidem quò facillimè ad se attrahant renes quod in ſanguine aqueum, tenueq;, ac ſeroſum eſt, utraq; hæc confrunt, nempè totius ſanguinis primùm fuſio, deinde ſegregatio: quorum neutrum abſq; ualido calore peragi queat. Cœterum ſanguis hic rubeus, ac ab excrementis purus, quem uena caua ex gibbis iocinoris partibus excipit, etiam ubi fuerit à ſeroſo humore expurgatus nõ omnino homogeneus, ac ſimilaris exiſtit, ita quòd ſingulæ alimenti partes ſint à iocinoris caliditate innata æqualiter euictæ, ſed quædam magis, quædam minus perfectè in ſanguinis ſubſtantiam, ac colorem ſunt commutatæ prout magis, uel minus conſentientes, ac ſimiles fuerunt in ipſa ſanguinis generatione: quæ partes alimenti minus euictæ, ueluti ſemicoctæ, quædã reliquiæ exi-

stentes assimilari omnino, ac perfectè in sanguinem com-
mutari nequiuerunt, idq; non propter aliud quam ratione
prædictæ partis alimenti quæ suaptenatura licet quodamo
do ab ea facultate quæ sanguinem gignit, dum sanguis ip-
se generatur, uincatur, ac superetur, tamen ex ea perfectus
sanguis generari non ualet: Hæc inquam alimenti portio
sic imperfectè euicta (in sanguinis generatione) simul
cum eo per uenas ac arterias distribuitur familiaritatem
quandam, ac similitudinem cum ipso habens quo in tempore
à facultate alteratrice ipsorum uasorum propria, quæ in eo
rum tunicis consistit, ex proprio eorum temperamento orta,
& non ea, quam à iecore participant uenæ insimul cum eo
sanguine qui ab ipsis pro eorum nutrimento conficitur: assi
milatur etiam quodammodo & hæc alimenti portio, quan-
dam suscipiens ab eis in colore præsertim ac etiam substan
tia assimilationem. Verùm cum in earum nutrimentum om-
nino uerti nequeat, quoniam in sanguinis generatione non po
tuit omnino, ac perfectè in sanguinem cōmutari, sic quodā-
modo in colore, ac substantia tunicarum dictorum uasorum
assimilata (habent etenim cōmutatricem hanc facultatem
propriam ut liquet. 6. de Hip: ac Plat: decr:) præter eam,
quæ ex iocinore ad uenas prouenit: eadem tanquam super-
flua, ac aliena ab eorum facultate expultrice ueluti onus eo-
rum existens, excernitur, postquàm agglutinari, ac omnino
assimilari pro eorum nutrimento non ualuit, licet fuerit eis-
dem apposita, & quodammodo (ut diximus) assimilata.
Et quoniam alia conuenientior, ac magis congrua non ade-
rat uia quam ea, quæ ad renes, & uesicam recedit, ea de-
re quo tempore renes excrementum illud serosum à singu-

lis iam dictis uasis attrahunt, & ipsa quoq; uasa excrementum hoc excernunt, uelut onus quoq; eorum existens nõ minus quàm tenue, ac aquosum illud excrementum, quo fit ut simul cum urina ad uesicam descendat, ab ipsis quoq; renibus tanquam superfluum quoddam expulsum: & propterea album apparet, ac in urina subsidet, simulq; cum ea excernitur sedimentum: intra uasa, & non in iocinore in. 3. ac nouissima concoctione, & non in secunda genitum: quo tempore sanguis pro arteriarum, ac uenarum nutritione apponitur, agglutinatur, ac assimilatur in earum propriam naturam, & non eo, quo sanguis generatur, cuius propria materia ẽ quædã illius semicocti alimẽti portio, quæ oĩo ĩ uerũ, ac perfectum sanguinem cõmutari non ualuit, dum ipse generaretur: Hæc nanq; simul cum sanguine per uenas, ac arterias permeans (ut diximus) ab eorundem caliditate innata quodamodo euicta, ac assimilata sedimenti suscipit formam, & quæ ad eam consequuntur colorem .s. ac figuram quæ prius in iocinore suscipere non poterat, ut quidam falsò opinati sunt, decepti ex Gale. uerbis pri: Progn: cum dicebat quòd quantùm alimenti ĩ sanguinis generatione naturæ confectionem subterfugerit in urinis subsidet, neq; ut sanguis ab ipsa cõmutatũ, neq; in generatione, ut pus præternaturam causæ particeps, licet id quoq; generationem obtineat, quæ puri proportione respondeat: Nam per hæc uerba Gal: noluit urinæ sedimentum generari in sanguinis generatione, quæ fit in iecore, cum eius naturam subterfugerit, sed dixit id alimenti esse, quod subsidet in urina tanquã materia, neq; enim alia est materia generationis eius, quàm hæc, uerùm propriam eius generationem, ac formam, & co

lorem ſedimentum in uenis, ac arterijs ſuſcipit. Nam propter eandem cauſam ſubſidet candidum in urina ſedimentũ (ut ipſe inquit eodem loco) propter quam pus candidum efficitur, ſed hoc propterea eſt eiuſmodi, quia quodammodo ſolidioribus corporibus aſſimilatur, ergo & ſedimentum propterea in urina ſubſidet candidum, quia eiſdem ſolidioribus corporibus, hoc eſt tunicis uenarum, & arteriarum quodammodo aſſimilatur, etenim ſemicocta excrementa ſimilia ſubinde fiunt corporibus, quæ aluntur, quorum ſcilicet ſunt excrementa, ut liquet. 6. de Hip. & Plat: decretis. Hoc itaq; eſt illud craſſum excrementum, quod in hac alimenti alteratione generatur, nullam participans in eius generatione cauſam præternaturam ueluti pus, & ſedimentum quod in ægris corporibus gignitur, ut in ſequentibus fuſius pertractabimus: Simul itaq; cum Gal. concludimus ſedimentum in urinis ſanorum nihil aliud eſſe quam eam alimenti partem, quæ in ſanguinis generatione naturæ ſubterfugit confectionem, adeout perfectè in ſanguinem commutari non ualeat: id nanq; per uenas, & arterias diſtributum ab earundem calore innato alteratum (modo, quo dictum eſt) ſedimentũ efficitur, ac earundẽ craſſũ excrementũ exiſtit quicquid alij de eius generatione ſentiant: Nã uelut in reliquis animalis partibus ſingulis ex ipſo unde aluntur ſucco excrementũ quoddã craſſũ naſcitur ceu ſemicoctæ quæpiã reliquiæ, quæ aſſimilari nutriendis partibus nequiuerũt, (ut ſuperius adnotauimus ex Gal: ſent. p. de ſani: tuen:) Ita quoq; neceſſe ẽ quod ĩ uenis, et arterijs ex ipſo unde alũtur ſucco eiuſmodi craſſũ ſequatur excremẽtũ ceu ſemicoctæ quæpiã reliquiæ, quæ oĩo eiſdẽ nutriendis partibus nequiue

cluſio

sunt assimilari, cũ nõ aliter, nec ex alia materia, nutrimẽtũ suscipiãt, quã cæteræ aĩalis partes, quinĩmo cũ hæ eædẽ semicoctæ reliquiæ quæ assimilari nutriendis partibus nequeunt simul cũ sanguine pro earũ nutrimẽto distributo per eadẽ uasa permeent: consonũ rationi existit partẽ quãpiam in eorum nutritione similem quodamodo reddi corporibus eorundem ac semicoctam etiam permanere et simul cũ urinis excerni tanq; excrementum, idq; non aliud est, quàm quòd sedimentum appellatur: Differt autem à pituita, quæ simul ẽt cum sanguine per uasa permeat hoc excrementum, quod sedimentum appellamus. Nam licet illa à Gale: ueluti ex dimidio coctum alimentum. 2. de nat. facult. esse dicatur, quemadmodum & sedimentum nos esse fatemur, tamẽ ea alimẽti pars, ex qua in sanguinis generatione pituita gignitur consentiẽs magis, ac similis existit pro sanguinis perfecti generatione, q; ea ex qua demũ sedimẽtũ oritur, et propterea illa ꝑ ulteriorẽ coctionẽ ĩ sanguinẽ mutatur, hæc neq; in sanguinẽ exquisitè elaboratũ, neq; in uasorũ nutrimẽtũ (cũ ex deteriori, ac crudiori alimẽti parte fuerit genitũ) cõmutari ualet: Et propterea quibus corporibus semicoctæ alimẽti reliquiæ, quæ perfectè in sanguinem cõmutari nõ ualent, nec in alimentũ uenarũ, et arteriarũ plures fuerĩt plus ẽt sedimẽti cũ urinis excernitur, quẽadmodũ in pueris ferè oĩbus, & perfectã ætatẽ habẽtibus, qui ociosã uitã degunt, aut quouis alio mõ pleni sunt, cõspicere licet. Nã pueris ob uoracitatẽ, et ob id ꝙ una uẽtriculi op͂atio nõ põt duobus simul sufficere augendo. s. & alendo anteq; in ipso sufficienter alimentũ coctum sit, ipsum ad se corpus trahit, atq; hĩc fit ut plurimum crudi humoris coaceruet, huius quoq;

differ[...] / dimen[...] / à, pituit[...]

concausa existit quòd à cibo ludentes, prosilientesq; mouentur, ut liquet pri: de cris: & .6. de morb: uulg: Nihil enim (ut idem Gal: inquit lib. de cibis boni, & mali succi) in cibarijs omnibus ad boni succi generationem tam pertinet, quàm si probè in uentriculo concoquentur: Nanq; hæc & alteram, & tertiam concoctionem facilius admittunt: at cũ non probè in eo cibi concoquantur, ut in pueris propter assignatas causas, neq; in secunda concoctione, quæ in iecore, et uenis: neq; in tertia quæ singulis partibus efficitur perfectã concoctionem admittent: propter has itaq; causas in pueris, semicoctæ reliquiæ alimenti plures superstites sunt, atq; adeò urinæ eorum satis multam habent subsidentiam, quãuis eorum alteratrix facultas robustior sit, quàm in cæteris ætatibus, ut liquet. 2. & .3. Prognost: & .3. de cau: sympt: in reliquis uerò plus aggregatur huius semicocti alimenti, aut propter satietatem, aut propter desidem uitam, ut eodem primo de cris: scriptum est, quemadmodum è contra qui multũ laborant, & pauciori cibo uescuntur, eoq; facilis coctionis, & boni nutrimenti, cum paucum sit quòd semicoctum relinquitur, paucum etiam habebunt in urina sedimentum, & interim nullum, sed aut suspensum, aut nebulam: liquet insuper ex iam dictis quòd quantumcunq; corpora fuerint optimè constituta, & temperata uictus ratione utantur, fieri tamen nequit, ut in eorum urinis non aliquid subsideat, aut pẽdeat, aut supernatet, cum perpetuò ex ipsa alimentorum natura aliquid semicocti remaneat alimenti in singulis corporibus: erit tamen in eiusmodi corporibus quantitate, & qualitate moderatum, ut pri: de cris: & .3. art. medic: à Gal: scriptum est, quanquam in eisdem etiam corporibus, si urina min

gatur in primo tempore coctionis sanguinis nullam habebit subsidentiam si ea perfecta minus subsidebit, ut idē Gal: inquit. Nam dum adhuc sanguis coquitur multæ supersunt alimenti reliquiæ, quæ licet ægrè coquantur, possunt tamen in toto reliquo coctionis tempore in sanguinem cōmutari: eadem uerò perfecta, pauciores sunt quæ relinquuntur partes semicocti alimenti, ac illæ duntaxat quæ omnino assimilari, ac in sanguinem cōmutari nequiuerunt propter ineptitudinem earum, ut supra adnotauimus: id quoq; intelligere uoluit Gal: eod. pri: de crisib. per humorem qui crudus nominatur, cū dixit in optime sanis corporibus, si nunc mingatur in primo tempore coctionis sanguinis subsidentiam habere albam leuē et æqualē sed multam, quoniam plus de humore, qui crudus nominatur, cum ea excernitur, licet coctionis sit signum exquisitum si talis urina colorem etiam exquisite seruauerit.

CAPVT TERTIVM

VERVM De eo sedimento, quòd ī ægrotantium urinis uisitur, non adeò simpliciter sentiendum, nec eodem modo, quo sedimentum in sanis ipsum generari cum Gal: censemus, sed quoniam in febribus, quæ fiunt ex putrescentibus intra uasa humoribus magna ex parte sedimentū aī aduertimus, ac ab eo coctionis aut cruditatis signa sumimus: Hanc ob rē primò de hoc sedimento institui uerba facere: Id uerò nil aliud est (ut ex Gal: colligitur pri: de diff: febr: & .3. de præsag: ex pulsi-

bus) quàm pars quædam eiusdem putrescentis intra uasa succi, puri proportione respondens, superante tamē natura: nanq; (ut ipse refert) non simpliciter hæc putredo existit, sed aliquid in se continet coctionis remanente adhuc ui coquendi uasorum, à qua interim qui putrefit humor ad talem peruenit alterationem, cum non rarò etiam eueniat quòd eadem natura sit superata, quod quidem aliud genus putredinis est, ex quorum duorum generum miscella alia tertia secundum speciem euariat, quoniam & innumerabiles miscellæ modi, in eo quod magis, & minus reperiuntur: de quibus duobus putredinis generibus, ac de subsidentijs eorum pertractare non intendimus, sed de eo sedimento, quod fit humoribus putrescentibus intra uasa, natura tamen superante: habita nanq; huius notitia haud ægre etiam de reliquis haberi poterit: pro quo animaduersione dignum est, quod licet putredinis natura (ut inquit Galen. 11. meth: med:) sit mutatio totius putrescentis corporis substantiæ ad corruptelam à calido externo, tamen dum quispiam humor putrescit confestim duas suscipit alterationes contrarias: quarum una est præternaturam caloris ipsum corrumpentis, ac alienum à natura reddentis: Reliqua est ab eo, qui innatus, seu secū dum naturam calor existit, putrescentem humorem, ad contrarium alterans, ipsum perficiens, ac concoquens. At hæ due actiones seu alterationes non semper æquales existunt, sed interim una, interim altera actio reliquā uincit, atq; exuperat: Quandoq; uerò magis, aut minus una reliquam superat, aut ab eadem superatur: Et propterea triplex putredi-

uis genus in uniuersum resultat quanquam ex tertio genere fere innumerabiles miscellæ modi reperiantur, ut liquet eodem libr: pri. de differ: febr: Cæterum quia (ut ibidem scriptum est) quæcunq; in abscessibus putredinis sunt differentiæ totidem ĩ febribus, quæ ex putredine accenduntur sunt eorum, quæ in urinis apparent formæ. Propterea nos quando sedimentum diximus fieri superante natura, intelligere uolumus ipsum fieri ab utrisq; caloribus, quoniã eius materia putrescens humor existit. Verùm quòd adeo exigua sit præternaturam caloris actio in eius generatione, quòd ipsa natura, seu calor naturalis omnino eam superauerit, atq; euicerit: & propterea dissidet hoc sedimentum ab eo quod subsidet in urinis sanorum, quoniam in illius generatione, nullo modo ingreditur præternaturam caloris actio, ut liquet primo Prognost: uelut in eo, de quo modò uerba facimus ex Galeni sententia citato libro primo de differentijs febrium, quo loco asseruit id quod subsidet in urinis puri proportione respondere superante tamen natura: qua de causa talis putredo (ut ipse inquit) non simpliciter putredo existit, sed aliquid in se continet coctionis: quare fit, ut si pus præternaturam sit causæ particeps, similiter & hoc sedimentum eiusdem particeps erit: Ex quibus patet error eorum, qui tenent sedimentum hoc esse homogeneum, ac eiusdem speciei cum eo, qui in sanis generatur: differunt nanq; secundum efficientem eorum causam, nam illud caloris duntaxat naturalis opus existit, hoc licet ab eodem superante integrè extraneum fiat, tamen non adeo superatum est, ut nihil in eius

generatione operetur, quamuis minima, ac exigua sit eius actio, & propterea semper ad unam speciem terminatur hoc sedimentum, unumq; suscipit colorem, odorem, ac consistentiam, quò fit ut urina optima, quæ ex tali putrescente humore coctionem à continente uase suscipiente perficitur, sit quæ album, lene, et æquale, et minimè fœtidū sedimentū habeat, pessima autem quæ in omnibus maximè contrario modo se habet, quæ uerò intermedia existit quantò propius ad alteram accesserit, tantùm aut melior, aut deterior erit, ex Gal: sententia eod. lib. pri: de differ: febr: Cum itaq; humorum putredo quæ fit in uasis similis sit ei, quæ in inflāmationibus atq; abscessibus accidit, alijsq; collectionibus, hanc ob rem cum Gal: tenemus sedimentum hoc esse partem quandam putrescentium intra uasa succorum: Nam quemadmodum in eis ex materia putrescente, superante tamen natura fit pus, quod pars existit materiæ facientis inflammationes, seu abscessus, eodem modo ex materia putrescente intra uasa, natura superante, fit id quod in urina subsidet sedimentum, ut citato primo lib: de differ. febr: scriptū est: At quòd pus fiat ex tali materia putrescente Gal: uerba ostendunt aph: 47. 2. lib: cum dixit, pus ex sanguine ortum habet qui seminatam, ut quispiam dixerit habet trāsmutationem: Nam mala simpliciter cum putrefactione fit olida sicuti quæ simpliciter bona est ipsa nutritio partium animalis. At quæ pus generat medium inter has obtinet locum, neq; à solo calore extra naturam, neq; à solo secundū naturam procedens: mixtus enim quodammodo ex utrisq; est calor inflammationis. Quibus ex uerbis liquidò infertur nedum sedimentum urinæ portionem quandam esse putre-

ſcentium ſuccorum intra uaſa, uerùm etiam ipſum cũ à ca-
lore præternaturam, tum ab eo, qui ſecundum naturam exi
ſtit, procedere, ueluti ipſum pus, eo tamen qui ſecundum na-
turam eſt uincente: atq; iterum pateſit error eorum, qui uo-
lunt hoc ſedimentum eſſe eiuſdem ſpeciei cum eo, quòd ſa-
norum eſt, & quod non ſit uelut pars humorum, ſed quæ-
dam eorum ſuperfluitas illis cõmixta, quæ quidem fuit il-
lud ex cibis, ut ipſi fatentur quod aut nunc, aut in præteri-
tis diebus refugit ſanguificationem, longè etenim hac eorũ
chimerizata (ut quiſpiam dixerit) opinione à Gal: ſenten
tia, ac ueritate recedunt, cum non modo differant ſecundum
efficientem eorum cauſam, uerumetiam & ſecundum mate
riam: neq; ſedimentum hoc ſuperfluitas exiſtit (ut ipſi fa-
tentur) ſed pars quædam putreſcentis ſucci: Nam quem-
admodum ex quadam ueluti ebullitione, atq; exuſtione ſan
guinis, ubi is ex toto exuſtus fuerit, reſiduũ eius fit pus ceu
ex lignorum exuſtione cinis (ut liquet ex Gal: eod. cõm.
aph 47. 2. lib.) ita quoq; ex quadam ueluti ebullitione pu-
treſcentium intra uaſa ſuccorum ex ambobus caloribus (ut
diximus) tandem ubi naturalis calor materiam ſuperaue-
rit, id quod tenue in ipſis exiſtit fumoſum, aut fuliginoſum
natura expiratione, & contractione arteriarũ expellit, quod
uerò craſſum & ueluti cineritium puri ſimile non perinde
cum craſſum ſit poteſt excernere, ſed per inſignes quoſdã
meatus educit, & id eſt urinæ ſedimentum ex Gal: ſenten
tia lib. 3. de præſag: ex pulſ: Non ab re igitur ſedimentum
habet copioſum urina quotiens morbus ex humoribus cru-
dis fatiget, ſeu ex ocio, & repletione febricitet quiſpiã, nã
in his exiguũ eſt quod tenue exiſtens, ac fuliginoſum poſ-

sit expiratione, & contractione arteriarum excerni: multum uerò quod crassum & ueluti cineritium: Contra uerò euenit quotiés morbus ex biliosis humoribus fiat, seu ex inedia, seu ex labore quispiam febricitet, minimum etenim, aut nullo modo sedimentum habebit, sed satis erit si habeat sublimamentum, aut nebulam propter contrarias causas: Hic itaq; est modus generationis sedimenti in corporibus laborantibus febre, orta ex humorũ putredine intra uasa, cuius causa materialis putredo, seu putrescens succus existit: efficiẽs uerò calor præternaturam insimulq; naturalis, uincente tamen naturali, qui protensus est per solida corpora hoc est uasorum tunicas: Locus autem ubi generatur sunt ipsa eadem uasa: Verùm nunquid pars sit eius causæ febris quam coniunctam appellant, an eius quam antecedentem nuncupant? nondum liquet ex dictis, id uerò clarum fiet ex dicendis facta prius sectione putridarum, ac cõtinuarum febrium, quæ quidem in Gal. doctrina. 11. meth: med. 2 de differ. febr. ac 2. de cris: & alijs plærisq; locis, in duplici differ. existunt. Nam quædam unam duntaxat habent accessionem à principio ad finem usq;, quædam plures. In eis, quæ unam habent accessionem, quoniam in his nulla est corporis pars, quæ præcipuè sit offensa, sed humores duntaxat, qui in uenis, & arterijs omnibus, atq; ijs præsertim, qui in maximis, ac calidissimis continentur, ob putrefactionem feruentes, & propterea uniuersum tempus earum in una consumitur accessione (ex Gal: decreto 2 de differ: febr:) quod excernitur sedimentum nulli in dubium uenit quòd pars erit eorum putrescentium humorum, qui talis febris immediata causa existunt, quam coniunctam appellant, cum aliam non ha-

beant remotiorem causam antecedentem, eo quia uniuersi eodem tempore putrescentes eiusdem febris causa fuere, nec ab eisdem reliqui humores dispositionem talem participant, ut demum & illi iterum putredinem participantes alteram faciant accessionem: In reliquis uerò continuis, quæ plures accessiones habent cùm duas obtinent internas causas, quarum una totius morbi causa existit & antecedentem nuncupant, alteram uerò cuiuslibet particularis accessionis, quam coniunctam uocant in dubium uenit cuiusnam causæ sedimentum pars existat? cui responsum uolo quòd eius, quæ putredinis particeps est, & quoniam ea actu putredine participat, ac putrescens est, quæ particulares efficit accessiones (coniuncta à medicis uocatur) nos uerò antecedentem magis propinquam uocamus: Nam Gale: 11. metho: med. humorum putredinem antecedentem quandam febris causam nuncupauit, propterea eiusdem pars sedimentum erit, & non eius, quæ antecedens, ac magis remota causa est, non particularium accessionum, sed totius morbi, quoniam eadem licet quandam aptitudinem suscipiat ad futuram putredinem capiendam semper, ex ea portione, quæ actu putrescit, ac particularem efficit accessionem, non tamen prorsus putrescentem eam quispiam dixerit, & propterea sedimentum, quod quidem pars putredinis, seu putrescentis succi existit, ut superius cum Gal. conclusimus, nullo modo excerni potest ex ea causa quam ipsi antecedentem nuncupant, neq; ut pars eiusdem, neq; ut superfluitas, ut quibusdam falsò uisum est, cum adhuc actu ipsa non putrescat, nec putredinem habeat.

neq; ab eadem natura adeò euicta sit,ut ex ea sedimentum excerni possit nam roborandas esse uires præcipit Gal:11. meth:med:quòd putredinem superantes succos concoquant, quare non prius succos concoquit natura,q; putredinem superauerit,etenim hæc iugiter & magis ipsam infestat:neq; eidem causæ antecedenti ex aduerso respondet concoctio sed uacuatio si multa sit,extenuatio si crassa, & detersio, seu dissecatio si glutinosa:humorum autem putredini et excretio,& refrigeratio & uentilatio, & semiputridorum concoctio,ex aduerso respondent,ut idem Gal:inquit.Id uerò luce clarius experientia comprobat,cum non modo continentes febres,quæ unam duntaxat habent accessionem, sed etiam eas continuas,quæ plures habent sæpenumero inspiciamus per urinas iudicare. Atqui iudicari haudquaquam possent nisi per eas quæ putrescit causa earum excerneretur,idq; non aliud quàm sedimentum est:amplius Gal: citato lib.11. meth:med:decretum reliquit expellenda esse ea, quæ putruerunt,per aluum sudorem atq; urinas,& interim per uomitum,quotidieq; illud in curandis febribus ex putredine ortis obseruamus,Frustra itaq; Gal:id instituisset, ac nos exequeremur nisi quæ putruerunt per urinas excernerentur: Ad hæc propter quid Gal:lib.3.art.medic.in febribus,quæ exputrescentibus accenduntur succis coctionem dixisset esse,quæ putredinem finit,seu quiescere facit manente adhuc substantia,& eodem.11.meth:med: putrescentes humores concoquere inter alia iussisset,ut ipsos sanes nisi natura eorundem putrescentium humorum coctionem præcipuè intenderet:ex quibus demum cum fuerint ab eadem superati atq; euicti sedimentum excernitur,modo, quo diximus.

mus.

sedimentum quid sit in ægrotantium urinis.

mus. Est itaq; pars putrescentium intra uasa succorũ urinæ sedimentum cum ipsi à natura fuerint superati, atq; euicti, & non eorum, qui adhuc putrescentes non sunt ipsarum febrium putridarum antecedentes (ut isti dicunt) causæ existentium, qui ab eadem adhuc superati, neq; euicti sunt: neq; est superfluitas quædam eorundem, ut quibusdam placuit, uelut ex iam dictis liquidò constat, & propterea nil mirum si in principio dictarum febrium sedimentum in urinis non appareat, tam in eis, quæ unicam habent accessionem, quàm in eis, quæ plures. Etenim natura adhuc putrescentem humorem haudquaquàm superauit, adeò ut crassiorem partem putrescentium humorum manifestè, ac notatu dignum per urinas ualeat excernere, & proinde in eis quidpiam subsidere, quanquam id, quod tenue est fumosum, aut fuliginosũ natura existens, quodammodo expiratione, & contractione arteriarum in nonnullis earum expellat, & hanc ob rẽ maximum (ut inquit Gal:) putridarum febrium indiciũ existit urinæ cruditas, quanquam etiam debilis concoctio proprium earundem indicium sit, etenim proprium, ac inseparabile huic febrium generi est, ut urinæ primæ uel omnino crudæ, uel debiliter coctæ principio associentur, ut liquet lib. primo de differ. febr. Hanc eandem sententiam uidetur arabũ princeps confirmare cap. 7. lib. 4. fen. prima trac 2. cum dixit quòd urinæ in febribus acutis non habent in principijs earum sedimen, deinde fiunt habentes sedimen, & quòd sedimen laudabile aliquid aliud non est nisi humor faciens ægritudinẽ, qui iam digestus est. Sed mox obijciet quispiã asserens si urinæ sedimentum, in continuis febribus ex putrescentibus humoribus ortis est pars eius putrescentis suc- obiectio N.

ei . qui particularem efficit accessionem, quomodo indicabit supra uniuersum morbum in ijs febribus quæ plures accessiones habent? Seu quomodo nobis ostendet eam, quæ est totius morbi, causam, ac antecedens uocatur à medicis, esse coctam si eiusdem pars nõ existit? Cui responsum sit, quòd ea portio putrescentium humorum, cuius pars sedimentum existit (ut superius adnotauimus) licet actu putrescat, ab antecedente, quæ est totius morbi causa secreta est, quando particularem efficit accessionem, & ubi eadem in summo feruore existit, quod huic continuum est adeò calfacit, ac disponit, ut dum remiserit eius calor, ac feruor idem iterum incalescat, putrescat, atq; efferuescat quousq; summum feruorem obtineat, eóq; rursus deferuescente, & reliqua pars cõtinua paulatim succenditur, ac efferuescit, seruaturq́; circuitus hic quòad uniuersa totius morbi antecedens causa (quæ ut talem suscipiat alteratione aptitudinem habet) fuerit cõsumpta, ac in parte superfluitates generante idem seruatur effectus, ut liquet ex sententia eiusdem Gale. pri & 2. de differ. febr: Cùm itaq; ea humoris pars, quæ particularem efficit accessionem in similem eius naturam alteret, atq; disponat, antecedentem, quæ est totius morbi causam, & potissimùm, ac magis id quod sibi continuum est, & id reliquum, propterea quia semper ad continua dispartitam continet caliditatem, suóq; contactu uicinos humores ad putredinem trahit quod natura putrescere aptum est: atq; ordo hic (prout diximus) seruetur quousq; morbus iudicetur, nec deferuescere desinit unquam pars una, quin altera sibi continua non succendatur, atq; efferuescat, alias continua non esset febris. non sine forti ratione potest urinæ sedimentum coctio-

nem significare causæ antecedentis, ac totius morbi, cùm sedimentum pars sit putrescentis succi, & putrescens succus pars antecedentis causæ: Quadere qualis naturæ erunt partes, eiusdem quoq; & totum esse conuenit: Et ob hanc rem Hip. urinam optimam esse dicebat non solum si sedimentũ haberet candidum & leue, sed si æquale esset per omne tempus, dum morbus iudicaretur: Hæc nanq; sedimēti æqualitas, cum eiusdem albedine, & leuitate est: quæ uniuersum morbum, uniuersamq; eius causam antecedentem concoctã, atq; euictam esse à natura indicat: similiter si sedimentum non æquale semper appareat, sed interdum tale, quandóq; diuersum existat, signum erit quod alius concoctius, deuictusq; à natura conditus in conceptaculis humor, alius incoctus existat: & propterea morbus diuturnior erit ut ex eiusdē Hip. & Gal. sententia liquet. 2. Progn: Siue igitur antecedens illa causa, quæ uniuersum efficit morbum fuerit homogenea, seu similaris, siue eterogenea, seu dissimilaris semper sedimentum indicabit nunquid cocta sit uel semicocta, cum eandem necessariò participet dispositionem, quam ī ea, quæ actu putrescit, & particulares efficit accessiones, pars eius existens, per sedimentum urinæ animaduertimus, potissimũ ubi non unum duntaxat, inspexerimus sedimentum, sed plura, id quod considerandum præcipuè iusserunt Hipocr. & Gale. Verùm quid de intermittentibus putridis febribus sentiendum sit, non ab re quæret quispiam num sedimentum antecedentis causæ (ut ipsi dicunt) pars sit, uel coniunctæ hoc est eius, quæ putrescens est, & particulares efficit accessiones, quam nos cum Galeno antecedentem etiam uocamus causam, sed magis propinquam ipsius febris

questio notanda de sedimento in intermittentibus

sub noie antecedentis cause tam coniuncta quam remota continori secundum gal:

putridæ continentem (quam ipsi dicunt coniunctam) non admittentes. Respondebimus nos quòd cum in intermittentibus febribus putrescens humor, qui particulares efficit accessiones haudquaquam intra uasa existat, propterea ex eo sedimentum excerni minime putamus. Nam cum id necessum sit cum urina excerni, & urina nota sit eorum duntaxat succorum, qui in uasis continentur, non modo secundum consistentiam, & colorem, sed etiam cum his, quæ in ea pendent aut subsident (ut inquit Gal. 4. de sanit: tuen:) reliquum est ut supra reliquos humores, qui extra uasa continentur significare non possit, potissimùm quia notitiam eorũ per reliqua signa habemus, partim ex sudore ac colore, partim etiam ex temperamento, ætate, anni tempore. anteacta uita, & reliquis huiusmodi: Consonum itaq; est idem sedimentum in quibusuis febribus intermittentibus ex humorũ putredine ortis, ab ea causa secerni, quæ antecedens, ac remotior febris est, & intra uasa continetur: nam cum hæc putredinis particeps non sit à calore duntaxat naturali alteratur, euincitur, ac quodammodo concoquitur, & assimilatur prædictis tunicis uasorum, qua assimilata quodammodo, atq; euicta, si de numero eorum humorum sit, qui in eorum nutrimentum commutari omnino non ualeat, confestim ab eisdem uasis uelut superfluum existens repellitur, ac simul cum urina excernitur tanquam pars quædam eorundem humorum intra uasa redundantium, à calore naturali uasorũ quodammodo euicta. Non tamen negamus interim (quanquam ex accidenti, & raro) partem quampiam putrescentis humoris extra uasa particulares accessiones efficientis, posse per urinas expurgari, uelut eiusdem sedimentum exi

fiens à superante calore aliarum partium solidarum, quam tunicarum uasorum euictam, atq; assimilatam, ac puri simi lem redditam: nam interdum per uesicam, & renes omne animal expurgatur, aut partium aliquarum in eo excremen ta quædam ĩcidentia uenis purgato sanguine de renibus ex cernuntur, quemadmodum etiam et abscessus quoq; sæpenu mero per urinam expurgantur, ut liquet ex Gal: 2. Progn: utplurimum autem sedimentum, quod in urinis uisitur in eiusmodi febribus ex ea causa antecedente, quæ ĩntra uasa continetur (& non ex ea, quæ extra uasa putrescit) tan quam pars eiusdem secernitur: potest nanq; eadem à natu rali calore uasorum concoqui quodammodo, ac per urinam excerni, cum non magnopere, ac continuè ab hac putredine extra uasa existente materia molestetur, quemadmodum ab ea quæ intra uasa consistebat. Eadem quoq; ratio existit in corporibus non inculpatam sanitatem habentibus, haudqua quam tamen ægrotantibus, ubi humores in eis redundarint: Nam si in toto habitu contineantur per alia signa, quã per urinas, & earum sedimenta dignoscemus: At si intra uasa redundantes detineantur, per urinas: & num ijdem cocti, uel crudi sint, per sedimenta simul cum ipsis urinis animad uertimus, earum etiam consistentia, atq; colore perpensis. Verùm dissidet quoq; sedimentum hoc ab eo, quod in sanis corporibus secernitur. Nam illud est pars alimenti (ut dixi mus) hoc uerò est pars redundantium succorum intra ua sa, quanquam in efficiente causa communicent. Nã utriusq; natura, seu calor naturalis uasorum efficiens causa existit nullam ferente opem extraneo, ac præternaturam calore: quoniam in eorum generatione eius actio prorsus non ingre

in sanis sedimentũ pars ali menti; in ægrotis redundantium succorum. 2

ditur. Cœterum non ab re quispiam hanc nostram opinionem impugnabit asserens si sedimentum in ægrotantibus corporibus alterius sit speciei, ac diuersæ naturæ ab eo, quod in sanis generatur, quomodo, ac qua uia ualeamus in eisdem ægrotantibus corporibus distinguere quando sedimentum ipsum sit pars putrescentis humoris, aut etiam non putrescentis (si in eisdem citra putredinem intra uasa redundet) & quando sit ueluti reliquia quædam semicocti alimenti, quemadmodum diximus in sanis corporibus generari. Nam & in his quoq; semper aliqua alimenti portio in sanguinis generatione naturæ subterfugit confectionem, uel dicendum erit unum in eisdem corporibus sedimentum excerni compositum ex utrisq;? Pro quo animaduertendum quòd in dictis corporibus licet ex reliquiis semicocti alimenti quotidie sedimentum aliquod ex naturali uasorum facultate generetur, tamen si idem cum putrescentibus intra uasa succis, aut etiam citra putredinem redundantibus qui ab eodem innato calore euicti sint, misceatur, certum est quòd in eorum naturam uertitur, potissimùm cum ipsum exiguum sit, humores uerò redundãtes multi: Quadere unicum erit sedimentum, quod erit uelut pars eorundem redundantium succorum euictorum iam ab ipsa natura, qualiscunq; fuerit redũdans succus etiam si putredinis, aut non putredinis particeps sit. Nã impossibile est suam seruare naturam cum primum iam dictis humoribus redundantibus commixtum sit, quinimo confestim in eorum naturam mutetur: Verùm si contingat sedimentum ipsum (quod diximus) in sanis secerni ex semicoctis alimẽtis haudquaquam cum humoribus intra uasa cõtentis permisceri (id quod fieri poterit si in quibusdã uasis

ipsũ genitum sit, et in reliquis quibusdã humores putrescẽtes, aut non putrescentes contineantur) putamus ipsum interim secerni posse diuersum ab eo, quod ab ijsdem redũdantibus succis excernitur: Quadere tenemus duo sedimentorũ genera in eisdem corporibus modo iam dicto affectis secerni posse, quorum unum pars erit redundantium intra uasa succorum tam si putridi, quàm non putridi extiterint: Reliquum uerò portio quædam semicocti alimenti imo quicquid in sanguinis generatione naturæ confectionem subterfugerit modo intra uasa consistat alia, ab eis in quibus redũdantes succi continẽtur, & cũ urinis excernatur. Sed porrò non ab re adhuc quispiam quæret qui fieri possit ut unũ ab altero sedimẽto in hisce corporibus distinguere ualeamus? Huic responsum sit, quòd notitia habita qualisnam naturæ sint redũdantes succi, ac quantũ fuerint ab ipsa natura euicti, cuius itẽ cõsistentiæ, ac coloris sit urina, qua cũ sedimẽtũ excernitur, ac quale sit sedimẽtũ ipsũ, similiter quale, ac quantũ fuerit alimentũ assumptũ: haud ægrè quispiã distĩguere poterit nũ quod excernitur sedimentũ, ex humoribus redũdantibus, uel ex semicoctis alimẽtis fuerit genitũ: Nã si quãtitate, et qualitate assumptis alimẽtis proportiõe respõdeat, sitq; cõsimilis cõsistentiæ, ac coloris urina ipsa tanquã pars semicocti alimẽti ipsũ secerni putandũ est, potissimũ si neq; eiusdẽ sedimẽti cõsistentia, nec color proportione respõdeat qualitati, ac dispositioni, et naturæ tum morbi, tum etiã redũdantis succi. At ubi sedimentũ ipsũ naturæ, ac dispositioni redũdantiũ succorũ, ac morbi cõsimile sit, tã cõsistẽtia et quãtitate, quã colore, sitq; eiusdẽ rationis urina colore, et substãtia: nulli in dubium uenit sedimentum hoc tanq; par-

Questio

tem eorundem redundantium humorum à natura euictorũ excretum eſſe: Nec cuipiam à ratione alienum uideri debet quòd interdum mingatur urina, cuius ſedimentum ſit ex ſemicoctis alimentis exortum, interim uerò cum ſedimento, quod pars ſit redundantium ſuccorum intra uaſa, cùm neq; Hip: & Galeno alienum uiſum ſit, interdum alium concoctum, atq; deuictum à natura conditum eſſe in uaſis humorem, alium uerò incoctum: & propterea interdum in urinis ſedimentum apparere candidum, ac leue, interim uerò longe diuerſum exiſtat: ita ut aliquis hanc ob rem poſſit una die urinam inculpabilem, altera uerò ſequenti nocte uel die culpabilem emittere, ut liquet. 2: Progn: Similiter quoq; non inconuenit quòd in ægrotantibus corporibus quandoq; urina cum ſedimento, quod pars ſit redundantium humorũ mingatur: interdum uerò cum eo, quod ex alimentis ſecernitur cum in diuerſis uaſis, & ab alia quoq; materia, alioq; tempore utrũq; generetur. Eadem quoq; ratio habenda erit de nubeculis, ac ſuſpenſis ſi cum urinis eadem excernantur & non ſedimenta: aut ſi interim unum quandoq; alterum in urinis inſpiciatur. Neq; obiter hæc animaduertẽda erũt, ſed peraccuratè perpendenda: nam ſæpenumero euenit ut etiam non uulgares medici in hac re ualde cæcutire uideantur, ita ut ſedimentum ex alimentis ſecretum putent partẽ eſſe humorum in uaſis redundantium, ac eorundem coctionis ſignũ exiſtere: Qua de re in prædictionibus ualde decepti ſunt, ita ut quos prædixerant ægrotos euaſuros non ſine maxima eorum ignominia quandoq; interire conſpexerint: Hæc de ſedimentis ſanorum, ægrotorumq; corporum cum Hip: & Gal: ſentimus intelligentes de eis, quæ ſecundum

naturam, & uera sedimenta existunt, et non de his, quæ æquiuocè, & præternaturam sedimenta appellantur, uelu= ti ea, quæ similia sunt farinæ crassiori, squamosa, seu fur= furacea, aut ut quispiã dixerit arenulosa, ac orobeo similia & reliqua huiusmodi: Nam de his aliter cum eisdem au thoribus sentimus, neq; de eis pertractare nunc proposui= mus: dabitur tamen fortasse de his & aliquando scribendi locus quanquam de eorum generatione nulla ferè adsit dif= ferentia inter authores, qui de eis uerba fecerunt, Si quæ uero hoc in tractatu studiosi, sæpius repetita animad uerterint, nos consultò illud fecisse putent, res etenim perutilis ac ad Artẽ necessa ria & cum Tyronibus agenda erat: quod neq; Hip: neq; Gal: in similibus ueriti sunt fa cere.

TRIVM QVAESITORVM NONDVM IN GALENI DOCTRINA DILVCIDATORVM COMPENDIVM.

PRIMVM, *Quòd Functiones Principes iuxta Galeni decreta Anima non in cerebri sinibus, sed in ipsius corpore exequatur.*

SECVNDVM, *Quòd Naturalis spiritus in Galeni doctrina admittatur, & non omnino abolendus sit, ut quibusdam uisum fuit.*

TERTIVM, *Quòd exquisita Tertiana ad Galeni sententiam in genere acutorum morborum reponenda sit.*

QVOD FVNCTIONES PRINCIpes, *iuxta Galen. decreta Anima non in cerebri sinibus, sed in ipsius corpore exequatur.*

RES *Esse animæ partes Platonis auctoritate Galenus. 5. de Hip. & Platonis Decre. & 7. eiusdem scriptum reliquit, substantijs, naturis, facultatibus ac functionibus non tantùm differentes, sed corporis sedibus, quò fit ut tres quoq;, quæ uitam no*

stram gubernant, facultates, ac tria principia sint ĩ tribus di uersis corporis sedibus, uelut aperte ex eiusdẽ sententia li= quet. Horum principiorum unũ in capite collocatũ esse asse rit, idq; munus habet per se quidem, ut imaginationem, me moriam, intellectionẽ, cogitationemq; causet: per aliud uerò ut sentientibus animalis membris sensus, ijs autem, quæ per appetitionem mouẽtur, motus originem præstet. Alterum in corde situm esse uoluit, eiusq; opera, ut ex illius sententia cõ stat, sunt animæ tenor, quem Tonon dicunt, & in his, quæ ratio iusserit inuicta cõstantia: Eiusdem in perturbationibus est quasi feruor quidam insiti caloris, cùm anima uindictã de eo sumere cupit, qui uidetur offendisse, quæ ira appella= tur: per aliud etiam id efficit ut membris sigillatim oĩbus ca lorem, arterijsq; illam micationis pulsus agitationem suppe= ditet. Reliquum & tertiũ principium seu facultatem in ie= core sedem obtinere dixit uniuersam in animali nutricatio= nem procurans, cuius maxima pars & nobis & sanguineis omnibus sanguinis est procreatio: Ad eãdem hanc facultatẽ pertinet iucundarum rerum fruitio, in qua cùm uehemẽtiùs, quàm par est mouetur, incontinentiam intemperantiãq; effi= cit. In hoc tamen hæ facultates seu uirtutes inter se discre pant, quòd prima rationalis, aliæ uerò duæ irrationales ap= pellãtur, et quòd quæ in irrationalibus partibus existunt uir tutes habitus quidã tantùm & potentiæ sunt, in rationali autem non habitus modò ac potentia sed scientia etiam est uirtus, cum hæc sola animæ pars scientiæ capax partii= cepsq; habeatur, reliquæ uerò potentias quidem & habi= tus siue bonos siue malos possunt acquirere, scientiam ue= rò quoad rationis fuerint expertes minimè possunt.

At relictis irrationalibus partibus seu potẽtijs ad eam, quæ rationalis est accedemus: huius sedes ad Galen. mentem in cerebro existit, atq; ob id inter tria principia principalissimum est: huic enim natura tribuit imperare, dominari, corpusq; hominis regere cùm opus est, uelut liquet. 3. de Hip. & Plato. decre. (& si alia quadam ratione cor principatum obtineat, ut patet. 5. de lo. aff.) quàmuis utrum in eo tã quam in domicilio seu arce, an tanquàm corporis forma ab ipso inseparabilis hucusq; decretum non reperi, ut dicemus, nisi quòd cerebrum continet in se ipso, rationalem animam, ueritus perpetuò quid esset eius substantia, quam tanquàm inuestigari non necessariam pro his, quæ dicturi sumus ad huc nos subticentes, ad ea quæ tractanda petisti deueniemus. An scilicet principes animæ functiones iuxta Gal. doctrinam in una cerebri parte uel diuersis perficiantur, seu in uno uel diuersis sinibus aut uentriculis. Pro huius dilucidatione animaduertas oportet principes functiones propterea appellari (Gal. teste. lib. artis medic.) nõ quòd initiatæ ĩ cerebro alijs cõmictantur partibus, ut motrix & sensibilis operatio, sed quoniam à solo principio proueniunt, has quoque proprias ipsius cerebri. 2. de lo. aff. nominauit, ut quæ à nulla alia parte ut instrumento fiant & 7. de Hip. et Plat. decre. has functiones asseruit esse per se munera eius principij, quod in capite collocatum est, cùm non per aliud eas causet uelut motum & sensum. Harum uerò differentiæ & si quàmplures ab Auic. & Auer. ponantur, quia tamẽ nec cum his barbaris, nec alijs quibuscunq; etiã græcis seu latinis, sed cum Gal. tantùm res agenda erit ut petisti, ideo ad eius mentem tres statuendæ sunt. ut patet 7. de Hip. &

Plat. de: lib. artis medi. & lib. de diffe. Sympt. quarum unã phantasiam, seu imaginationem, alteram cogitationem seu intellectum, & tertiam memoriam appellat. Has functiones cùm in sua propria sede, hoc est in cerebro anima ipsa perficiat(ut dictum est) citrà aliam partem seu organum, ipsumq; cerebrum in plurimas discriminatum sit partes, nonnullosq; in se contineat sinus ac uentres, duos quidem in eius anteriori parte, unum in media, & reliquum in eius postrema parte, ausi sunt quidam, licet temerè, asserere ad Gal. mentem animam in diuersis sinibus operari, utpotè in anterioribus cerebri sinibus, seu eius anteriori parte imaginationem, in medio cogitationem ac intellectum, in postremo memoriam. At nos quàm parùm hi Gal. doctrinam gustarint, qui talia fatentur, ostendere conabimur, supponentes prius, quòd per imaginationem nil aliud uelit Gal. intelligere, quã spetierum seu formarum receptionem à sensibus representatarum, siue præsentibus ipsis, siue absentibus obiectis sensibilibus, et propterea nullum modò facio discrimen in eius doctrina inter sensum communem & imaginatiuam, licet perspicatiores quidam uelint eò discrepare, quòd sensus cõmunis recipiat præsentibus obiectis sensibus, phantasia autem, seu imaginatio, conseruet absentibus ipsis: pariter per cogitatiuam intelligo discursum seu raciotinationem qua mediante anima discurrit, ratiotinaturq; componendo, seu diuidendo ea, quæ in phantasia seruata sunt, nullum similiter discrimen faciens modo inter cogitatiuam & intellectum: per memoriam uerò intelligens illam formæ seu spetiei reuocationem hactenus impressæ seu sigillatæ in ipsa phantasia seu imaginatiua, siue ea fuerit perfectè sigillata et ĩpressa

& proinde promptè reuocetur, siue amissa ferè & abolita, ut ægrè reuocetur, ex quacũq; causa illud fiat: quàmuis Aristot. unam memoriam, alteram uerò reminiscentiam appellet, intelligens per memoriam, tantùm reuocationẽ illius formæ seu spetici hactenus in phantasia impressæ ueluti picturæ quædam, à qua passionem quandam recipiens ipsa imaginatiua sigillatur uelut cera à sigillante anulo, huius autem passionis habitum memoriam appellat Aristo. asserens, memoriam esse phantasmatis habitum, ea uerò est præteritorum, sed non præsentium seu futurorũ. Hac facultate ẽt participes sunt (ad eius sententiam) alia quædam animalia, præter homines, inter quos quidam non ab re difficulter memorantur aut immemores sunt, ut ratione ætatis diuersæ, pueri & senes, utriq; propter motum, tamen illi in augmento, hi uerò in decremento multo sunt. Et proinde his humidioribus existentibus, tanquàm in aquam fluentem incidẽte motu & sigillo, non manet phantasma in anima inquit ipse: illis uerò propter esse frigidos ac duros non inest impressio, nec tangit, licet eam accipiant. At per reminiscentiam, eam animæ functionem intelligit, qua ad uenandum formam mouetur hactenus in phantasia impressam, uerùm nũc oblitam, & cum magna ex parte hoc difficile sit potissimum si longum fuerit interpositum tempus, propterea ut à simili uel à contrario, aut propinquo, ac uelut quodam utens sylogismo reminiscitur: est enim, ut ipse inquit, reminisci ut syllogismus quidam, hoc autem eis solis accidit, quibus & deliberatiuum inest naturà. Reuertendo igitur ad id, unde digressa oratio est, dicimus cum Gal. tres esse principes animæ facultates, quarum munera ut diximus sunt imaginari, cogi

tari, & memorari, at cùm ipsarum operationes circa phantasmata sint, quæ quidem in organis habent describi propter eorum cum materia dependentiam, necessariò has facultates organis perfici existimandũ est. Qua de re non immeritò de hoc ipsarum organo in dubium uenit, non siquidem utrum sit cor aut cerebrum, quoniam luce clarius est apud Gal. cerebrum esse ut retulimus, sed an diuersis uel uno cerebri sinu, aut in ipsomet corpore cerebri perficiantur. Pro quo iterum animaduertas oportet, ratiocinatricem animam, siue ea in cerebro sit tanquàm in arce seu domicilio, siue uelut quædam eiusdem corporis forma, seu ipsiusmet cerebri temperamentũ, cui fortè sententiæ potissimum adhærere uidetur Gale. eo libro, qui inscribitur Quòd animi mores corporis sequantur temperaturas, cum plures habeat facultates seu efficaces causas, eas medio animali spiritu perficere, qui neque est eius substantia, nec eiusdem quasi domicilium ut Stoici senserunt, sed primum eius instrumentum, nã qualiscunq; sit animæ ratiocinatricis substantia siue corporea siue incorporea, eius habitaculum est in ipso cerebri corpore, ut eidem Galen. placuit. 7. de Hip. & Plato. decr. Spiritus autem animalis, eius est primum instrumentum pro sensibilibus ac uoluntarijs motibus perficiendis, ut ipse testatur. & proinde si exinanitus fuerit, minime animal uita priuat, sed stupidum, sensu motúq; erepto tantisper reddit, quoadusq; collectus restituatur: Is si animæ esset substantia, fieri nullo modo posset quin simulatq; ipse esset euacuatus continuò quoq; animal non interiret: est deniq; animalis spiritus non animæ substantia ac uelut domicilium, sed eius primum instrumentum ad Galeni sententiam, qua ratio-

ne & animalis dicitur, qui ex uitali spiritu perfectius concocto (ut Gal. uisum est: eo. 7. de Hip. & Plat. decr.) oritur. Oportuit nanq; ipsum exquisitissimam omnium immutationem adipisci, quò aptum fieret animæ instrumētum. quare non immeritò natura cùm è uitali animalem hunc spiritū efficere studeret, reticularē quendā contextū quē græci πλέγμα δικτυοειδές, quasi uariū quendā labyrinthum iuxta cerebrum ad eius basim fabricauit, uelut proprijs oculis non semel dum eius anatomen administraremus, inspexisti (& si quidā falsò contrarium senserint). Cōstruxit inquam hunc plexum quadam non parua portione soporariarum arteriarum assumpta, ac in tenuissimas partes discissa, cancellatis fibris ad retis formā: Ex hac textura iterum tàm magnum exoriens arteriarum par quantum id quod è soporarijs processerat, à principio in cerebrum ingreditur, et cū alias partes, tum uentriculorum ambages multis ramulorum implicationibus inuestit, quibus & in uentriculos ipsos ac in eiusdem cerebri corpus elaboratus iam uitalis spiritus distribuitur, ac in animalem uertitur. eius nanq; generatio materiam habet propriā uitalem inquàm spiritum, prout Gal. testatus est. 9. de usu partium. Nā quoad in arterijs continetur uitalis est, & dicitur, prout idem Gal. scriptum reliquit. 7. de Hip. & Plat. decr. uelut is qui in cerebro animalis est & dicitur: ipsius nanq; ueluti fons cerebrū existit, ut patet 12. meth. medendi. rigaturq; hic spiritus animalis, ac alitur non tantùm ex eo, quem reticularis plexus suppeditat, uerùm etiam & ex aere inspirato ac per nares attracto, ut patet libro de usu puls. & de utili respir: qui

uerò

uerò ſpiritus cerebri uentriculis incidunt prioribus, denuo cõficiuntur ac præparantur in eis, noua quadam præparatione præter eam quam fieri in réticulari plexu diximus, ac tum primùm incipit nomen animalis ſpiritus ſubire quamuis imperfectus adhuc is ſit ac inconcoctus, ea de re conficitur prius in eis ac præparatur. & demum à poſteriori ſinu excipitur per medium meatum, ſeu uentriculum, ipſum tranſumens (ut Gal. placuit. 8. de uſu partium) & ita demũ exquiſitè elaboratus animalis is ſpiritus primum exiſtit rationalis animæ inſtrumentum, cùm in ſenſibilibus actionibus omnibus perficiendis, tum in his, quæ à conſilio & uoluntate prodeunt, prout patet. 7. de Hip. & Plat. decr. & . 4: de lo. aff. quàmuis potiſſimùm eo utatur ſpiritu, qui in poſtremo uentriculo continetur, tanquàm exquiſitiùs elaborato, & eo qui in medio, ut liquido conſtat. 3. de lo. aff. cùm dixit animam in ſenſibilibus actionibus omnibus, ac in his quæ à cõſilio & uoluntate prodeunt, ſpiritu uti animali tanquàm primo ipſius inſtrumento qui in uentriculis maximeq; poſtremo continetur, quàmuis non contemnendus ſit medius uentriculus perinde quaſi non principaliſſimus ſeu ualentiſſimus ſit, multis enim rationibus inducimur, ut hunc amplectamur, duos uerò anteriores deſeramus. Ex quibus Gal. uerbis conſtat quòd quàmuis anima ratiocinatrix pro inſtrumento utatur animali ſpiritu contento in cerebri ſinibus, dum ſenſum & motum perficit, tamen eo maximè utitur, qui in poſteriori continetur uentriculo ac medio, utpotè qui perfectior, ac maioris facultatis exiſtat, eo poſt habito, qui in anterioribus, tanquam impuro adhuc ac imperfecto exiſtente & materiali magis, ac ad eius uſum inepto, cum in eis elaboretur ac

purgetur, ut diximus, quo fit ut posterior is cerebri uentriculus meritò anterioribus minor factus sit, prout idem Galen. asseruit. 8. de usu part. Insuper propter hoc si cerebrum ipsum quomodocunq; incidas, nō priùs sensum & motū amittit animal, quàm ad aliquem uentriculum uulnus penetrauerit, quin etiam patet quòd postremi quidem uentriculi uulneratio maximè omnium animal lædit, secundo loco medij, et minima ex anterioribus utrisq; noxa contrahitur, eod. Gal. auctore. 7. de Hip. & Plat. decre. illud quod etiam experiētia comprobauit in adolescente in Smyrna Ioniæ, qui suscepto uulnere in altero anteriorum uentriculorum superstes tandem euasit, ut tum. 8. de usu part. tum commen. apho. 18. 6. lib. testatus est. Hic deniq; usus habetur ab eo spiritu, quem arteriæ à retiformi plexu exortæ in cerebri sinus eructant, At quoniam nonnullæ earum progerminationes præter prædictas ad tenuem membranam per cerebri corpus penetrantem inseruntur, ad has quoq; partes portionem non minimā uitalis illius spiritus priùs in prædicto plexu elaborati eas deferre censendum est, prout etiam testatus est Gal. 9. de usu part. & 7. de Hip. & Plat. decre. illud'q; liquidò in dissectionibus spectari potest: Ea de re animalē quoq; spiritum in ipso cerebri corpore contineri, alienum à ratione non est, nam cùm primùm ex arterijs decidit in cerebri corpus, non amplius uitalis, sed animalis est & dicitur, cùm ille in corde & arterijs tantùm locum habeat, hic uerò in cerebro, ut paulò ante retulimus: nec id quoq; Galenum latuit cùm. 8. de usu part. talia protulit uerba. Postea uerò quàm in toto cerebri corpore, non in solis eius uentriculis, quemadmodum alibi demonstrauimus, spiritus animalis multus continetur,

existimare oportet plurimum etiam in cerebro posteriore ipsum contineri, ut quod omnium, qui in totum corpus distribuuntur, neruorum futurum erat principium, mediaq; illa interualla, quæ partes eius connectunt, spiritus esse uias. Ex quibus Gal. uerbis constat, spiritum animalem, cum'q; multum in cerebri corpore contineri, præter eum qui in eius sinibus habetur, de cuius usu nullam usq; adhuc habemus prolatam à Gal. sententiam: & si perpetuò compertũ sit apud eum spiritum animalem primum esse animæ instrumentũ, & quòd eo, qui in cerebri sinibus continetur, ipsa utatur pro sensibus & motu perficiendis: ac huius quem in toto cerebri corpore esse fatetur, hucusq; usum ab eo declaratum non reperi, præter id quod in prædictis uerbis habetur, de quo quid sentiam in his quæ consequenter dicemus, pronunciabo, nunc autem tempestiuũ est uentriculorum omnium cerebri usus propalare, & demum ad propositæ rei ueritatem accedere, inter quos anteriores iuxta Gal. doctrinam. 8. de usu part. præter id quòd spiritum animalem conficiunt, ac præparant ipsi cerebro, inspirationem & expirationem efflationemq; efficiunt, atq; etiam ĩfernis suis partibus quæ spectant ad nares, simul quidem sunt olfactorium ĩstrumentum, simul etiam ueluti ductus quidam ac canales ad superfluorum effuxionem accommodi: ex partibus nanq; sibi propinquis necessariò excrementa affluentia, cum loco inferiori sint siti, sæpenumero excipiunt: at cur eos duos esse oportuit, eodem citato loco à Galeno declaratum est: nos uerò ut breuiloqui simus derelinquimus modo: Eius autem uentriculi, qui in posteriori parte existit, munus est, ipsum spiritum animalem ante iam in

uentriculis confectum transumere, simulq; spinalis medullæ principium esse. Et cum non liceret duas in animali facere spinas, neque duas spinales medullas, propterea duplex esse nō potuit, uelut anteriores duplices esse oportuit. Et si Herophilus (cui assentire uidetur Ga.) omniū uentriculorum existimarit hunc esse principalissimum, cùm maiorum uirium maiorisq; facultatis materias contineat, licet omnium sit minimus, prædictos autem spiritus in prioribus sinibus elaboratos nequaquàm transumere poterat, ni inter ipsum & eos, meatus quidam esset, per quem cum spiritus fieret in ipsum transumptio, tum cerebrum cum parencephalide seu cerebello comunicaret, & esset connexum, cum unum ab alio crassæ meningis duplicatione diremptum sit, necessariumq; esset aliqua parte cerebrum cerebello coniungi. Talem ergo præstat hic meatus usum, siue meatum ipsum, siue quartū totius cerebri uentriculum, siue perforationem duorum uentriculorum anteriorum nominare uelis. Excipiens enim hic spiritum ex anterioribus uentriculi parencephalidi ac posteriori uentriculo transmittit, simulq; cerebellum ipsum cum cerebro connectit. His ita iactis tanquam fundamentis firmis, reliquum est eorum opinionem diruere, qui ad Gal. sententiam asserere ausi sunt principes facultates in cerebri sinibus persici, easq; nec in uno tantum: sed diuersis, in anterioribus uidelicet imaginationem, in medio cogitationem, & in postremo memoriam. Simul etiam nostram opinionem ac ueritatem iuxta Gal. doctrinam statuere, ignoro equidem quo pacto Galeno illud adscribere non erubescant, cū ubiq; locorum uelit cerebri uentriculos spiritu animali plenos esse, quo ratiocinatrix anima utitur ad sensus perficiendos

ac uoluntarios motus, quòd si in ipsis talis contineatur anima lis spiritus pro prædicto usu, continuèq; eius portio aliqua dissipetur, quæ regenerari desideret, (qua ratione (ut diximus) alimentum ei suppeditatur, & per inspirationem & per plexum reticularem) quo pacto loca esse possunt principium facultatum, dissipato ac denuo genito assiduè alio & alio animali spiritu, cùm nec species sigillari, nec memorari possunt, nec super eas ratiocinari anima ualeat propter continuum eorum motum. Adde quòd nec idem spiritus à Gal. ponitur instrumentum animæ pro his principibus facultatibus obeundis, sed pro sensu & motu perficiendo, ut liquet quouis loco, quo de his uerba facit. nec ualet si dixerit quispiam circa hos spiritus animalis in prædictis sinibus, prædictas functiones perfici, cùm perpetuo his spiritibus pleni sunt, neq; anima ipsa quicquam operatur citra animalem spiritum, quam primum eius instrumentum semper Gale. appellat, & hac ratione animalis dicitur, ut patet. 4. de lo. aff. & 7. de Hip. & Plat. decre. non ergo perficiuntur in cerebri sinibus principes animæ facultates, at si quispiam uelit non in eorum cauitate, sed corpore seu substantia eas perfici, quid aliud quæso erit dicere, quàm quòd perficiantur in cerebri corpore, cùm uentriculorum substantia alia non sit & diuersa à reliquo cerebri corpore: nec maior ratio erit de hac quàm de tota reliqua cerebri substantia, id quod probare intendimus. Amplius, si animalis spiritus propterea talis dicitur (ut Gal. uisum est. 7. de Hip. & Plat. decr.) quia primum est animæ instrumentum, cùm nõ tantum is in cerebri uentriculis contineatur, uerùm & in toto eius corpore Gal. teste. 8. de usu part. superfluus hic esset

ſi principes facultates in cerebri ſinibus perficerētur, nam eo uteretur anima, uelut in alijs ſenſibilibus & motricibus functionibus utitur. Verùm cùm ipſum fruſtrà in cerebri corpore contineri erroneum ſit aſſerere, decens erit fateri quòd eo prò obeundis principibus operationibus utatur anima, & ſic non in cerebri uentriculis ſed in ipſius corpore eas perficit, animaliq; ſpiritu in eo contento utitur pro primo inſtrumento, uelut in externis functionibus utitur eo qui in uentriculis eſt & reperitur: Cùm non alia ratione hic animalis dicatur, quàm is qui in uentriculis eſt, nec aliū poſſit præſtare uſum ipſi cerebro. Nam pro alimento innati ſpiritus eius abundans eſt quæ per uenas ſubſtantia ad ipſum diſtribuitur, & inſpirationis uſus, uelut pro eius ſymmetria ſeruanda, ea quæ per arterias ſuppeditatur. Adhuc 8. de uſu part. Gal. aduerſus Eraſiſtratum, qui propter uariam cerebri compoſitionem ac magis perplexam uolebat homines cætera animantia mente & ratiocinatione ſuperare, dixit eum non rectè ſentire, nam & aſini habent cerebrum admodum perplexum, quos oportebat ſimplex omnino ac ſine ullo plexu & uarietate habere, ſi uerum eſſet quod Eraſiſtratus aſſerebat. Et exinde aduerſus eum concludēs ait, quòd melius fuiſſet exiſtimare intellectum ſequi non compoſitionis uarietatem, ſed corporis quod cogitat atq; intelligit (quodcunq; id ſit) bonam temperiem, neq; enim bonitas ac perfectio intellectus multitudini ſpiritus animalis potius uidetur attribuenda, quàm qualitati. Ex bona ergo temperie corporis quod cogitat atq; intelligit, ac ſpiritus animalis qualitate optima ſequitur intellectus & bonitas, & eius perfectio. quare & in corpore cerebri perfici et intel-

lectum & ratiocinationem, ac medio animali ſpiritu qui in eo continetur. His uerbis concludit Galen. de hoc animali ſpiritu qui in toto cerebri corpore continetur, cum Eraſiſtrato uerba faciens. Sed quid clarius quàm quod ipſemet Gal. teſtatur. 3. de lo. aff. aſſerens, ſanè cùm ea quæ per diſſectiones apparere ſolent accuratè conſideraremus, rationi conſonum uidebatur, animam in cerebri corpore ſedem obtinere, atq; in ipſo & rationis uim, & ſenſibilium imaginum memoriam reſidere, ac primum inſtrumentum ipſius, cum in ſenſibilibus actionibus omnibus, tum in his quæ à conſilio & uoluntate prodeunt, ſpiritum eſſe, qui in ipſius uentriculis maximèq; poſtremò continetur: in quibus uerbis ſole clarius patet, principes animæ facultates, ac earum functiones Galenum uelle in cerebri corpore reſidere, & perfici, & non in uentriculis. Et hoc non ſine ualida ratione cũ & ipſa anima rationalis, ut eidem Gal. placuit, in prædicto cerebri corpore collocetur, ac ſedem obtineat, cuiuſcunq; ea fuerit ſubſtantiæ: uentriculi uerò ipſi fabricati ſunt pro gignendo ac continendo eo animali ſpiritu, quo tanq̃; inſtrumento ipſa anima utitur ad obeundas reliquas eius functiones, ſenſibiles uidelicet & motrices uoluntarias. Vt uerò quilibet hanc Gale. ſententiam percipiat, eiuſdem uerba prout in codice græco iacent inſpiciat, nam nos breuitati indulgentes hic ea trãſcribere recuſauimus. Idipſum confirmauit 4. de lo. aff. dicens quòd ſi aliquando tota anterior cerebri pars afficiatur, neceſſum eſt & quæ exiſtunt circa ſupremum ipſius uentrem compati, lædi autem diſcurſiuas ipſarum actiones. quibus uerbis oſtendit Gal. (ſi quis ea ſano modo intelligere uelit(quòd affecto toto cerebro, anteriori

uidelicet & postrema eius parte: necessum est quòd discursiuæ eius operationes lædantur: cùm iuxta eius sententiam in ipsius corpore resideant: quare & eo affecto & eas affici necessarium erit, prout ipse in prædictis uerbis concludit. Nec quispiam decipiatur, quòd per hæc uerba uoluerit Gal. prædictas functiones principes perfici in supremo cerebri uentre, cùm non propterea dixerit lædi discursiuas operationes, quia supremus uenter afficiatur, uerùm quia cùm læsa est tota anterior cerebri pars, & reliqua posterior consentit, cerebrumq; ipsum propterea totum affectum, necessum est discursiuas quoq; functiones lædi: hæ enim partes quæ sunt circa supremum uentrem, posteriores sunt cerebri partes. Nec idem Gal. asseruit quòd necessum sit lædi supremum uentrem, propter quod quispiam fortè coniectari potuisset, eo loco prædictas functiones principes perfici. Verum dixit necessum esse ea quæ sunt circa supremum ipsius uentrē compati: ea autem posteriores cerebri partes sunt, in quibus supremus uenter fabricatus est, ut cuiq; in Anatome experto patere potest. At ut quilibet percipiat hanc esse Gal. mentem, græcum codicem perlegat, nam nos ut breues simus eadem græca uerba hic transferre noluimus. Libro quoq; artis medicinalis, cum de cerebri signis uerba facit, loquens de his quæ ex principibus sumuntur operationibus, retulit uirtutem & uitium earum esse seorsum inditia tantummodò ipsius principij. s. cerebri, cùm à solo ipso principio proueniant. & addidit. Promptitudo intellectus seu ingenium quidem igitur subtilem cerebri substantiam indicat, tarditas uerò ītellectus crassam. Discendi uerò facilitas formarum facilè susceptiuam, memoria autem stabilem ac fir

mam, ſicut & diſcendi difficultas formarum non facilè ſu ſceptiuam, & obliuio fluidam. Ex quibus Gal. uerbis duo ad eius ſententiam excipere licet. Primum, quòd cùm prin= cipes operationes, earumq; uirtutes & uitia tantummodo in dicent ſupra ipſum cerebrum, eius uidelicet indicantes ſubti lem uel craſſam ſubſtantiam, mollem uel duram, cùm à ſo= lo ipſo principio proueniat, in ipſo quoq; ac ipſius corpore exerceri, non autem in eius ſinibus, uelimus nolimus annue re opus eſt, cùm ſupra ſubſtantiam ac temperamentum ar= guant corporis totius, & non uentriculorum cerebri, prout eius uerba ſonant. Secũdum quòd, ſi ueritatem eius dicta ha bere debeant, cogimur fateri, neq; in diuerſis ſinibus eas per fici poſſe: & ſi in eis quiſpiam aſſentiat fieri. Nam ſi di= ſcendi facilitas indicat ſubſtantiam cerebri facilè formarũ ſuſceptiuam, & per conſequens ſubtilem: memoria uerò eius ſubſtantiam craſſam, & propterea ſtabilem & fir= mam: uelut tarditas quoq; intellectus iterum craſſam indicat cerebri ſubſtantiam, neceſſariò ſequitur ad eius dicta quòd qui facilè diſcunt difficulter memorantur, & qui difficul= ter diſcunt promptè memorantur, prout etiam Ariſto. uiſum eſt libro de memoria & remi. quanquàm uelit ipſe has fa= cultates manifeſtari tantum in cerebro, initium autem ha= bere à corde, uelut de reliquis quoque ſentit animalibus fun ctionibus. at hoc ueritatem nequaquàm habere poſſet, ni ſup ponerent ambo in eodem loco ac ſede, hoc eſt in cerebri cor= pore, uel in uno eodemq; uentriculo prædictas principes fa= cultates perfici. Nam pone in diuerſis perfici uentriculis, ut potè in anterioribus imaginationem, ut iſti uolunt, in medio cogitationem, in poſtremo memoriam, nonnè ſimul compati

possent facilis disciplina & stabilis memoria, cùm in anterioribus uentriculis subtilitas & mollities, in postremo crassities & duritia, seruari posset: pariter & instabilis memoria cum discendi difficultate, oppositam s. seruantibus prædictis uentriculis temperaturam ac substantiam: nullus inquam hoc formidaret ut uerum ac possibile admittere. Reliquum est ergo (ut ueritas uerborum Gal. & Arist. seruetur) principes animæ functiones in cerebri corpore perfici, aut saltim si qui uelint quòd in eius uentriculis fiant (& si falsum sit) uitare non possunt quòd in uno tantum omnes & non in diuersis perfici debeant, alias falsa omnino Arist. et Gal. assererent, ut ostendimus. Quin etiam libro. 2. de motu muscul. idem Gal. inuestigans causam cur plerasque actionum uoluntariarum mente nõ assequamur, asserit quòd si insignes impressiones rerum in imaginationibus suscipiat anima eas perpetuò conseruat: sin obscuras & si perfunctorias pœnitus, non conseruat: atq; illud est memoria tenere, alterum uerò obliuisci, & demum concludens causam, dixit eam esse: quia non intenti actionibus tota mente fueramus, & propterea earum non recordamur, nam quod phantasiatur animæ quodcunq; utiq; sit, hoc idem & memorari uidetur. At si quod phantasiatur animæ hoc idem memoratur, nec de ulla re præterita qualis naturæ sit considerare possumus ni eius meminerimus, & illud nequaquàm fieri liceat, nisi prius conseruetur, quis noua dogmata introducens, uelit fateri has functiones in diuersis partibus ac sinibus perfici, cùm eiusdem animæ sint munera, immò illud idem ipsius quod phantasiatur etiam & memoretur? cur, unum uelit in anterioribus uentriculis ipsam, alterum in postremo exerce-

re, quæ tradenda est diuersitatis locorum causa? nulla inquã quæ alicuius momenti sit. non ergo perficiuntur prædictæ functiones in diuersis cerebri uentriculis. Vlterius, nec in ipsis anterioribus uentriculis imaginatio fieri potest, cùm dictum sit eos ad Gal. mentem inspirationem efflationemq́; ex cerebro efficere, ac animalem spiritum conficere, et præparare: quomodo phantasmata in eis excipi ac seruari ualent, si perpetuò inspirationem & expirationem operentur, ac non dum confectum spiritum animalem suscipientes conficiunt ac præparant. Si per eos quoq; notatu digna excrementa ex cerebro suscepta ad nares expurgantur, ac suis infernis partibus, quæ ad nares spectant, olfactorium sint instrumentum, ignoro quo pacto quispiam sibi persuadere ualeat, & qua ratione audeat illud Gal. adscribere, qui cùm tot horum sinuum conscripsisset usus in plerisq; locis, & præsertim. 8. de usu part. nec per somnium talis usus meminisse hucusq; compertum est. Satius deniq; erit dicere, cùm eum usum eis Gal. non tribuat, ipso carere, quàm temerè asserere, & de insufficientia Gal. damnare, aut quod nunquã ipse somniauit ei falsò adscribere, & si libro de oculis illud scriptum reperiatur, quisnam ignorat, eum eiusdem auctoris non esse, sed falsò ei adscriptum, cùm nec phrasim sapiat Galenicam: ut cuiq; patere potest ex eiusdem commentariorum lectione, & quædam reperiantur quæ eius doctrinæ sunt aduersa, & præsertim ea quæ de prædictis functionibus ac cerebri uentriculis ibi conscripta sunt. At quòd nec in postremo uentre adsit memoria ac perficiatur, eiusdem uentriculi situs demonstrat, cùm in cerebello & non in cerebro collocetur, cumq́; ani-

ma in cerebro & non in cerebello habitet iuxta Gal. mentem, tunc non ex se ipso cerebrum hanc functionem perficeret, sed medio aliquo, cerebello uidelicet & eius sinu, qua de re memoria princeps functio dici non posset, cùm non à solo principio proueniret, cerebro uidelicet, sed ex eo medio cerebello ac eius uentriculo, aut ex cerebello duntaxat tanquàm principio, quorum utrunq; & falsum est, & Galeno pugnat, accedit ad hæc quòd idem Gal. libro artis medicinalis ex his principibus functionibus non supra cerebelli sed cerebri temperamentum uoluit arguere, ut ex intellectu eorum uerborum cuiq; patere potest. Vnde frustra de memoria disseruisset, ex ea sumens inditia pro cerebri temperamento, tanquàm eiusdem facultate principi, si in postremo perficeretur sinu. Adde quòd cùm hic sinus in parencephali de situs, spinalis medullæ sit principium, receptaculumq; animalis spiritus, prius in anterioribus elaborati, quo anima ipsa pro sensibus & uoluntarijs motibus obeundis utitur (ut priùs dictum est) memoria in eo perfici nequit, utpotè semper prædicto animali spiritu pro motu & sensu consumpto, & recènter alio genito, nec quispiam alius usus, præter iam dictos postremi uentriculi, à Gal. unquàm scriptus est. quare nullo modo ad eius sententiam dicendum erit, ipsum esse memoriæ sedem, nec cuiusuis alterius principis facultatis, & siquis hoc asserere audeat, iterum aut de insufficientia Galen. accusabit, uel temerè ei id, quod nunquàm fassus est, adscribet. Quòd autem in medio uentriculo, seu meatu, cogitationis aut intellectus munus obire anima nequaquàm ualeat, facile erit intelligere si eius usus animaduertantur, est nanq; uia seu meatus, per quem spiritus in ante-

rioribus uentriculis confectus in postremum transmittitur, et quia cerebellum à cerebro media crassæ meningis duplicatione erat diremptum (ut diximus) necessumq; erat ea connecti, cerebrum quoq; is meatus parencephalidi connectit, transitus ergo, uia, seu meatus est hic sinus animalis spiritus quo assiduè pro sensu & motu perficiendo anima ceu instrumento utitur, quare cogitatio, discursus, seu intellectus in eo nequaquàm perfici potest propter continuum motum prædicti animalis spiritus, ac eius assiduam recentemq; renouationem & instaurationem, quòd si talem præstaret usũ cùm alios huius uentriculi usus Gal. conscripsisset 8. de usu part. 3. de lo. aff. & 7. de Hip. & Plat. decre. ac alijs plerisq; locis, cur talem perpetuò subticuit, & si sæpius de cogitatione & intellectu uerba fecerit, cogeris uelis nolis fateri, aut insufficientem fuisse, aut usum hunc non nouisse, uel, quod rectius est, talis sententiæ nequaquàm fuisse. Ex his constat quàm parum Gal. doctrinam gustarint, qui eius decreto, ac ipsum in patronum sibi ipsis adhibentes, ausi sunt asserere principes animæ facultates in cerebri sinibus perfici, earumq; munus animam in diuersis uentriculis obire, utpotè in anterioribus imaginationem, in medio cogitationem seu intellectum, & in postremo memoriam, sedibus atq; instrumentis ipsas seiungentes, simulq; liquet nostra opinio & ueritas, cùm satis admodum ostensum, ac probatum sit, iuxta eius sententiam, nec in sinibus, nec eisdem diuersis eas perfici posse, sed in ipsomet cerebri corpore, in quo & ipsa residet anima, cuiuscunq; substantiæ fuerit ad mentẽ eiusdem Gal. siue incorporea quædam res sit, & in eo uelut in domicilio seu arce resideat, siue corporea: & si corpo-

rea, siue sit ipsius cerebri insita caliditas, aut insitus spiritus, aut tota eius constitutio, quodcunq; deniq; sit anima, ipsa in ipso cerebri collocanda corpore est in Gale. doctrina (ut sexcentis in locis scriptum reliquit) in ipsóquè eodem cerebri corpore has functiones operari liquet. 3. de lo. aff. Valeant ergo qui has functiones secundùm diuersas sedes seiunxerunt, opinantes hanc fuisse Galen. sententiam, Valeat insuper Auer. qui in suo colliget, & libro de memo. & remi: hoc idem sentit, potissimùm si illud ad mentem Aristot. uel Gal. fateatur, nam neq; ipse Arist. secundùm diuersas cerebri sedes eas perfici, seu manifestari, ullo in loco asserere ausus est: quinimmò eodem libro de memo. & remi. oppositum sentire constat, uelut suprà ostendimus: Non ergo perficiuntur facultates principes in cerebri sinibus, eisq; diuersis, sed in ipsomet ipsius corpore, in quo & ratiocinatrix anima residet iuxta Gal. sententiam, ut abundantissimè probatum est: At si qua constituēda esset determinata ipsius cerebri pars, in qua prædictæ omnes functiones perficerentur, ut quibusdam uisum est, autumantes se Galenum in patronum habere, & si (mea quidē sententia) nulla forti ratione freti, aut auctoritate, illud sibi ipsis persuaserunt, erit tamen ea unus uentriculus, & non diuersi, ī quo omnes perficerentur, at propter assignatas à me causas nec posterior, nec anteriores esse potuerunt, probabilius propterea uideretur esse medius, utpotè qui minores habeat causas probibendi ne in eo perficiantur. Ex diuersa insuper eius constructione ac uaria illud quoq; coniectari posset, cùm & corpus psalloidis, conarion, uermiformis epiphysis, & duo glutia circa ipsum appareant: Idq; denuò foueri posset ex uerbis

Galen.qui.3.de Hip.& plato.decre:&.3.de lo.aff. hunc uētriculum principalissimum appellauit: Adhuc persuaderi id quoq; posset ex his quæ à Gale.habentur .4. de lo.aff. cùm dixit,quòd si aliquando tota anterior cerebri pars afficiatur,ea quæ sunt circa supremum ipsius uentrem ei consentire necesse est,atq; discursiuas quoq; actiones uitiari:quo loco per supremum cerebri uentrem medium uentriculum intellexit;ad cuius læsionem uidetur istis qui hæc asserunt, quòd discursiuæ cerebri operationes lædantur,quare quòd in ipso perficiantur non erit omninò absonum credere: at nos quo pacto hæc Gale. sententia intelligenda sit, suprà ostendimus. Vlterius persuaderi hoc idem posset ex his quæ Gal.asserit eodem.4.de lo.aff.cùm de sopore uerba facit,q̄ui priuatio est sensus & motus spirandi facultate manente illæsa,dixit enim eum quandoq; prouenire posse cùm quis inter perforandum membranam negligenter ac ultrà quàm res postulat meningo philace.i.meningis custode premendo uiolauerit,ita ut os caluariæ uehementer attritum cerebri uentriculos comprimat,maximèq; medium. Ex quibus uerbis iterum patet medium uentriculum esse principalissimum inter cerebri uentriculos, hoc autem esse quia in eo principes perficiantur operationes,alienum à ratione nō erit credere. Hæc itaq; opinio & si(ut retuli) nō sit ad Gal.mentem,ut ipse sentio,probabilior tamen esse uidetur,quàm ea , quæ uult animam prædictas functiones in diuersis cerebri sinibus obire,hæc nanq; pœnitùs absona ac aliena à Galeni doctrina est,ut supra probauimus,& tanquam erronea & omninò falsa abijcienda erit,quā opinionē cur quidā fortè ad Gal.mentem tanquàm ueram sibi per-

fuaserint, post pauca declarabimus, ea autem, quam nos pro uera ac firma statuimus, iuxta Gal decreta habenda erit: huic nanq; eius dicta uidentur esse consona, ut ex ueris, ac lucidissimis assumptionibus & auctoritatibus locupletiùs supra demonstratum est: Huius autem dissidiæ in Gal. dictis causa, quòd uidelicet in corpore cerebri, aut in medio uentriculo principes perficiantur operationes nulla alia esse poterit quàm quòd nullibi in eius cõmentarijs reperiatur liquidò suam explanasse sententiam, fortè quia non satis illud perceptum ac cogitatum ei fuerat, nec linealibus demonstrationibus confirmare potuisset, quare sine ulla demonstratione illud confirmare indecens erat, ac philosophi grauitate auctoritatéq; indignum: ut enim de ipsius animæ ratiocinatricis substantia ubiq; locorum ueritus est firmam proferre sententiam, pari ratione de eius principibus facultatibus, cũ si incorporea ea sit, ac in cerebro uelut in arce resideat, eas functiones alio modo operari fortè censendum esset, quàm si insitus calor uel spiritus, aut tota ipsius cerebri constitutio uel temperamentũ sit. Qua de re indubitanter asserere audeo quòd si anima incorporea quædam substantia sit, ac in ipso cerebri corpore ueluti in domicilio habitet ad Gal. sententiam, in ipso quoq; cerebri corpore, ut diximus, eam principes operationes operari: & cum incorporea res quædam sit, pro præcipuo organo ad eas obeundas, quia circa phantasmata operatur, quæ dependentiam quandam cum materia habent, eo utitur animali spiritu, qui in cerebri corpore dictus est contineri per ipsum principes facultates cerebri corpori dispensans, ueluti eo qui in uentriculis continetur utitur (ut supra retulimus) pro sensibus et uoluntarijs motibus

perficiendis in proprijs eorum instrumentis, ad quæ facultatem transmittit: Consonum nanq; est hunc spiritum animalem, qui in cerebri corpore continetur, otiosum non esse, ac non alia ratione animalem dici, quàm quòd eius sit primum instrumentum, uelut millies declarauit Gal. nec insuper animam eo uti oportet pro externis operationibus, cùm abundans is sit, qui in uentriculis habetur, ad perficiẽda hæc munera destinatus, aptius siquidem existens instrumentum, ac promptius pro ipsis obeundis quàm is qui in cerebri corpore existit: Reliquum ergo est, ꝙ pro obeundis principibus functionibus anima hoc utatur spiritu animali, qui in cerebri corpore continetur, uelut primo eius instrumento si incorporea ea sit, ipsaq; functiones in eodem cerebri corpore perficiat, quo loco habitat: at si corporea quædam res ipsa existat, & hæc aut insita caliditas, uel spiritus cerebri, aut tota ipsius constitutionis species seu temperamentum ex seipso has facultates habens, in semetipso quoq; prædictas functiones principes operari censendum est, cùm nulli alteri parti eas initiet, atq; committat (ut priùs diximus) & ita pro obeundis ipsis nullo indiget animali spiritu, nec etiam eo, qui in ipsomet corpore cerebri continetur: suscipit nanq; phantasmata in seipso, quæ & memoratur in eomet, & super ea discurrit absq; alio animalis spiritus auxilio, cùm eo non indigeat pro facultatis uehiculo uelut indiget in reliquis functionibus externis, habet nanq; eas in semetipso, in propria eius constitutione seu temperamento, & propterea ex se operari potens est prout operatur, citra alicuius animalis spiritus subsidium. At mox instaret quispiam, spiritum asserens animalem in cerebri corpore consistentem otiosum fore necessa-

uio si eo anima non indigeat pro obeundis principibus functionibus. Cui responsum sit, non propterea superuacaneum ac otiosum esse quia pro perficiendis prædictis functionibus principibus nullam fert opem, si anima corporea quædam substantia sit, nam eo utetur anima pro sensibus perficiendis cùm longo tempore aut uehementer ipsos in proprijs instrumentis operatur, & eo qui in cerebello utitur in diutinis ac uehementissimis motibus uoluntarijs: quod quidem olfecisse uidetur Gal. 8. de usu part. cùm aduersus Erasistratū de uaria cerebri cōstructione ac perplexu uerba fecit: Quare licet eo spiritu animali qui in uentriculis residet, pro obeundis prædictis, externis functionibus tanquàm primo instrumento utatur anima (ut ubiq; locorum testatus est Gal.) non tamen propterea indecens erit quòd in huius defectu, cum .s. uehementer ipsa sensum & motum uoluntarium operatur, ad eorum instrumenta facultatem transmittēs, quòd hoc quoq; animali spiritu, qui in cerebri corpore est, tanquàm instrumento utatur: Illud quod nec unquàm uisus est Gal negasse, mediaq; illa interualla, quæ partes tum cerebri tum cerebelli connectunt, eiusdem spiritus esse uias, ut idem Ga. testatur. 8. de usu part. Nec ī super hoc quicquā pugnat his quæ suprà diximus de huius spiritus usu, cùm, si incorporea sit anima, eo præcipuè tanquàm primo instrumento ad exercendas principes iam dictas functiones in cerebri corpore utatur: interimq; eo pro externis operationibus perficiendis abutitur, licet eo primò qui in cerebri uentriculis continetur, pro instrumēto utatur, ut priùs diximus: at si anima res quædam corporea sit, & eo non indigeat pro obeundis principibus functionibus, cùm cerebrum in seipso has habeat facul-

tates, ac in semet eas perficiat, reliquũ est ut hoc spiritu animali, qui in eo residet, pro reliquis eius operationibus externis exercendis utatur, nam propterea animalis dicitur, quia animæ instrumentum existit, & quàmuis eo primò utatur, qui in cerebri uentriculis continetur, pro uehiculo facultatũ ad externa organa sensus et motus (ut Gal uisum est) quia tamen sæpenumero euenit, ut hic in uehementioribus ac diutinis sensibilibus & motricibus operationibus consumetur, ac ei paruum nutrimentum ex inspiratione & plexu reticulari suppeditetur, ea de re tunc hoc qui in eius corpore est, pro eodem usu uti alienum à ratione non est. Hic ergo tribuendus erit usus huic animali spiritui, qui in cerebri corpore continetur, tàm si incorporea, quàm si corporea quædam res sit anima iuxta Galen. doctrinam, quæ principes operationes cuiuscunq; fuerit naturæ seu substantiæ in cerebri corpore (ut relatum est) operatur, quod satis rationibus, & auctoritatibus, tanquàm uerum, ac Gal. decretis consonum abũdantissimè fulcitum est: si qua tamen coniectari seu constitui possit ipsius cerebri pars, in qua eas perficiat, illa quòd medius sit uentriculus, opinari non satis præter rationem ẽ Galeni placita supponentibus nobis de anima nostra: quanquàm de ea perpetuò quòd de foris corpore organizato adueniat, quòdq; ei delegata à Deo benedicto immortalis & incorruptibilis creata sit & credam, & firmiter teneam.

Persuaserunt uerò sibi quàmplurimi (ut dictum est) ex Galeni sententia, has principes facultates secretas ac locis sedibusq; seiunctas esse, decepti quidem ex his, quæ de earum operationum læsione asserit, cùm etenim audissent phantasiam alias lædi posse salua ac constante

ratione & memoria, alias uerò aut rationem, aut memoriā cõturbari, reliquis duabus illæsis atq; ualentibus: statim con cluserunt isthæc prouenire non posse, nisi quæ effectrices earū sunt facultates locis ac sedibus disiungerentur: Quòd uerò una earum lædi possit altera illæsa permanente, phre- nitidis exemplo. 4. de lo. aff. idem Gal. confirmauit, cuius duas conscripsit species, seu simplices differentias, ex quibus deinceps tertia componitur, ut ipse asserit: in quarum una imaginatio tantùm deprauatur, ut non modò in alijs, uerùm in seipso expertum fuisse testatur, cùm nanq; æstate febre ardente laboraret, putaretq; festucas atri coloris ex cubili eminere, & floccos similiter in uestibus esse, eos auferre dùm properaret nihil sub digitis eductum inueniens, accu- ratiùs rursus uehementiùsq; id efficere conabatur, cumq; amicos audijsset, qui secum aderant, dicentes eū floccos euel lere & festucas colligere, illæsa in eo manente adhuc ratio cinandi facultate, respondit eos rectè dicere, proinde ut ei au xilium ferrent rogauit ne phrenitis ipsum arriperet, adhi- bitisquè auxilijs curatus fuit: In altera uerò phrenitidis dif ferentia accidit quòd cogitatio seu rationalis discursus à na turali iudicio aberret, ueluti Romæ cuidā, qui cum lanifico puero continebatur, euenisse scriptum est, hic intus ianuis ob seratis à cubili surgens ad fenestram accessit, per quam et ipse uideri, & prætereuntes uidere poterat, ex uitreis itaq; uasis singula ostendens, interrogauit, imperarent ne ut ea proijceret, illi uerò ridentes annuebant, tum ipse deinceps proiecit omnia, cunq; interrogaret iterum ne puerum proij- ci iuberent, eo q; illi iusso & illūmet proiecit, huic nec imagi nādi functio erat oblæsa cùm singula uasa proprijs nomē-

elaturis probè nominauerit, neq; nominum memoria erat deleta, tantùm ergo cogitandi functio erat deprauata. Quod autem ex his duabus differentijs tertia componi possit, licet exemplo non comprobauerit, eo tamen loco asseruit Gal. confirmauitq; libro de differentijs sympt. cùm dixit. accidit plerumq; ut delirium ambas actiones obturbet, ut neque benè procedat imaginatio, neque debita fiat ratiocinatio. Interdũ una duntaxat læditur, ueluti Theophilo medico ægrotanti euenit, cui imaginatio tantùm oblæsa fuit, ac illi, cuius historiam suprà narrauimus de lanifico. s. puero, iterùm ibi facta mentione, cogitationem seu discursum duntaxat aberrasse asseruit. Cæterum ꝙ memorandi facultati idem quoquè accidere possit Thucididis testimonio eodem loco confirmauit, qui nonnullos è pestilentia seruatos, adeò omnium qui antea nouerant fuisse oblitos commemorat, ut non solùm suos familiares non agnoscerent, sed ne seipsos quidẽ. Ex his deniq; omnibus sibi ipsis fortè persuaserunt quidã ex Gal. sententia in diuersis sedibus atq; locis prædictas functiones principes ab ipsa anima exerceri, cùm una lædi altera illæsa permanente fieri haudquaquàm posset, si in uno duntaxat loco cerebri perficerentur. Verùm cùm nos aliter sentiamus, rationes quoq; assignare conabimur quomodo & si prædictæ functiones in una eademq; sede perficiantur (uelut supra probauimus) possit interdum una lædi, quæ uis earum sit, alijs permanentibus illæsis, in ducem tamen atq; patronum Galenum perpetuò adhibentes. Pro huius ergo dilucidatione illud pro comperto in eiusdem Gal. doctrina habẽdum erit, quòd siue corporea res quædam, siue incorporea sit ratiocinatrix anima, eius functiones principes cùm in ce-

rebro ab eadem exerceantur ex quauis eiusdem cerebri in temperie lædi possunt, siue ea per essentiam sit, siue per cõ sensum. quinimmò non tantùm ex eiusdem intemperie, uerùm ex quouis alio uitio in prædicto cerebro exorto. Et ut summatim dicam, à quibusuis ferè malis ipsius cerebri. Hoc non tantùm percipi potest ex his, quæ Gal. dixit lib. de diffe. Sympto. de phrenitide, & .4. de lo. aff. ut supra anno tauimus, per ea quæ asserit de sopore: uerùmetiam libro, 2. de cau. Sympt. circa finem, & lib. quòd animi mores corporis sequantur temperaturam prolixo sermone illud comprobauit, cùm dixit, Porrò à corporis malis uim animæ afferri, luce clarius in melancholijs & phrenitidibus & furoribus apparet. Nãq; ui morbi neq; seipsos neq; necessarios agnoscere: quod Thucidides quoque pluribus usu uenisse ait, & in morbo pestilente non multos iã annos desæuiente, quã uel ipsi uidimus, proinde esse uidebitur. atque ob oculorum sordes seu suffusionem, facultate ipsa uidendi nequaquàm perpexa, non cernere, ac pro uno tria uidere: ipsius uisoriæ facultatis non mediocris affectus est, id quòd phrenitidi est similis. Quod quidem Hippocratis. Plato. & Aristo. autoritatibus confirmare non piguit: ueluti per otium quilibet uidere poterit, Hippocratem uidelicet lib. de aere. regio. & aquis, & in aphorismis quàmplurimis. Platonem uerò in Timeo præsertim, ac in alijs eius libris. Aristo. lib. de parti. anima. ac de eorundem historia. & si Aristo. in sanis tantùm corporibus fortè loquatur. Hippocratis tamen atque Platonis dicta tàm in sanis quàm ægris ueritatem habent, ut ex eorum decretis quiuis percipere poterit. Immutantur denique animæ functiones à cerebri uitijs præsertim principes,

ac quouis modo non tantùm uitiantur, uerùm si eius uitia supra modum augeantur, ualent ipsam si incorporea res sit à corpore seiungere, & tandem dirimere. Si uerò quoddam cerebri temperamentum sit quæ ratiocinatur anima, cùm eius facultates ex eiusdem cerebri essentia seu substantia consequantur, oblæso ipsius temperamento, necessariò principes uitientur functiones oportet. & si criminum affectio creuerit destrui omninò temperamentum est necesse, deleri facultates, & interitum sequi: ut idem Galen. prealleg. lib. quòd animi mores corporis sequantur temperaturas, decretum reliquit. At quid in hoc testes adhibere Hippo. Plato. Aristo. ac Galen. opus est, cùm id quotidie obseruare experientia liceat: conspicimus enim quolibet ferè die à diuersis corporum malis, diuersas quoque noxas, diuersimodéq; principes animæ functiones lædi, ipso præsertim cerebro quomodolibet affecto: interdum una, sæpenumero duabus & quandoque cunctis oblæsis. & si quidam eruditi uiri aliter sentire uideantur. Nã & imaginationem & memoriam lædi posse affirmant, nondùm ratione deturbata: uerùm quòd ratio lædi possit seu ratiocinatio, constante cùm memoria, tum imaginatione, nequaquàm consentiunt. Cùm neque argumentatio ulla, ut ipsi fatentur, neque euentus ullus, nec ulla prorsus experientia illud commostret. Quomodo nanque fieri poterit (inquiunt) ut mens ratiocinando labatur atque uacillet, nisi comentitia quædam illusio ab imaginibus irrepat, quæ illam obturbet? quòd si afferatur phreniticus fictilia uasa ab alto detrudens, dicũt, quòd hic si læsa mente malè ratiocinabatur, necesse simul erat eundem perperam phantasia cõprehendere. Nã quo ordine quaue connexione in ueram

rerum cognitionem, similiter etiam in turbulentos errores, falsamq; opinionem inducimur atque rapimur si qua horũ efficiẽs causa non præcesserit? non igitur fieri potest (ut isti inquiunt) quòd ratiocinatio seu mens offendatur, quin priùs comunis sensus, qui omnium interiorum primus ac infimus est, seu phantasia, turbetur seu lædatur. At qui cur in hanc ipsi sententiam proruperint, non parùm miror, cùm eius oppositum & ratio & auctoritas & experientia commostret. Ratio quidem, nam licet hæ operationes quendã inter seipsas ordinem obtineant, utpote qui ratiocinari non ualeamus ni imaginatiuæ opus præcedat: discurrit nanq; mens seu intellectus super ea quæ in phantasia seruata sunt phãtasmata, tam si ualeat quàm si non, interdum tamen discursus oblædi potest in sua propria essentia, cùm actio & facultas sit separata atq; seiuncta à communi sensu & phantasia, nulla suscepta offensa ab ipsius imaginatiuæ oblæsione, nec à falsis imaginibus illusa seu decepta: Nam quid quæso obest, quòd imaginatio rectè procedat in apprehendẽdis simplicibus, ipsa uerò mens seu intellectus diminutè seu deprauatè aut nequaquàm circa ea operetur eius propria facultate læsa, & non à fictis simulacris seu imaginibus illusa, uelut accidit cùm primò imaginatio læditur & ei discursus consentit. dependet enim mentis operatio à phantasia, eò uidelicet, quòd ratiocinari nequit, nisi super ea quæ in imaginatiua detinentur phantasmata discurrat. at quòd benè uel malè illum perficiat discursum ex seipsa habuit primò, nã cùm ualet, benè: cùm uerò malè afficitur, nõ rectè ratiocinatur. interdum per se, sæpenumero uerò secundariò oblæsa, nulla prorsus offensione suscepta à communi sensu seu phan

tasia, cùm facultas & actio sit (ut diximus) separata omnì no, ac seiūcta ab ipsa imaginatiuā. Nec propterea quòd omnium interiorum sensuum primus & infimus sit comunis sensus, perpetuò is priùs debet turbari ac offendi, quàm mēs & discursus: nā quàmuis in uera rerum cognitione, cùm hæ facultates ualent ac naturaliter operantur, is seruetur ordo ac connexio ut ratiocinari quicquàm nequeat mēs ni phātasia priùs operetur. ac in seipsa phantasmata & simulacra detineat. in morbosis tamen affectibus perturbari potest hic ordo ac connexio solui, cùm ex offendentium causarum seu affectuum diuersitate, tùm ex maiori uel minori prædictarum facultatum præparatione, ex quibus fit ut modò una modò altera, alias uerò cunctæ functiones lædantur, ut paulò pōst declarabimus. Testatur hoc idem Gal. in quàm plurimis locis, potissimùm libro de diffe. Sympto. quòd. s. ratiocinandi functio lædi possit imaginandi & memorandi facultatibus illæsis permanentibus: id quod phrenitici exemplo, qui obseratis ianuis singula uasa per fenestram protulit, comprobauit: at si uelint ꝙ huic quoq; imaginandi actio fuisset oblæsa: Gal. eodem loco oppositum sentit inquiens, illi phrenetico neque imaginandi functionem fuisse læsam, neque nominum memoriam deletam. cùm singula uasa propriis nomenclaturis probè nominauerit. quibus uerbis & id quoq; destruitur quod ipsi asserunt, quòd uidelicet cùm quispiam malè ratiocinatur de eisdem, saltem opus est sensum cōmunem seu phantasiam non rectè fingere, licet de aliis rectè imaginari contigerit, nam Gal. prædicto loco dicebat, quòd prænarrato phrenitico circa illa quæ malè ratiocinabatur, imaginandi functio non erat læsa, nec nominum memo-

ria deleta: quo fit ut circa eadem iuxta Gale. decreta contingat quempiam non rectè ratiocinari, memoria & imaginandi functione permanentibus illæsis. Ad hæc. 3. de lo. affect. cùm de memoria deperdita ac stultitia uerba facit, asserit, stultitiam esse intellectus seu discursus amisionem, & quòd interdum accidat ut uitiata ratione, memoria quoq; lædatur, uelut læsa memoria rationem quoq; interdum lædi contingit. Nam utraq; affectio ex frigida cerebri intemperie ortum habet. Quibus uerbis liquido ostendit Gal. rationem duntaxat posse interdum uitiari, quandoque simul cum memoria, imaginandi functionem nequaquàm oblæsa ut in stultitia, quàm etiam in numero affectuum cogitandi functionem lædentium libro de Sympto. differentijs connumerauit, & non imaginationem. Hanc eandem sententiam scripsit Aetius tetrabliblijs sermone & cap. 2. tractans de phrenitide, dum dixit. Differentiæ autẽ phrenitidis plures sunt, sed tres principalissimæ, aut enim imaginatiua facultas solùm læsa est, seruatur autem ipsis ratiocinatiua & memoria: aut ratiocinatiua solùm læsa est, seruatur autem imaginatiua & memoria: aut etiam imaginatiua læsa est, seruatur autem memoria. Quid clarius quàm ratiocinatiuam solùm lædi posse in quibusdam phrenitibus, imaginatiua & memoria illæsis permanentibus? ut testatur Aetius: quod quidẽ etsi nulla ratio uel autoritas cõmostrasset, quotidiana experientia comprobat: Vidimus etenim nos non semel, uelut & alij quidam non uulgares medici frequenter obseruarunt, in ægris non paucis mentis læsionẽ, imaginatiua haud quaquã. Nec memoria affecta nuperq; dum hæc conscriberem, ijs qui mecum aderant obseruari feci in quodã Fran-

cisco Raimo nobili capuanæ: cui cũ ratiocinatio omninò propter febrem deprauata esset, nulla in imaginatione offensa aderat, cùm simplicia cuncta rectè comprehenderet. Quòd si ratio, autoritas, ac experientia, non imaginatiuã duntaxat aut memoriã, uerùm & rationẽ seu discursum solũ affici interdũ posse cõmostrent: quoniã cunctæ hæ functiones iuxta Gal. sententiam in una eademq; sede perficiuntur, in ipso uidelicet cerebri corpore, ut probatum est: non ab re in dubium uenit, qua ratione id fieri queat, cùm sedibus non seiungantur. Cuius quidem cùm non facilè sit rationem tradere, non mirum si nonnulli non uulgares profectò, sed eruditi uiri, prædictas facultates ad Gal. mentem, locis sedibusq; seiungere ausi sunt, ut prius diximus. At nos ex eiusdẽ Gal. monimentis edocti conabimur huius rei causas assignare, quàmuis eodẽ loco, eademq; sedẽ prædictæ functiones perficiantur in memoria rursus reuocantes. Primò quòd ex cerebri uitijs (ut probauimus) eadẽ facultates lædi possunt interdum una, interdum altera, quandoq; duæ uel omnes simul: cùm ab ipso solo principio proueniant in eiusq; proprio temperamento consistant uelut cunctæ aliæ functiones eius (et si non tantùm ab eo perficiantur) cuiuscunq; substantiæ fuerit anima, proinde nihil aliud esse facultatũ essentiã seu substantiã, quã tẽperamenti proprietatẽ, quæ quidẽ cuilibet parti propria ac peculiaris inuenitur, à Ga. scriptũ reperitur lib. de multitu. & lib. 5. de lo. aff. quo fit ut si cõtingat, hanc peculiarẽ temperiẽ, à quauis causa, potissimũ ex una octo intemperaturarũ perturbari, ipsis quoq; uiribus noxã accidere necessariò oportet: magisq; peculiarem offensam uiribus excitari, prout illi debetur intemperantiæ, quemadmo-

dum Gal. 5. de lo. aff. & 3. de ca. Sympto. docuit, proinde euenit ut quàmuis in unamet alicuius partis temperamenti proprietate plures sint facultates, ac eas strenuè exerceat ubi temperatissima fuerit, & malè fungatur ubi intemperata fuerit pars: & eatenus malè, quatenus intemperata fuerit, uelut patet primo de præsagitione ex pulsibus. Videre tamen liceat non omnes illico offendi, cùm intemperata pars efficitur: uerùm sæpe unam, interdum aliam, quandoq; plures lædi conspicimus, quemadmodum in naturalibus quoque facultatibus cuiusuis partis quotidie obseruamus, una uidelicet uel duabus affectis, alijs illæsis permanentibus. Cuius rei testimonium pariter reddit Gal. eodem. 5. de lo. aff. cùm de iocinoris affectibus uerba facit, & 6. ubi de renum affectibus & propriè de diabete pertractat, & magis uniuersaliter. 3. de ca. Symp. Illud quoq; mente concipiendum, quòd licet quædam facultates, cùm ualet pars cuius sunt propriæ, quodam ordine, quadam ue connexione, diuersis temporibus ab ea exerceantur: ut uidere licet in naturalibus ipsis uiribus. Nã primò pars utitur familiarium attractione, deinceps eorundem retentione & alteratione, ultimo loco quod alienum est excernit, peruertitur tamen ordo sæpenumero, soluiturq; cõnexio cùm eadem pars intemperata reddita sit, quod quidem effici posse nequaquàm arbitrandum est, nisi propterea, quòd cùm ex diuersis causis ipsa affici queat, pro ratione maioris uel minoris præparationis dictarum facultatum, ac pro causarum diuersitate modò unam, modò alteram uel plures lædi contingit: uelut non tantum in facultatibus ipsis, uerùm etiam in febrium subiectis quotidie obseruamus, nam quàmuis spiritus paratiores sint quàm humores

parteſq; ſolidæ ad calorem præternaturam ſuſcipiendum cùm tenuioris ſint ſubſtantiæ, omniſq; tenuis ſubſtantia prõptius alteretur quàm craſſa primo de diffe. feb. & inſuper humores quàm membra: non tamen perpetuò quæ incipit febris diaria eſt, ſed putrida, ĩterdumq; hectica eſſe poteſt, ut eodem primo de diff. feb. patet, cuius euentus cauſa aſſignatur prædictorum ſubiectorum maior uel minor præparatio, cùm magis lædi poſſit ab una uel altera cauſa, à qua primùm homo cæpit febrire. Pari modo nec illud mirũ uideri debet quòd cerebro diuerſimodè affecto, quamuis in eodem loco eademq; ſede principes eius facultates perficiantur, in proprioq; eius temperamento conſiſtãt, unam interdum, aut alteram, uel plures earum lædi contingat, & quàmuis cũ ipſum cerebrum ualet, imaginandi functio præcedat, ſubſequaturq; ratio & memoria, paratiorq; ſit imaginatio ut lædatur: non propterea cùm intemperatum redditur, neceſſariò à quauis cauſa imaginandi functionem primò lædi oportet: uerùm indifferenter (ut de naturalibus facultatibus diximus) poſſunt una uel altera aut plures lædi, prout paratior una facultas inuenitur ut lædatur magis ab una uel altera cauſa. Pro maiori, ergo præparatione unius uel alterius facultatis ad hanc uel illam offenſionem ſuſcipiendam ac pro lædentis diſpoſitionis uarietate contingit unam modò uel alteram plures aut omnes principes facultates lædi, quàmuis in una eademq; ſede perficiantur, ut diximus. Concomitatur inſuper hæc diuerſa ipſius cerebri pars quæ primò afficiatur, nam omnium principalium uirium animæ affectus in cerebro conſiſtere apud omnes medicos in confeſſo eſt, uelut 3. de lo. aff. teſtatur Gal. Et ne tyrãnorum ritu hæc affir-

mare uideamur citra eiusdem Gal.authoritatem, ad ipsum confugiemus: Is.3.de lo.aff.dinumeratis quibusdam capitis, ac cerebri affectibus, ex quibus diuersæ principes functiones turbantur, dixit eos differre tum pro diuersitate dispositionis, aut eo quòd magis uel minus eædem intenduntur, uel uarietate mixtionis dictarum dispositionum, & hoc totum ex parte efficientium causarum, ac lædentium morborum, nanq; ex infrigidantibus cerebrum causis eiusq; intemperie frigida memoriam lædi contingit, & si eædem uehementiùs intendantur simul cum memoria læditur ratio, quæ affectio stultitia nominatur. Similiter quoq; accidit in lethargo ac omnibus soporosis affectionibus, & si ex his imaginationem quoq; ueluti resolui contingat: Consueuit nanq; (eodem Gal.autore) frigida ĩtemperies animalis actiones torpidas efficere, id quod animalia, quæ per frigora latere coguntur, haud obscurè declarant, ac in frigidis medicamentis et cibis uidere, licet. Ex quibus cõcludo ad Gal. sententiã stultitiam & obliuionem à frigore ortum habere, cùm uidelicet ex his cerebri corpus refrigeratum est, ut idem testatur. 2. de ca. Sympto: Verùm si non uehementiùs intendatur frigiditas, obliuionem causat, memoriamq; lædit: si autem intendatur, stultitia oritur: atq; mens seu cogitandi functio impeditur ac torpida efficitur, eodem autore. 3. de lo.aff. ex oppositis uerò causis calfacientibus uidelicet, uelut oppositi morbi in cerebro excitantur, ipso immodicè calfacto, ita et opposita uitia, ut uigiliæ, deliria, phrenitides, diuersimodèq; principes functiones læduntur: nõ tantũ quia ex calidis afficiuntur dispositionibus, sed ẽt quia leuiores aut uehemẽtiores existunt. Nanq; ex biliosis succis febrem ardentẽ generãtibus,

si uapores ad caput ascendant non multi nec admodũ acres delirium oritur, eaq; princeps facultas potissimùm læditur, quæ minorẽ habet oppugnandi uim ut lædatur, hæc uerò phantasia est, quare imaginandi functio tunc offenditur. At si multi acresq; & uitiosi fuerint, non imaginatio sed cogitatio aberrabit. Quòd si multi ac admodùm acres sint, utræq; deprauãtur: Nec diuersa quoq; ratione orta phrenitis non nunquam mitior est, utpotè cùm à pallida bile ortum habuerit, imaginandiq; facultas turbatur ceu promptior ac paratior ut à leuioribus causis lædatur, præsertim calfaciẽtibus. At si uehementior fuerit, cùm uidelicet flaua bilis eam parit, promptius mens seu ratio uitiabitur utpotè magis apta ut ab hac offensionem suscipiat: ubi uerò fuerit uehementissima ex eadem flaua bile excitata, adeò tamen acri & calfacta ac ferè præassata ut uelut ferina sint deliramenta, euenit ut tũ imaginatio, tum cogitatio deprauentur: Ex his denique dispositionibus calidis non modò aliæ atq; aliæ facultates læduntur principes eo quòd magis minusq; intenduntur, & secundùm quòd magis minusq; obnoxiæ sunt hæ facultates his lædentibus causis: sed ipsarum læsionis modus alius est ab eo qui à dispositionibus frigidis excitatur, ex ipsis nanq; minus intensis memoria primò, quòd si intendantur ratio quoq; læditur (ut diximus) ac imaginatio interdum ut in ueterno & læthargo, læsionisq; modus uelut deficiens est torpidus seu resolutus. At ex calidis dispositionibus non siquidem uehementer auctis imaginandi facultas primò, & si intendantur mens & ratio, ac si uehementiùs intendantur utræq; affi-

ciuntur, eritq; earum læsionis modus non deficiens & reso-
lutus, sed deprauatus & errans, & proinde cerebrum ubi
in morbosam intemperiem incurrerit necessariò Symptoma
quod intemperiei familiare est inducit (ut. 4. de præsag. ex
pul. patet) nec tantũ ex oppositis seu dispositionibus diuersis
cerebrum offendentibus contingit diuersas principes functio
nes lædi, easque diuersimodè (prout promptius aut ægrius
quæq; earum parata est) offensam suscipere, quinimmo ex
uarietate mixtionis prædictarũ causarum quæ cũ multifor
miter commisceri queant, uaria cerebri uitia pariẽt pro mix
tionis modo, uarias insuper ex ipsis noxas contrahunt fun-
ctiones principes, nam modò una, modò altera uno uel alio
modo pro earundem etiam diuersa præparationis ratione læ
di conspicitur, quæ quidem abnegare extremæ esset demen
tiæ cùm in dies illud quiuis in ægris curandis etiam parùm
exercitatus obseruare ualeat. Et quàmuis hæ functiones prĩ
cipes (ut diximus) in ipsius cerebri corpore perficiantur, non
exigua tamen oritur in earum læsione differentia, cùm ui-
delicet cerebrum ipsum secundùm diuersas eius partes pri-
mò afficitur. Cuius rei non immemor Gal. 3. de lo. aff. testa
tus est cerebri affectus non tantùm inter se differre mixtio
nis uarietate, aut eo ꝙ magis minùsue intenduntur eorum
causæ, uerũ etiam quia uentriculi cerebri interdum afficiun
tur, interdum eius uasa uniuersa, interĩ humiditas quæ per
eius corpus dispersa est, aut cum ipsummet cerebri corpus
intemperatum redditur: non enim uerendum est quòd pro ra-
tione diuersarum cerebri partium primò affectarum possint
& ipsius uaria oriri uitia, ac diuersæ functiones lædi, quã
uis hæ in ipsius cerebri corpore ab anima exerceantur. Nã
alia ra-

alia ratione consentit cerebri corpus cùm eius uentriculi primò afficiuntur, alio modo cùm eius uasa seu humiditas, quæ per ipsum dispersa est: Diuersa quoq; ratione ipsæ functiones lædentur si ipsius cerebri corpus præternaturā primò afficiatur: qua insuper ratione euenit ut interdũ una, interdum alia noxam suscipiat, & si sedibus non seiungātur. Ex quibus satis admodum demonstratum esse censeo Gal. duce atque autore qua ratione contingat unam interdũ uel alteram functionem principem turbari, aut quouis modo offendi altera illæsa permanente, quamuis in uno eodemq; loco consistant (ut diximus) ac ab ipsa anima in cerebri corpore exerceantur. quæ cùm hucusq; à quibusdam percipi non potuerint, conati fuerunt ad Gal. mentem ut ipsi fatentur, licet falsò, prædictas functiones locis ac sedibus seiungere, maximam Galeno iniuriam inferentes, cum id apud eum scriptum nullibi reperiatur, quinimò ab eiusdem monumentis alienum, eiusq; sententiæ pugnans omnino est, ut ex his quæ suprà diximus liquidò constare potest.

QVOD NATVRALIS SPIRITVS IN GALEni Doctrina Admittatur: & non omnino abolendus sit ut quibusdam uisum fuit.

VI Naturalem spiritum in Gal. doc. tanquam non necessarium abnegant, hac prima ratione id probare conantur. Spiritus naturalis (inquiunt) si necessarius sit nō propter aliud utiquè, nisi ut uehiculum naturalium facultatum existat (altricis præsertim) ad membra ipsa. Atquì hæ cognatæ cunctis partibus sunt, ueluti magneti lapidi uis qua ferrum attrahere potest, Gal. authore primo de lo aff. circa fi. quare ut eis ab aliqua parte uis hæc ĩfluat superuacaneum est: Non ergo spiritus naturalis ad partes ipsas naturales facultates suppetit, & propterea neq; necessarius existit. Potest & hæc eorum ratio corroborari Gal. auctoritate lib. artis medi. ubi de partium differentijs loquutus, quasdam dinumerauit, quæ nec aliarum gubernationi præsunt, nec aliunde gubernantur: cum insitas habeant à natura potentias à quibus reguntur: ut cartilago, membra-

na, os, ligamentum &c. At si spiritus naturalis nutriendi uim ad corporis partes deferat, nulla daretur prænarratæ differentiæ pars. & Gal. tanquam superflua ponens condẽnandus esset. Insuper cum partium essentia permanens non sit, sed continuè difflet ac mutetur, uenis & arterijs (Gal. teste primo de lo. aff.) indiguerũt, ut nutrimentum eis deferatur, ac innati caloris temperies seruetur. At per uenas nutrimentũ eis distribuitur, per arterias caloris symmetria seruatur: nullo ergo alio tertio nec spiritu naturali opus erit.

Deficit quoq; materia pro spiritus naturalis generatione, ut hi opinantur: Nam si qua esset materia ex qua naturalis procrearetur spiritus, ea uitalis spiritus esset, ex quo ẽt animalis gignitur: Huius uerò generatio prima in corde fit, & ab eo in uniuersum corpus per arterias diffunditur, qua de re cùm multò plures sint nostri corporis partes, quæ ui egent naturali, quàm quæ animali, necessarium utiq; esset magnas, immò maximas arterias ad iecur peruenire, tantã uitalis spiritus copiam suppeditantes, quæ pro naturalis materia sufficere posset: At per corporum dissectionẽ & Gal. 4. de usu part. constat ad simas tantum iocinoris partes, & eas quidem ualde paruas, arterias inseri, per quas tanta spiritus uitalis copia ut ex ea naturalis gigni posset non defertur: quam tamen multam esse oportuisset, si ex ea naturales spiritus gigni deberent. At si quispiã dixerit non hanc esse spiritus naturalis materiam, sed sanguinem qui in iecore fit: eum esse non posse arguunt, cũ is crassus ac turbulentus, nec dũ ab alijs humoribus emundatus sit ut idoneus fiat ad eius generationẽ: deficit ergo materia. Sed nec locũ ĩ iocinore eẽ in quo possit naturalis spiritus generari, utpotè cùm nulla in

eo sit cauitas ueluti in corde & cerebro manifestè cernitur. qua de re deest & locus pro eius generatione. Praeterea canales seu meatus suppetunt, per quos ubi genitus iam fuerit, ualeat ad membra deferri. Nisi quispiã dixerit per uenas unà cum sanguine spiritum transire, quod tamen nec corpus uenarum patitur unica tantùm tunica contentum, nec motus seu pulsus indicat, qui uenae non secus, ac arteriae adesse deberet. Vltimo loco non dari spiritum naturalem probant, cùm nulla uia pateat, aeri quo is nutriri ualeat, uelu ti animalis & uitalis, deficeret ergo unus eius nutrimenti modus. Qua de re cùm nec finis adsit ob quem eum gigni oporteat, nec materia ex qua uel generari, uel cõseruari possit, nec locus idoneus in quo gignatur, nec uia per quã ad mẽbra mittatur, ex praedictis probabilibus rationibus, iure omitti ac negari ad eorum mentem potest. Vt autem rei propositae dilucidiùs ueritatem assequi ualeas, quid per spiritum intelligendum sit animaduertas oportet. Est autem is ad Gal. mentem corpus quoddam calidum, tenuissimae ac leuissimae substantiae, ex aere, et tenuissima, leuissima, ac syncerissima parte sanguinis, seu seminis genitum. Quòd corpus sit calidum patet. 5. de Simp. med. fa. quo loco innatum spiritum calidum appellauit: & commentario aduersus Lycum: ita de alijs dicendum cùm ab eo calidaq; materia originem ducant. At quòd substantia eius sit leuissima ac tenuissima apud eundem authorem patet. 3. de nat. facul. ubi asseruit omnium, quae in corpore sunt leuissimum tenuissimumq; esse spiritum. Quòd ex aere ac sanguine halituoso & tenui gignatur, decretũ reliquit Gal. 6. de usu part. xi. ac. xij. meth. med. ac sexcentis alijs locis. Quòd uerò ex se-

mine.14.de usu part.& li.aduersus Lycum patet. Huius spiritus duæ primæ differentiæ iuxta eiusdem autoris sententiam assignari possunt, nam quidam fixi ac stabiles sunt, qui innati ab eo appellantur.3.de Symp.medi.fa.quidam uerò uagantes ac errantes sunt & influentes. Hi uerò spiritus qui insiti ac innati dicuntur, cum in omnibus animantis partibus contineantur, non tamen undequaq; similes ueluti nec ēt sanguis, adeò ī simplicibus ac primis, solidisq; animalis partibus fixi ac implantati sunt (ex sanguinis ut diximus & seminis leuissima, ac tenuissima parte geniti) ut toto uitæ curriculo ijdem permaneant: & si eorum substantia quolibet ferè momento tum minor, tum maior conspiciatur, nunquam tamen in totum dissipatur. Nec parua eorum substantia in spatijs inanibus dictarum partium inest: immò potius ea ueluti materia quædam, læuissimā etiamnum mutationē exposcens est, ad innati spiritus qualitatibus suis absoluti generationem. poterit autem hæc substantia spiritus innatus appellari, cùm admodum ad naturalia opera perficienda cōducat: prout.5.de simpl.medi.facul.Gal.uisum est. Hunc spiritum innatum in semine contineri, spumosoq; corpore, elemento stellarum proportione respondentem, primumq; fœtus principium esse Arist.2.de genera.anima.scriptum reliquit. At Gal.ut qui non tantum semen effectiuum generationis fœtus principium, uoluit esse, sed & materiale: sic nec sanguinem menstruum materiale principium, sed effectiuū quoq;, licet ualidissimum sit in semine effectiuum, materiale paucissimum, in sanguine contra, quod ad materiam spectat plurimum, quod ad uim & facultatem imbecillimum. Hunc innatum spiritum, non tantùm ex seminis parte leuis-

ſima ac tenuiſſima, uerùm & ſanguinis menſtrui ſimili ſubſtantia gigni uoluit, licet ex ſemine magis: qua ratione ſæpe apud eum reperies (ut primo de ſanit. tue. & .2. de na tu. facul.) ſemen opificis rationem obtinere, ſanguinem uerò materiæ, ab eo quod in eis præualet, ipſis principij denominationem tribuens: ita ut ex utriſq; ſimul permixtis, uelut unum fiat agens, unum motus principium ſeu effectiuum, ut utrunq; in unum motum conſpirent ac principium motus ſit idem: ut patet ex eius mente. tum. 2. de Sem. tum. 14. de uſu part: quanq; hæc uis ſeu facultas in ſemine magis principatum obtineat, ut diximus: eſt nanq; ipſius animæ inſtrumentum primum, & ſi ſtoici ipſius ſubſtantiam eſſe autument. Hic ſpiritus eſt qui omnes actiones naturales adauget, qui cùm in pueris copioſiſſimus ſit, caliditate ſymetrus, ab Hippo. Apho. 24. pri. lib. calor innatus appellatur, & ſi is uerè in triplici ſubſtantia contineatur, ea quam diximus ac reliqua, tum ſanguinea, ex qua carnoſæ partes generantur, tum ſeroſa ſeminis parte, ex qua ſolida finguntur. Quapropter Gal. hoc innatum calidum quod ἀρχηγονον idest primogenium uocare Hip. conſueuit, nil aliud eſſe quàm ſanguinem menſtruum, ſemenq; retulit lib. aduerſus Lycum: aſſerens ſe nihil nouiſſe præter hæc tertium, & propterea ijs qui creſcunt plurimus ineſt, & ijs qui conſenuere minimus. Errantium autem ſpirituum differentiæ à Gal. 7. de Hip. & Plat. decretis, duæ conſcribuntur, una quarum uitalis ſpiritus, altera animalis dicitur: Vitalem appellat eũ qui in corde & arterijs continetur: eſt enim cor eodem autore. 6. eiuſdem, ſicuti arteriarum ita & uitalis ſpiritus, fer

uentis'q; sanguinis principium, & fons: quo spiritu uitali medio cor, ceu fons (ut diximus) insiti caloris, facultatem quadam singulis partibus transmittit, per quam & earum possit intimi caloris temperies seruari, cuius gratia spiritus is à corde confluit caloris delator. Quanquàm & alia quoq; ratione, pulsu uidelicet, prædictum innatum partium calorē custodiat: prout patet lib. de usu puls. Proinde actiones suas perficiunt singulæ partes, peculiari cordis temperie, qua pereunte ipsarum quoque actiones perire necesse est: prout ipse. 5. de lo. aff. testatur. Alia differentia animalis appellata, non quòd substantia animæ sit (ut Stoicis placuit) sed quòd primum eius instrumentum in cerebro continetur, præsertī in eius uentriculis posteriori & mediò: hoc siquidem cùm ipsa uoluntarijs actionibus unà cum sensibus præsideat, ad sensus omnes, tum ad eos motus, qui à consilio & uoluntate prodeunt, utitur, ad prædictorum instrumenta eo medio facultatem suppeditans. An uerò tam uis seu facultas, quā substantia, ad prædicta sensus & motus instrumenta influat, uel uis tm̄, aut ad quædā uis, ad quædā uerò et substantia et facultas, cùm ad rem propositā scire non conferat, iure prætermittam. At lib. 12. method. meden. cùm de prædictis spiritibus uerba fecisset, asseruit, quòd si naturalis quoquè aliquis est, utiq; is in iocinore & uenis continebitur. Quo loco & si ipsum dari non affirmet, nec omnino negauit, locum tamen signauit diuersum à prædictis, iecur uidelicet & uenas si daretur: Est nanq; & ipsum inter tres principes partes dinumeratum, quibus animal gubernatur, altricis facultatis principium & ueluti fons, sicut cor caloris, & cerebrū sentiendi atq; mouēdi ab electione, Gal. teste cū. 9.

meth.med.tum, 5.de lo.aff. & 7.de Hip. & Plat.decr. De hoc ergo principio altricis seu naturalis facultatis in dubium uenit, nunquid instar aliorum duorum principiorum, cerebri uidelicet & cordis, alijs corporis partibus spiritum aliquem suppeditet, loco & usu ab animali & uitali diuersum, genere tamen eis consimilē ut qui uagans et errās dicatur, quæ rōne ab innato discrepet, naturalis appellatus ut qui à principio naturalis facultatis genitus, iecore uidelicet, per eiusdem proprios canales, uenas. s. in totum corpus diffundatur: quo medio naturales partium potentiæ seu facultates, conseruentur, quemadmodum à uitali à corde transmisso intimus earum calor, in Symetria conseruatur. Quòd autem spiritus hic naturalis tanq; necessarius in Galen. doctrina concedendus sit, ex infra dicendis, cui uis, non tantùm tibi, si admodùm duræ ceruicis nō fuerit, probare conabimur, præsupposito priùs eo quod Galen. 11. meth. med. decretum reliquit. Naturam ex tribus partibus constare spiritu, substantia carnosa, & ex ijs quæ uerè solidæ dicuntur, singulaq; istarum trium propriam habere pro sua natura cùm qualitatē tum quantitatem: ac qualitas earum ex congrua temperie calidi, frigidi, humidi, & sicci consistit: quantitas uerò solidarum partium par semper manet numero duntaxat his qui inaugentur, qui uerò absoluti sunt etiam magnitudine, sed carnosæ substantiæ magnitudo uariatur etiam si animal non augeatur: pari modo & ipsius spiritus substantia tantùm non quolibet momento tum minor tum maior conspicitur. Virtus quoq; dictarum partium, uel in his tribus simul enumeratis additur, uel in eorum proprio temperamento cō sistit, perpetuò sui custodiam requirens: custodia uerò simi-

lium exhibitionem indicat, uelut ſublatio contrariorum. Proinde uirium ſubſtantiam, quæ ex ſpiritu (ut diximus) carnoſa ſpetie, ac ſolidis ipſis completur, ſi eam cuſtodire uelimus, ex his quæ ſimilia ſunt moliri cuiq; ſuam cuſtodiam conuenit, nempe ei quæ terrea eſt, eorum quæ magis ſunt terrea, & ei quæ humida, eorum quæ ſint humidiora: ad eundem modum & ei quæ magis aerea, eorum quæ plus huius ſubſtantiæ in ſe habent, ut propria cuiq; menſura ſeruetur, adhibenda ſunt. Galen. auctoritate eodem. xi. meth. med.

Ad hæc nulli in dubium uenit (prout primo de ſanit. tuend. & .12. met. Gal. ſcriptum reliquit) fieri non poſſe ut cõtinuò noſtri corporis ſubſtantiæ quicquam non uacuetur aut immutetur, ueluti nec ullo alio generabili corpori contingit. Proĩde medici officium eſt ut quæ ſubſtãtiæ portio defluit, eam apponendo reſarciat: quod alteraſcit in debitam temperiem per contrariam alterationem uindicet, utrorumq; materiam naturæ propriam ſubminiſtrans. Harum porrò trium ſubſtantiarum nulla prorſus & alterationi & diſſipationi promptiùs ſubeſt, quàm ea quæ ſpiritus, ut quæ tenuior & halituoſior ſit: qua de re ſi aſſiduè ex ipſo calore aliqua portio digeritur, ſimulq; ab alijs cauſis & alteratur, ſimili corrigenda uenit ſubſtantia: aliàs uerendum eſſet ne aſſiduè diſſipata, nec per aliquod ſimillimum ſubſtantiæ priùs euacuatæ, uel alterata et in debitã temperiẽ per cõtrariã alterationem non deducta, ut tum quantitas, tum qualitas quòad fieri licet naturaliter ſe habeat, uirium eſſentia quibus corpus regitur totum, & quæ uis eius pars uitietur; ac animal pereat: uel pars aliqua deperdatur. Ea de re libro. xi.

meth. Galen. spirituum custodiam moliri ex respiratione ac transpiratione & qui ex sanguine attollitur uapore, uel eius attenuatione seu in halitum solutione & quasi aeratione, inquit, tanquàm hæc sit eorum spirituum omnium substantia simillima. Particulatim autem uitalis spiritus irrigatur ac alitur siue nutritur ex inspiratione & sanguine: animalis uerò ex inspiratione, ac sanguine tenuiori, quem reticularis plexus suppeditat, prout. 12. method. patet. & .7. de Hippo. & Plat. decre. dixit, spiritum animalem ex uitali perfectiùs concocto oriri: Ac. 6. de usu part. hunc animalem spiritum asseruit exhalationem quandam esse sanguinis benigni. Ex quibus patet, quòd quamuis ex respiratione seu transpiratione simulq; & sanguinis exhalatione (ut ita dixerim) spiritus quicunq; gignitur, nutritur ac custoditur, præcipua tamen eius custodia ac nutritio est, ex eiusdem sanguinis attenuatione seu aeratione: in quo (mea quidem sententia) tum insiti seu innati, tum uagantes omnes seu errantes spiritus, quodammodo conueniunt: cùm hæc sit maximè similis ac familiaris eorum materia, potissimùm innati: unumquodq;. n. ea substantia qua primùm genitum est ali etiam perpetuò consueuit, prout Gal. asseruit libro primo de semi. circa finem, licet ex aere eorum qualitas æquè, uel fortè magis, custodiatur, quod uoluit Hippo. innuere lib. de alimento dum dixit. principium alimenti spiritus, os, guttur, pulmo & alia respiratio. Nec te præterit innatum spiritum uelut in alijs corporis partibus, ita in iocinore contineri. Non enim fas est in alijs & non in iocinore reperiri, eiusq; iocinoris naturam facultemq; in hoc potissimùm spiritu consistere, uelut de alijs partibus supra relatum est. Quinimò consonum

est iecur ipsum uelut altricis seu naturalis facultatis principiũ unum, ex tribus corpus nostrum gubernantibus, multam copiam spiritus innati in seipso continere: Non enim sibi ipsi duntaxat gubernando dat operam, sed tanquàm principium obtinens, alijs partibus materiam ad alimentum idoneã procurat. Amplius scio te nõ ignorare, quòd ĩnatus hic spiritus tam in iocinore, quàm in alijs corporis partibus assidua custodia egeat, cùm tota moles animaliũ in perpetuo fluore sit, & ni similis altera substantia pro ea quæ defluxit, restituta sit (ut diximus) ac Gal. primo de sanit. tuen. testatur, euaporabitur certè atq; dissipabitur uniuersa, præsertĩ substantia hæc spiritus, quæ promptè propter sui tenuitatẽ euaporat, ac dissipatur. Verùm eius non tantùm in quantitate iustus modus seruandus est, sed etiam in qualitate, quæ similis eius temperiei subministrari debet, quoad fieri posset. & si quale erat ipsum quod effluxit, tale prorsus adiungere aglutinareq; ei per totum liceret, optimum id saluberrimũq; planè esset: Hic autem iustus seruandi modus non aliter fieri ualet Gal. teste primo de sanit. tuen. quàm cibi, potionis, respirationis, & arteriarum motus, ope. Vltimo non te fugit quòd licet cor ueluti principium & fons (ut priùs diximus) innati caloris medijs arterijs ab eo ortis, aliarum partiũ innatũ calorẽ seruet, non tantũ earũ arteriarũ motu, uerũ ẽt medijs spiritibus, in sinistro eius uentriculo ortis, qui ueluti uehiculum caloris à corde confluunt, Gal. autore lib. de usu puls. ex his tamen spiritibus calorẽ uehentibus, nullũ aliud cõmodum partes, ad quas defertur, suscipiunt, quàm ut intimi caloris temperies in eis seruetur. Hæc custodia non tantũ pulsũ, uerùm etiã ex abundante naturæ gratia à prædictis

confluentibus ſpiritibus fit: nam propter hoc naturam in partibus inſeruiſſe arterias Gal. oſtendit. 4. de uſu part. Quare non ab re eundem uſum præſtabit hic ſpiritus uitalis innato ſpiritui, & non alium: ipſum in propria temperie ſeruans ac qualitate decenti. & propterea uoluit. 7. de Hippo. et Plato. decre. eo probè concocto animalem ſpiritum generari & non innatum. Immò. 6. de uſu part. propterea purum ſanguinem inquit, ac tenuem in arterijs contineri oportuit, quoniam ſpiritui animali & non alijs partibus alimentum erat ſuppeditaturus. Excipiendæ ſunt tamen fortè partes quædã, quãuis pauciſſimæ: ut pulmo qui uaporoſiori ac tenuiori sãguine pro eius nutrimento indiguit. Is nanq; ſanguis ſpirituoſus et feruens in corde genitus, non etiam, uelut qui è iecore ortus eſt, in alimentum proficiſcitur omnibus corporis partibus. 6. de Hippo. & Plato. decre. pari ratione nec uitalis ſpiritus, qui ueluti cordis caloris uehiculum, partium ad quas defertur ſymmetriam, proprij calidi, cuſtodit: & proinde innati ſpiritus earum in quo potiſſimùm eſſentiam habet, in alimẽtum non proficiſcitur, ſed eum contemperando ſeruat, animalis tantùm materia ac alimentum: iuxta Gal. ſententiam præcitato loco. nec ſolùm ipſius innati ſpiritus, ſed carnoſarum ac ſolidarum partium caloris Symmetriam conſeruat, à corde tranſmiſſus. Nec quiſpiam fateri audebit animalem ſpiritum à cerebro diffuſum, in innati ſpiritus alimentum tranſire. Nam hic (ut calles) primum animæ inſtrumentum eſt, ad Gal. mentem. 7. de Hippo. & Plato. decre. tum ad ſenſus omneis, tum ad motus qui ex appetitione fiunt perficiendos ut. Reliquum eſt præter eam quam ex aere habet cuſtodiam inſitus ſpiritus, ut aliqua ſubſtantia ei quã ſimil-

lima reperiatur, postquàm ea quæ est uitalis, aut animalis spiritus non est, uelut aĩalibus spiritibus inuenta est, nec minus & ipsius uitalis spiritus materia ac simillima substantia inueniri debet, ex qua præter aerem gignatur ac custodiatur. His iactis fundamentis, pro spiritus naturalis necessitate, talis prima potest erigi ratio: In quacunq; corporis parte spiritus innatus reperitur, is præter aeris inspirationē seu transpirationem, quadam sanguinis exhalatione, aut (ut ita dixerim) aeratione pro eius nutrimento ac custodia indiget: uelut quiscunq; alius spiritus, Gal. decre. 11. meth: Sed in iecinore quod una est corporis pars, eaq; princeps innatus spiritus reperitur, in quo potissimùm eius natura consistit ac uirtus, ut superius ostendimus, quare & custodia & refectione eget, ut quæ difflatur portio eius quòad fieri liceat reficiatur: hæc non est alia à sanguinis exhalatione quam spiritum uocamus: nec is uitalis est, quia non nisi in corde & arterijs continetur & Symetriam tantùm partium seruat, nec animalis propter prædictas causas: quare iure naturalis appellandus erit, cùm præter hos nullus alius reperiatur spiritus, & ipsemet Gal. 12. meth. asseruit. Quòd si naturalis quoq; aliquis spiritus est, utiq; is iecinore & uenis continebitur. Præterea si iecur principium altricis seu uegetabilis facultatis est, propterea quòd materiam procurat idoneam ad alimentum toti corpori, ad Gal. mentem. 6. de Hippo. & Plato. decre. iurè omnibus eius partibus id suppeditare debet: At cùm partium in triplici substantia consistat (ut prædiximus) spirituosa, carnosa & solida, singulis simillimum alimentum impartiri debet: quare insito spiritui idoneam præstat materiam, ueluti & carnosæ & solidæ parti.

Sed hæc non est alia quàm tenuissima & leuissima sanguinis pars, quam etiam spiritum nominamus, nec is uitalis aut animalis est, iurè ergo naturalis appellandus. At si quispiam dixerit iecur idoneam materiam ad alimentum procurare tantùm carnosarum & solidarum partium, & non insitorum spirituum: præter id quòd minus scitè dixerit, duo sequuntur incommoda. Primum, quòd iecur non sit sufficiẽs principium altricis facultatis, cùm singulis partibus sufficiẽs alimentum non suppeditet: & præter hoc aliud assignandũ esset principium, quod spiritui innato materiam præstet: hoc autem quantùm à ratione alienum sit, cuiq; patet: præsertĩ in Galen. doctrina exercitato: Vniuersam nanq; in animali nutricationem iecur procurat, ut. 7. de Hipp. & Plat. decre. scriptum reliquit. Ad hæc accedit ꝙ sicut se habet spiritus uitalis ad animalem, qui perfectiùs concoctus in ipsum uertitur, ut patet. 7. de Hip. & Plato. decre. sic se debet habere alius spiritus respectu uitalis, ex quo perfectiùs concocto ipse oriatur. Sed hic non potest esse alius quàm naturalis ergo pro ortu, generatione, ac custodià uitalis spiritus, præter aerem, necessarius est spiritus naturalis, præsertim cùm is quoq; animalis spiritus generationis materiam habeat, præter eam quæ ex inspiratione et humorum exhalatione ut Galen. testatur eodem loco. Amplius, sicut sanguis tenuis, purus & uaporosus in corde & arterijs contentus ex eo gignitur sanguine, quamuis crassior sit, qui priùs in iocinore confectus ad cor per uenas distribuitur, perfectiùs tamen in eo elaboratus ac concoctus, sic spiritus uitalis præter aerem, materiam ei quàm simillimam: prædicti sanguinis exhalationem suscipiens perfectiusq; elaborans cor

in ipso gignitur. 7. de Hippo. & Plato. decr. quæ non nisi per easdem uenas ad eum peruenit in iocinore genita, & per uenas distributa, quanquàm crassior & caliginosior sit. At quòd hanc sanguinis exhalationem intra uenas contentam, spiritum naturalem nominemus, alienum non est cùm & animalem. 6. de usu part. Gal. dicat esse exhalationem quandam sanguinis benigni, qui tamen & syncerior & tenuior naturali existit. Insuper si nihil in nostro corpore planè est syncerum, sed omnia omnibus mixta, non tamen æqualiter (ut Gale. testatur auctoritate Hippo. libro de alimento. 6. de usu partium) iurè in uenis ipsis non tantùm sanguis, uerùm etiam spiritus continebitur: uelut in arterijs non tantùm spiritus sed sanguis, prout ipse aduersus Erasistratum probauit. At is qui in uenis spiritus continetur nec animalis nec uitalis dici potest, cùm unus in cerebro, alter in corde & arterijs contineatur: meritò ergo naturalis dici debet. Vltra hæc si in uenis aliquis continetur spiritus, is naturalis dici debet, cùm. 12. meth. med. Galen. dixerit si naturalis aliquis spiritus est, utiq; is in iocinore & uenis continebitur, sed in ipsis spiritus continetur, ut idem. 6. de usu part. scriptũ reliquit dùm asseruit arteriã tenuem ac purũ & uaporosum sanguinẽ cõtinere, uenã aũt paucũ eundẽq; caliginosum aerẽ, seu spiritũ: consueuit nanq; hæc Gal. confundere, ut patet pri. de diff. feb. meritò ergo naturalis ẽ & dici debet, præsertim cũ eodem libro inquiat quòd reliquæ particulæ oẽs omniũ sunt participes & Venæ & Arteriæ, quarũ hæ quidẽ exigui et eiusdẽ tenuis atq; uaporosi sanguinis, Illæ uerò paucissimi et ipse spiritus uerùm caliginosi & crassi. Cùm præterea tria sint principia quæ ad Gal.

mentem corpus gubernant, & quodlibet ipsorum propriam continet facultatem diuersi generis inter se, ac toti corpori quæuis ipsarum ex suo ueluti fonte distribuatur, ut patet 6. meth. & primo de arte cur. ad Glau. si cerebrum & cor proprijs spiritibus uelut instrumentis utentes, suas proprias suppetunt facultates, iecur pariter suam dispensans facultatem suo utetur proprio spiritu tanquam instrumento, cùm et ipsum inter tria principia, non minùs quàm reliqua, corpus gubernet: At cùm naturalis facultatis sit principium, etiam spiritu naturali medio toti ministrabit, uelut cerebrum animali, & cor uitali: Epar enim, cor, cerebrum, & testes communiter uniuerso corpori principia sunt uirtutum: ut Gale. inquit. 2. de arte cur. ad Glauc. At si quispiam dixerit contrarium sentire lib. artis medi. & primo de lo. affect. ex his quæ paulò post dicemus responsio patebit. Spiritum ergo naturalem ad Gal. mentem & dari, & necessarium esse prædictis hisce rationibus probatum esse reor: cùm. n. propter insiti iocinoris spiritus & aliarum partium instaurationem ac custodiam, tum ut materia sit uitalis spiritus, uelut & is animalis: in iocinoreq; generari tanquàm naturalis facultatis seu altricis fonte ac principio, alijsq; partibus per uenas transmitti pro earum prænarrato usu. At si quispiam adhuc eum inficiabitur asserens propter quid de eo ambiguè Gal. loquutus fuerit. 12. meth. cùm dixit. quòd si naturalis quoq; aliquis spiritus est, utiq; is quoq; in iocinore & uenis continebitur. Ei responsum sit, primò eo loco Gal. spiritum naturalem non negasse. secundò sub conditione loquens, locum in quo contineretur assignasse. tertio quòd non mirum si sub conditione de eo uerba fecit, nam si de

uitali

uitali ſpiritu qui euidentior erat non æquè aſſeruit euidentem eſſe demonſtrationem ueluti de animali, eò minùs euidens demoſtratio eſſe poterat ipſius naturalis, qui & puritate & tenuitate ab ipſo uitali deficit: eſt nanq; craſſior ac caliginoſior ueluti & ſanguis qui in ipſo generatur craſſior & rubrior: at qui in corde tenuior et flauior eſt. 6. de Hip. & Plato. decre. neq; euidentis alicuius motus (ut cerebrũ & cor) exiſtit iecur ipſum, eodem teſte præcitato libro, quo euidens quoq; naturalis in eo pateret ſpiritus: non ab re igitur ſub conditione de eo uerba fecit, propterea quòd de eo ſatis euidentem demõſtrationem non habere, & non ut ipſum pœnitus negaret, ut quidam uolunt. Conſueuit nanq; de his rebus quarum euidentem demoſtrationem non haberet, nil temerè pronuntiare ſed ſub dubio loqui, ueluti & de animæ ſubſtantia, & cauſa fœtuum formatrice, ubiq; locorum & præſertim lib. de fœtus formatione, & .9. de Hippo & Plato. decre. ambiguè loquutus eſt. Non igitur in Gale. doctrina abnegandus eſt naturalis ſpiritus, quinimò propter prænarratas cauſas, ac uſus, tanquàm neceſſarius admittendus. Et ſi linearibus exquiſitis demoſtrationibus ac euidentibus confirmari nequit, ſatiùs eſt probabilibus credere & acquieſcere, quàm ipſum pœnitus negare: præſertim cũ nec ueritati nec Gal. doctrinæ repugnet. Quinimò cùm .9. meth. fateatur, tres diuerſi generis facultates animal gubernare, qualibet toti corpori ex ſuo ueluti fonte diſtributa, de naturali facultate minime id uerificari poſſet, cùm ſingulis partibus ſit cognata ad eius mentem, niſi ſpiritus hic naturalis uniuerſis à iocinore ſuppeditaretur, quo innati earum ſpiritus, quibus potiſſimùm naturales perficiunt ac proprias

functiones, seruentur: ut paulò post dicemus. Reliquum est rationes eorum qui contrà sentiunt, quas supra portauimus, diluere: quod quidem admodùm erit facile. Nam ad primam qua tentant spiritum naturalem destruere propter ea quòd uehiculum non est naturalium facultatum, cùm nutriendi uis cuicunq; parti insita sit: dicimus ad Gal. mentem quòd è uestigio cùm nostri corporis partes constructæ sunt, cognatas habent eas quas diximus uires naturales, et propterea ut eis à iocinore per naturalē spiritum deferātur opus non habent. At cùm earum essentia & natura permanens non sit, iurè præter id quòd à corde eis confluit, iocinore indigent, quòd alimētum eis suppetat: est enim ipsum propterea altricis facultatis principium. Hoc alimentum, ut supra probatum est, non tantùm carnosis & solidis partibus, imò etiam innatis earum spiritibus suppeditare debet: ex quo distributo alimento conuenienti & simillimo, ut opus est, partium tum natura, tum uirtus, quæ in prædictis tribus consistit, potissimùm tamen in spiritibus, conseruetur. Naturalis ergo spiritus appellatur, non quòd naturalis potentiæ sit uehiculum, sed quia ad ipsas partes distributus, alimētum præstans innato spiritui, quo præcipuè operationes naturales perficiuntur, ipsas facultates seruare ac in partibus custodire uidetur. Ex quibus dicta Gal. 9. method. primo & secundo de arte cura. ad Glauc. & si pugnantia asserere appareat, cum his quæ primo de lo. aff. asserit, & lib. artis medici. concordari possunt. Nam licet insitæ sint partibus quatuor naturales facultates, quas ex propria earum essentia & natura perficiunt, præsertim spiritu eis insito, quia talis natura seu essentia permanens non erat, aliquo indigue-

runt principio inter reliqua, quod idoneam alimenti materiam suggerens, tam carnosæ & solidæ, quàm insiti earum spiritus substantiæ essentiam ac naturam earum conseruaret, & per consequens uires ac naturales facultates earum quæ in his consistunt: hoc autem iecur est, hac ratione naturalis seu altricis facultatis principium, ac spiritum naturalem suppeditans, & quodammodo uim seu naturalem facultatem toti corpori distribuens. ut. 7. & . 9. meth. et primo de arte curat. ad Glauc. sentire uidetur Galenus. suppeditatur deniq; ab hepate spiritus materia propriè & non naturalis facultas: uelut à cerebro animalis facultas & non materia, præterquàm ad oculos: et à corde pro caloris Symmetria conseruanda, utraq;, materia uidelicet & uis seu facultas princeps: nanq; principium nuncupamus, non modo quòd uim seu facultatem, uerùm etiam quod materiam suppeditat, ut patet. 6. de Hippocr. & Plato: Decre. Pariter ad Gale. auctoritatem libro artis medi. liquet responsio, nam neq; nos negamus quasdam partes à seipsis gubernari insitas à natura potentias habentes, à quibus reguntur: uerùm eas alimento non indigere alienum à ratione est asserere, cùm iecur ipsum toti corpori idoneam procuret materiam ad alimentum: nec eas innato spiritu carere quispiam dixerit, cùm in hoc earum potentiæ præcipuè essentiam habeant. Non immeritò ergo, cùm huic quoq; spiritui innato, alterum iecur pro eius alimento ac conseruatione naturalem pariat, eo indiguerunt, pro seruanda earũ partiũ natura. At si quispiam obijcerit non posse hunc ad eas peruenire, cũ uasa ad ipsas non perueniãt. Responsum uolo eas permanere non posse citra alimentum, conspicimus nanq; in dies

eas nutriri, quare ad eas illud deriuari necessum est, & si neq; uena eis inseri conspiciatur, prout Galen. asseruit. 3. de natu. facult. circa fi. per quandam tamen quasi traditionē uel porrectionem (quam græci διάδοσιν appellant) alimentum ad eas transumitur seu transfertur. quare eò magis spiritui innato earum diffunditur naturalis pro eius alimento, quò tenuior ac leuior ē quàm reliqua sanguinis pars, quæ pro carnosa ac solida earum reficiēda substantia trāsfunditur: quàmquàm patentes ductus non sint. Quod autem Galen. scriptum reliquit primo de lo. aff. asserens, quòd si partium essentia permanens fuisset, neq; arterijs neq; uenis indiguissent: uerùm quia nutrimento egent, seruareq; oportet intimi caloris temperiem, hanc ob causam & uenis & arterijs indigebant: nihil obstat quò naturalis spiritus dari non debeat, nam per uenas per quas carnosis & solidis partibus alimenti materia distribuitur, per easdem spiritibus ipsis innatis idonea diffunditur materia qua alantur, nec minus & spiritui uitali, ut diximus, quæ sanguinis in ipsis contenti exhalatio quædam est, purioris ac syncerioris substantiæ, quam substantiam, spiritum appello naturalem, simillima existens & pro innati & uitalis alimento: hæc ergo congrua fuit eorum spirituum uia (per uenas uidelicet) uelut & aliarum partium nutrimenti. Pro eo etiam quòd materia desit pro spiritus naturalis generatione, ut ipsi opinantur, ipsum negare ausi sunt. At nos cum ipsis assentimus, spiritum uitalem nec posse esse, nec esse spiritus naturalis materiam, immò è contrà hunc illius: uerùm cùm asserunt neq; sanguinem qui in iecore conficitur posse esse,

cum is crassus ac turbulentus sit, longè dissentimus: Nam li cet qui in iecore generatur sanguis ex propria eius carnosa parte, quæ rectiùs parenchyma dicitur, ac in uenis continetur crassior & turbulentior sit, quàm is qui in arterijs conspicitur: tamen negandum nequaq; erit ex eo posse naturalem generari spiritum, qui pari ratione à uitali declinat, qui in corde & arterijs continetur, uelut & sanguis. nam & proprio eius temperamento ac natura, peculiariq; cordis temperie, qua medijs arterijs participat, & si exiguæ sint, quia tamen seruant caloris in eo Symmetriam, ut patet. 4. de usu part. potest propterea proprijs suis uiribus utens quæ non minùs in eius spirituosa potissimùm parte consistunt alimenti materiam ad seipsum delatam assimilare, pro eius alimento primò, secundariò uerò quod in eo redundat, uelut ipsi superfluum toti dispensans. In hac assimilatione quis negaret simillimam spiritui innato ipsius substantiam conficere, pro prædicti insiti spiritus custodia ac alimento. hæc autem ab eiusdem sanguinis qui in eo conficitur exhalatione alia esse nequaquàm potest. Nàm hæc sexcenties dicta est, simillimam esse spiritui substantiam, ex sanguinis tenuiori ac sinceriori parte genitam. At quæ sufficiens est pro ipsius insiti spiritus alimento ab eo reponitur, quod autem redundat, ueluti & reliquum sanguinem ab eius parenchymate genitum, ad alias partes propellit tanquàm superfluum: qua ratione ipsum iecur in numero trium principiorum corpus dispensantium reponitur. Hæc est illa materia conformis ac simillima pro generatione ac alimento innati ac uitalis spiritus qua de re non tantùm sanguis, qui in iocinore conficitur, idonea potest esse materia pro naturali in eo spiritu gene-

rando, uerum & eius causa efficiens similis ac proportionata pro eiusdem spiritus generatione ĩ eo reperitur. Spiritus siquidem innatus eius, in quo eiusdem iocinoris natura præsertim consistit, qua ratione spiritus quoq; naturalis appellari meretur, ab ipso quoq; spiritus uim accipiens, ueluti & is, qui à propria cordis natura & potissimùm ab eius spiritu insito gignitur, uitalis, & qui à cerebro animalis dicitur. adest ergo pro spiritus naturalis generatione iocinori abundans ac apta materia, nec minus & potens causa efficax.

Cùm autem nulla adsit in iocinore cauitas, ueluti in corde & cerebro, in quo posset naturalis spiritus generari, illũ quoq; hac ratione negarunt. At nos dicimus quòd uelut in eo uiscere pro sanguinis generatione natura magnum unum sinum ueluti cisternam quandã nõ fabricauit, ne breuissimo tempore in eo ad ipsum transmissus succus mansisset, ac in sanguinis absolutionem transmutari non potuisset, raptus siquidem ab impetu distributionis: & propterea ut diutius in eo persisteret, ac perfectè alimentum alteraretur, ac in sanguinem mutaretur, machinata natura est trãsituum seu uiarum angustias, quemadmodum in alijs locis hoc machinata est: ut in uentriculo pyloron, in intestinis inuolucra, ante testes arterias & uenas inuolutas, in capite plexum retiformem. In quibus partibus cùm natura uoluerit diutius materias morari, transitum ipsis difficilem molita est. ut tradit Gal. 4. de usu part. Pari ratione nec pro spirituum naturalium generatione talem in iocinore sinum natura non fabricauit, cùm materia eius diutius in eo non mansisset, tum quia attingi minimè potuisset ab omnibus insitis iocinoris spiritibus, à quibus ipse naturalis gigni oportebat: Et propterea

aut prædicti naturalis ſpiritus generatio prohibita eſſet, aut deterior fieret. Non ab re ergo permanens diutius ſanguis in tenuiſſimis iocinoris uaſis, & perfecti ſanguinis generationis cauſa fuit, & abſoluti ſpiritus naturalis. Quinimò & in generatione animalis ſpiritus ex ipſo uitali hoc idem natura machinata eſt, reticularem plexum conſtituẽs, in quo diutius uitalis ſpiritus permanens ualeat perfectè in animalem tranſmutari. Sicut ergo ex iocinoris propria carnoſa ſubſtantia ſeu parenchymate alimentum in tenuibus eius uaſis detentum, poteſt perfectè in ſanguinem uerti: ſic ex eiuſdem iocinoris inſito ſpiritu tenuior prædicti ſanguinis pars, diu in ipſis detenta, ualet in naturalem ſpiritum uerti. Accedit ad hæc, quòd nec ipſe adeò lucidus & ſyncerus eſſe debebat, uelut animalis aut uitalis, ſed quantùm uitalis ab animali deficit, tantũ naturalis à uitali: ut poſſit ille æthereus, uitalis aereus hic (cùm uaporis ſimilitudinem gerat) uaporoſus appellari: non ergo deficit locus pro eius congrua generatione. Dum autem ſpiritum naturalem deſtruere conantur quoniam canalis aut meatus aliquis non ſuppetit, per quem ualeat ad membra deferri cùm genitus fuerit: ſatis admodum ad hoc Reſp. patet. Nam ueluti per arterias à corde ortas uitalis ſpiritus ad membra defertur, ita & per uenas, à iocinore ortas, naturalis ad eadem membra pertranſit. Et ſi dixerint in uenis eum contineri non poſſe, cùm unicam tantùm habeant tunicam: dicimus nos eam ſufficere pro naturalis ſpiritus detentione: Nam cùm is non tenuis ac aereus ſit, ueluti animalis ac uitalis, ſed turbulentus ac uaporoſus, utpotè ex craſſioris ſanguinis attenuatione ſeu halitu ge-

nitus, propterea dissipari, ac difflari per uenarum tunicas nequit. & cùm asserunt oportere insuper easdem tunicas pulsare, ueluti & arterias, non possum tantos uiros non mirari supponentes per hæc uerba, propterea arterias continuo motu agitari, quia spiritus continent, at hoc quantùm a Gal. mente alienum sit, quilibet lib. an sanguis in arte. natura contineatur, & .7. de Hipp. & Plato. decre. percipere potest. quibus locis aduersus Erasistratum arterias, non propterea quòd spiritus in earum cauitatibus continent, moueri, scriptum reliquit, sed ob uirtutem à corde in tunicas ipsarũ trãsmissam. Nam ueluti substantiæ ipsarum initium cor existit, ita ab eo illico motrix facultas ad ipsas delegatur, quæ ipsi cordi innata est. At cùm innatus motus, distensionis uidelicet, iocinori non adsit, pariter nec uenis ab ipso ortis, & si spiritum naturalem in eo genitum contineant, haudquaquàm eo motu agitabuntur: cũ nec arteriæ propterea quòd spiritus sunt receptacula, distensionis & contractionis motu mouentur, sed quia talem suscipiunt in earum tunicis à corde facultatem, utpotè ab eo ortis. Sufficientes igitur canales ac meatus naturalis spiritus uenæ sunt, cum & crassius eiusdem naturæ is sit, nec propterea eas continuè distensionis motu agitari opus est, ueluti nec arteriæ quia spiritus uitalis receptaculum sunt, propterea mouentur, ut diximus. Vltimo loco quia nec aeri patere uiam conspicitur, ut eo ueluti et reliqui spiritus, is qui naturalis dicitur, nutriatur: hac quoq; ratione ipsum destruere conatur. Cui responsum uolo quòd nec hæc nutritionis uia spiritui naturali deficit, nam ad simas eius partes arteriæ inseruntur, ut Gal. patet. 4. de usu part. non propter aliud nisi ut refrigerationem eis partibus

suppeditent, quem usum & gibbæ hepatis partes quodam modo ex continuo septi transuersi motu eis uicino suscipiunt quod quidem abundans esset spiritui naturali in iocinore contento, pro aeris participatione. Nàm cùm crassiusculus ac uaporosior is sit, sanguinis potius exhalatione, quàm aere alitur, & præter hæc nemo unquàm negabit, apertiones orificiorum arteriarũ ad uenas, quas Græci ἀναστομώσεις appellant, præter alios, quos præstant usus, propterea factas esse, ut respirationis ac pulsuum utilitas, non tantum cordi & arterijs, sed cùm eis, uenis etiam distribueretur: prout decretum reliquit Gal. 6. de usu part. per quas iecur quoque promptè & respirationis & pulsuum utilitatis particeps esse poterit. Per dictas ergo reserationes possunt, & naturales spiritus in uenis & iocinore contenti, tanta aeris utilitate participare, quanta egent pro eorum alteratione ac alimento. Ex his ergo patet, quanti momenti sunt eorum rationes, qui naturalem spiritum ad Galeni mentem pœnitus negarunt.

QVOD EXQVISITA TERTIANA AD GAL. SENTENTIAM IN GENERE ACVTORVM MORBORVM REPONENDA SIT.

AVD Iniuria medicorum plurimis hæsitare contingit num tertiana febris in acutorum morborum numero connumeranda sit. cùm & tertiana ipsa non uno modo dicatur, nec acuti morbi simplicis, ac unius tantùm naturæ in Hippocr. & Galeni doctrina esse reperiantur. Duo hæc igitur primam, atq; præcipuam dubitandi causam præbuerunt. Adde tertium, quia nec alicubi ferè compertum est Hip. aut Gale. de hac re certã proferre sententiã: Quapropter uolens ipse propositi quæsiti ueritatem indagare simulq; (ab eorundem decretis non decedens) quid sentiam asserere, terminorum primò exactam notitiam tradere, rationibus deinceps & prædictorum præsertim authoritatibus quam sentio ueritatẽ fulcire conabor, & demum quas aduersus in medium afferre consueuerunt dubitationes, soluere nõ grauabor: ut exinde irrefragabilis propositæ rei ueritas cunctis pateat.

De febre ipsa (quoniam eius essentia iuxta Gale. sententiam. 6. de morb. uulg. non secundùm Hip. modò ac præclarissimos medicos, sed etiam secundùm communem omnium hominum consensum, est præternaturam caliditas, maximè quidem in totum animal diffusa, sin minus aut omnino

uel in pluribus partibus uel in nobilissimis accensa) uelle nos modò, ut rem longissimis uerbis tractare uideamur, disserere, num eius caliditas fuerit eadem uel diuersa cum naturali caliditate, & si eadem, nunquid numero uel spetie aut genere eadem, & si diuersa, quibus differant, pœnitus abstinere decreuimus: cùm & præter morem nostrum sermonẽ protelare opus esset, studiosisq; confusionem potius, quàm doctrinam pareremus, & quæ ab alijs sexcentis in locis prius tradita sunt, nulla exinde utilitate percepta, hic conscriberentur. Iure igitur hæc res Consiliatori, Gentili, Niccolo, ac huius classis alijs tractanda relinquatur. Tantùm cùm Gal. lib. de ca. morb. dicamus febrem esse totius animantis calorem immodicum: Vel, ut. 8. meth. med. asserit, febrem calorẽ esse adeò immodicè auctum, ut & hominem offendat & actionem lædat: Vel ut cõm. apho. 16. pri. lib. ubi febrem retulit esse conuersionem natiuæ caliditatis in igneã. Huius tria esse genera primo de diffe. feb. scriptum reliquit pro ratione triplicis substantiæ, quæ nostri corporis naturam constituit Hip. authore. quas substantias cõtinentia, contẽta, & impetum facientia nominauit. Continentia, appellans ipsius corporis partes solidas, contenta humores, & impetum facientia spiritus: febrilis nanq; dispositio alìàs ex alio de prædictis incipit, prout una magis quàm altera substantia, ab una uel altera causa præter naturam, calorem suscipere parata est. In quacunque enim earum primùm suscipitur præter naturam caliditas, genus aliquod febrium constituitur: ut si in spiritibus diaria dicta febris generatur, si in humoribus, putrida, si in partibus solidis hectica gignitur: spiritus dico, humores, & partes solidas cordis & nos

aliarum partium, cùm & si spiritus omnes totius corporis & humores uel solidæ partes præternaturam calfactæ sint, quæ uerò in corde continetur, non adhuc, neq; febris dici potest, neq; est: pro ut Gal. sexcentis in locis, præsertim eodem libro primo de diff. feb. testatus est. Ipsius nanq; cordis aliquam prædictarum substantiarum calfactam esse præter naturam opus est, si febris gigni uelit: spiritum uidelicet si diaria, humores si putrida, & partes solidas si hectica. Quãuis non semper prædictæ cordis substantiæ pro febrium generatione primò afficiantur oporteat: contingit nanq; sæpe numero, non in diaria duntaxat, ut spiritus alij primò calfacti sint præter naturam ut animales, aut naturales, uel uitales illi qui in arterijs continentur, ex quibus deinceps ad eos pertransit, qui in corde continentur, quo tempore & diaria febris constituitur. Quem admodum de ea diaria, quæ ex inguinum inflammatione, æstu, uel frigore ortum habet Gale. scriptum reliquit primo de dif. feb. ac primo de arte cur. ad glau. & ea quæ ex cruditate excitatur. 8. meth. meden. ex his nanq; causis alij spiritus primò præter naturam caliditatem suscipiunt, demum per consensum ad eos qui in corde continentur transfluens diaria generatur febris. At si ex ira diaria febris excitetur, hi qui in corde spiritus continentur, primò afficiuntur: uerùm hoc idem obseruare licet in putridis febribus quotiens putrescentes succi aut intra uasa continentur, uel in una eius determinata parte aut inflãmationem parientes, uel citra phlegmonẽ in ea, ueluti in foco quodam detenti, febrem efficiunt. Nam cunctis hisce modis putrida febris generari potest Gal. teste 11. meth. med. Hi nanq; putrescentes succi, primò præter naturam calidi-

ratem excipientes, ijs qui in corde continentur humoribus, deinde impartiunt, ac proinde febris generatur putrida. Quo fit, ut in hac febre ea pars primò afficiatur, in qua putrescēs succus continetur, aut inflammatio oritur, ex qua cor demū simul afficiatur, oportet, dico secundum humores eius, quo modo de diaria quoq;, de qua suprà narrauimus existimandum est. Pari modo de hectica febre dicēdum erit, nā hæc interdum fit, præternaturam calore, primò partes solidas, iocinoris uidelicet uentriculi, aut renum, uel aliarum partium, depascente, & demum ipsius cordis: quo tempore hectica febris dicitur, ut Gal. uisum est. 10. meth. med. licet igitur nullum febrium genus generari ualeat, nisi cordis substantia aliqua in calfactio esse, posita sit, ut spiritus eius in diaria, humores in putrida, & solidum corpus in hectica: non tamē perpetuo in dictarum febrium generatione prædictæ cordis substantiæ, primò afficiuntur, neq; ipsum cor, sed sæpenumero euenit (uelut in singulis febrium generibus ostendimus) ut affectis spiritibus, uel humoribus, aut partibus solidis aliarum partium primò, ad eas, quæ in corde sunt substantias, communicata affectione, febris pro ratione substantiæ diuersæ, præter naturam calfactæ, generetur. Hoc tanquam ualde necessarium ac utile pro dictarum febrium curatione, nec à quàmplurimis hoc seculo obseruatum prætermittere nolui: cùm eam partem quæ primò afficitur, omnino inuestigandam esse, pro optima cuiusq; uitij curatione Gal. ubiq; præcipiat. 2. præsertim & . 3. lib. de lo. aff. ei nanq; auxilia adhibenda sunt, ut morbus curetur. Curationem uerò pro ratione diuersæ partis affectæ, uariandā esse. x. meth. med. Gal. edocuit, dum de hectica uerba faciens asserit, alia

debere remedia adhiberi ſi cor,alia ſi iecur uel uentriculus aut renes primò afficiantur,alijſq; partibus topica remedia applicanda ſunt,nam ſemper ei quæ primò affecta eſt. Hoc etiam in putrida & diaria febre obſeruandum eſt,ſaltem pro topicis applicandis remedijs,qua ratione tot tantaq; topica remedia,pro curandis febribus deſeruientia , inuenta fuerunt. Non enim indiſtinctè partibus applicanda ſunt, prout maior medicorum pars hiſce temporibus conſueuit: Sed ut cognita parte quæ primò afficitur,eidem cùm opus eſt adhibeantur:non tamen propterea ipſo corde,tanquàm in febribus aut per eſſentiam aut per conſenſum neceſſariò affecto, ac membro exiſtente principi derelicto: ſed ipſi ſemper in febribus ſuccurrendum quoq; fore cenſemus,uerùm non ut perpetuò eo primò affecto,ut malè quidam ſentiunt,aſſerentes in febribus ſemper eam primam partem affectam eſſe. Nam neq; in diarijs nec putridis aut hecticis ſempiternæ ueritatis eſſe ſuprà ad Gal.mentẽ oſtendimus.Intereſt itaq; medici exquiſitè in qualibet febre partem, quæ primò afficitur,dignoſcere,ut ei etiam primò curatio dirigatur : nec in omnibus indiſtinctè aſſerendum eſſe(ut ex his quæ diximus conſtat)cor primum eſſe ſemper quod afficitur, ut noſtro æuo maior medicorum pars uno ore fatetur : ſemperq; de eo ſollicitos nos eſſe debere, utpotè quòd princeps membrum exiſtat,neceſſarioq; in cuiuſuis febris generatione afficiatur.licet non ſemper primò.In numero uerò febrium, quæ quidem ex humorum putredine conſiſtunt,tertiana exiſtit,neq; enim magnus earum numerus eſt,ut Galen: inquit 2.de criſibus &.2.de differ.feb.ſed omnes tres exiſtunt, bilioſa uidelicet,melancholica,& pituitoſa,hoc eſt tertiana

quartana & quotidiana. Harum uerò cuiusq; differentia duplex existit, intermittens uidelicet, & continua, ita ut omnes simplices febrium putridarum differentiæ sex numero sint: quàmuis aliquæ aliæ differentiæ illis accedant, ex humoris. s. copia, quantitate, & qualitate putredinis, modò motus, & parte in qua humor putrescit, ut idẽmet Gal. testatur eo. 2. de diffe. feb. Et ut ad tertianam ueniamus, de qua uerba facturi sumus, alijs derelictis, præter id quòd quædam est continua, sic dicta nomine generis, (multas tamen circuitiones particulares continens & non unam tantùm, sicut uera continua, quæ continens dicitur febris, cuius omne tempus una accessio est ab initio usque ad finem, siue ea æqualis persistat, aut paulatim decrescat, uel paulatim crescat,) quædam uerò intermittens seu ad integritatem desinens: ipsam intermittentem, quæ tertio quoq; die infestat, pro ratione diuersæ longitudinis uel breuitatis accessionis eius & intermissionis, uarijs nomenclaturis appellari apud Gal. inuenio, cùm. 2. de diffe. feb. tum primo, &. 6. de morbis uulga. Nam cui & accessionis tempus breue est, & initium cum rigore, & cum sudore solutio, bilisq; uomitu, uel etiam infernè aluo biliosa deijciente, huic exquisita tertiana nomen inditum est: cui autem horum aliquid deest non amplius exquisita, sed tertiana simpliciter uocatur: Verum si & intermissionem minorem habuerit, scilicet accessione, tertianam hanc productam nominare licet, tametsi hæc maioris minorisq; ratione differentiam magnam obtineat, cum & magis productam unam, admodum productam aliam, & maximè seu plurimum productam reliquam nominet. Verùm eas hoc modo diffinire quodammodo obscu-

rum est, cùm & recentiores medici de eis quotidie certent atq; contendant, ne id quidem agnoscentes, se de nomine contendere: talem igitur nominum subtilitatem quærere necessarium medicis non est, cùm & rectè curare tertianam ualeant, ac eius euentum præsentire, inspecta tantùm accessionis & intermissionis longitudine, & spetie seu forma eius, quæ in ipsis tertianis uariari contingit, uelut in alijs quoq; febribus per circuitum repetentibus, aut ex parte redundantis succi, & hoc uel quantitate uel qualitate ipsius: Nam uelut copiosior bilis longiores, pauca breuiores efficit accessiones: sic tenuis quàm crassa breuiores, crassa uerò quàm tenuis longiores parit. Vel uirium ratione, nam uirium robur breuiores, eæ uero imbecillæ multò longiores accessiones efficiunt. Totius quoq; corporis constitutio causa est ut interdum breuiores, sæpenumero longiores fiant accessiones. Corpus nanq; rarius quantùm in se est breuiores, densius autem longiores efficit· facultas nanq; ualida promptiùs à se expellit id quod alienum est, corporis autem raritas minimè detinet id quod effertur. quo circa ita affectis cito euacuari excrementum necesse est, si etiam alia similia existunt. Pari ratione quibus è contrario corpus afficitur, ijs necesse est longiorem esse excrementorum excretionem, debiliter expellente facultate, detinente autem ea quæ efferuntur meatuum angustia ac corporis densitate: omnibus autem prædictis insimul concurrentibus aut breuissima aut longissima accessio fit. Nam ob paucitatem, bilisq; tenuitatem, robur uirium, & uiarum amplitudinem, breuissima fit accessio: longissima autem ob copiam, eiusq; crassitiem, uirium imbecillitatem, meatuũq; angustiam, seu corporis densitatem. Si uerò prædicta

rò prædicta omnia haud concurrant, sed eorum quædam, pro cōmunicantium causarū diuersitate, accessio magis uel minus longa erit uel breuis, in medio longissimæ & breuissimæ non paruam secundum magis & minus differentiam suscipiens. liquet igitur ex his tertianæ accessionem propterea non semper esse æqualem, quia non perpetuò eadem bilis copia, eiusdemq; substantiæ putrescit, nec in corporibus eandem semper constitutionem ac uires æquales habentibus: & propterea hæc inspiciens medicus, causam promptè inueniens longitudinis uel breuitatis accessionis eius, ritè eam curabit, eiusq; finem prænuntiabit, etiam si quouis nomine ipsam appellet. At ut clarior nostra euadat oratio, quia singulis tertianis iuxta Gal. doctrinam suum cuiq; nomen imposuimus, prout magis uel minus earum accessio prolongatur, cùm sermo noster de ea erit tertiana, cuius accessio duodecim horas non pertransit, quæ maxima est eiusdem accessionis longitudo, eam uel exquisitam tertianam, uel absoluto sermone simpliciq; appellatione, tertianam nominato, prout & græcorum consuetudo est altero duorum modorum indifferenter eam appellare, ut sexcentis in locis præsertim Cōmento apho. 59. 4. li. testatur Gal. Cuius insuper differētiæ, quædam ex longitudine & breuitate accessionis eius ortum habent, eius nanq; accessio interdum usq; ad duodecim horas prolongatur, sæpenumero ad decimam, & quandoq; ad sex uel octo tantùm, uel etiam ad pauciores: prout dicta flaua bilis ex qua excitatur in maiori fuerit uel minori copia, crassioris uel tenuioris substantiæ, ac in corporis dispositione rara uel densa, & uires robustæ uel imbecillæ fuerint. Verùm quoniam hæc tertiana de numero est morbo-

rum qui per circuitus repetunt, quærendi propterea occasio oritur, quamobrem febres quædam (in quarum numero tertiana est) per circuitus repetant. Huic Gal. 2. de diffe. feb. paucissimis uerbis satisfacere uidetur, nam circuituum repetitio, inquit, aut oritur ex fluxione quæ ex robustioribus partibus ad imbecillimas fit, cùm uidelicet in aliqua parte excrementum ex quauis causa generatur, demùm eiusdem partis expultrice facultate ualida existente reseratis uijs, ac eodem excremento non admodum crasso nec multo existente ad alias transmittitur, ac ex illis ad alias quoad ad unam quandam deueniat, quæ cunctis alijs imbecillior sit: quo loco decumbens, præter naturam calfactum ac putrescens febrem excitat, tantoq; tempore per circuitus repetit quanto eædem dispositiones in mittentibus & suscipientibus partibus permaneant: Interdum etsi pars quæ excrementa transmittebat amplius non mittat, qua ratione neq; ab alijs suscipiat, remanet tamen in ea parte quæ prius excipiebat imbecillitas quædam, quo fit ut febris oriri possit quoniam sibi ipsi excrementa generat etsi ab alijs non excipiat, uelut si ea ab initio imbecilla fuerit sibi ipsi excrementa generans eaq; expellere non ualens, cum imbecilla ea sit, excrementum uerò fortè multum aut crassum uiæq; obseratæ, fit ut sibi ipsi initium febricitandi afferat, seruabiturq; non minus eiusdem febris circuituum repetitio quoad in prædictis partibus similes dispositiones permanserint. Accidit & tertio quòd quædam partes nec ab alijs suscipiant excrementa, utpotè nulla existente parte quæ ea transmittat, uerùm præternaturam affectæ, ut cùm supra modũ calfiant, aut doleant, ad seipsas excrementa trahunt, proinde

sit ut ubi putrescant qui trahuntur succi febrē excitent, hoc modo fluxione orta tam si corpus plenum sit excrementisq; refertum, quàm si eisdem uacet, admodū tamen larga existente fluxione ubi plenum, pauca uerò ubi excrementis uacet: nec secus tandiu per circuitus repetet dicta febris, quā diu calor aut dolor in eisdem partibus perseuerantiam habeat. Tribus igitur modis iuxta Gal. sentētiam. 2. de dif. febr. quæuis putrida febris generari potest, quæ per circuitus redit, quàmuis interdum eueniat quòd non una tantùm sed plures prædictarum causarum communicent in febrium putridarum generatione, quæ circuitione fatigant, ut puta fluxio in aliqua parte ab aliis mittentibus excipiatur, & eiusdem adsit imbecillitas, ita ut non tantùm suscipiat sed & sibi ipsi excrementa generet, quibus in ea parte putrescentibus si febris gignatur, duplicem habebit & generationis & per circuitum repetitionis causam, prout Gal. 2 de diff. feb. scriptum reliquit. Causæ igitur quòd febres quædam per circuitum repetant, ac quiuis alij morbi tot ac tales sunt At quòd ad integritatem aliquæ earum accessiones desināt, non difficile est inuenire, nam cùm prioris accessionis tempus adeò breue fuerit, ut priusquàm secunda incipiat, iam prima desierit, medium interuallum inter secundæ accessionis principiū et prioris finem totum sine febre existit: at ubi secunda prius incipiat quàm prior omnino soluatur, nihil harū medium relinquitur quarè ad integritatem nō desinet. quærimus itaq; nos de ea tertiana febre nunquid sit morbus acutus, quæ tertio quoq; die per circuitus repetens eius accessio duodecim horas non petransit, quod tempus longissimū est, omninoq; intermittit: eam pro clariori doctrina indifferen-

ter aut absolutè tertianam, aut cum additione exquisitam quò ab alijs differat, nominabimus. Hæc causam habet flauam bilem superabundantem in toto corpore latam ac motam, quo fit ut in ea uehemens fiat rigor, bilis superueniat uomitus aut alui deiectio biliosa, urinæ ac sudores biliosi, ab acutissimis continuis maximèq; adurentibus febribus hoc tantùm discrepans, quod in illis biliosus succus unà cum sanguine intra uenas contineatur, in hac per totum corpus defertur, ac per singulas eius partes disseminatur. distãt ergo hæ febres inter se locis tantùm, in quibus superfluus contrahitur humor, conueniunt uerò in causa, utraq;.n. à flaua bile gignitur, ut Gal. inquit. 2. de crisibus, pri. de morbis uul. com̃. apho. 59. 4. lib. & sexcentis alijs in locis. Num autem hæc & quælibet alia febris interdum Symptoma & non morbus dici & esse possit, adeò quòd ut uulgus medicorum asserit febris accidens & non morbus dicatur, non minimã difficultatem habet, cùm apud Gal. compertum sit nonnunquàm febrem Symptoma nominare, præsertim cùm inflammationes sequitur, ut patet commento apho. 44. 6. lib. cùm de ea febre loquitur quæ ad inflammationem uesicæ consequitur, asserit enim eam esse casum eiusdem inflammationis. & . 3. de lo. aff. de febre phreniticis orta inquit, eam unum quoddã Symptoma seu casum censeri cerebri dispositionum: idem quoq; fateri uidetur & primo de arte cur. ad Glauc. circa finem, & secundo eiusdem circa principium, & primo de diff. feb. circa finem cùm de diaria disseruit, quæ ex æstu uel frigore ortum habet, febrem dixit interdum esse Symptoma solius in capite dispositionis, prætermittendo pro nunc ea quæ scripsit com. apho. 66. & . 73. quarti lib. et. 43. sep-

timi lib. cùm ad mentem antiquorum & non iuxta propriã sententiam illud conscripserit, uelut liquidò cuilibet eius scri pta inspiciẽti patere potest. At nos prædictis haudquaquàm obstantibus cum eomet Galen. indubitanter affirmare aude mus nullam febrem quouis modo genitam posse nec dici, nec esse symptoma, sed semper, quæcunq; ea sit, morbus est & dicitur: illud tantùm animaduertentes in eiusdem Gal. doctri na quòd cùm de Symptomate bifariam loqui possimus, gene ratim. s. & spetiatim sumpto, ut patet libro de diffe. Symp to. quando dicimus febrem nõ posse dici nec esse Symptoma, de eo intelligendum erit speciatim & non generatim dicto, nam neminem præterit non febrem tamùm aut quemuis aliũ um morbum, Symptoma dici posse generatim sumptum, sed & morborum causas, & uniuersaliter quicquid præter na turam corpori accidit, siue morbus sit, siue causa, siue Sym ptoma proprìe dictum fuerit: uerùm de eo symptomate intel ligendum erit, quod spetiatim sumitur, hoc autem trifariam distinguitur à Gal. eodem libro de diffe. sympto. aliud nãq; affectus nostri corporis est, aliud functionum noxa, & reli quum excrementorũ ĩmodica excretio aut suppressio. Quo supposito tanquàm uero, Gale. decreto ꝙ quæuis febris per petuò morbus sit & non symptoma sumpta ipsius morbi de finitione quæ à Gal. non modò lib. de diffe. morb. & sym pto. uerùm sexcentis alijs in locis conscribitur absq; ulla dif ficultate probari potest. nam cùm morbus sit præter naturã affectus, à quo primò actiones impediuntur, febrisq; perpe tuò huiusmodi sit, semper enim functiones per se primò læ dit, necessariò sequitur semper esse morbum. Ad hæc si om nium medicorum consensu febris essentia est præter natu

ram caliditas in totum animal effusa, uel ī plurimis, aut sal tem nobilissimis partibus accensa, ut. 6. de morbis uulg. Ga. testatur, ergo perpetuò morbus erit in intemperie, uelut ipsemet libro de diffe. morb. sentit: hæc autem intēperies uniuersi febrium generis est calor eod. teste. 11. meth. quo fit ut frigidis semper curetur tanquàm contrarijs ei existentibus: Erit igitur quæuis febris semper morbus ī intemperie eáq; calida, talis nanq; est eius propria essentia, ut diximus. Rursus si symptoma sit febris spetiatim sumptum, cum id triplicem habeat differentiam, necessariò in earum aliqua reponi deberet: at quòd in nullo Symptomatum genere ea collocari possit facilè deducitur, cùm nec in genere noxæ functionum esse poterit, nam ipsa per se primò functiones lædit & non est aliqua functionum noxa, ut patet per omnes functiones discurrenti: nec in genere affectus corporis connumerari poterit, cùm hæc Symptomata functiones non offendant nec per se primò: uerùm febris ipsa est quæ per se primò functiones lædit: In genere autem retentorum uel excretorum immodicè quis adeò erit insulsus ut febrem reponat? nemo inquàm, & si per cuncta excremēta discurrat: Cū igitur in nullo Symptomatum genere reponi febris ualeat, relinquitur ut nullo pacto quocunq; modo ipsa oriatur Symptoma propriè dictū appellari possit, sed semper morbus in intemperie eáq; calida. Et si qui eam quandoq; morbum, interdum Symptoma appellant, id faciunt quoniam febris essentiam atq; propriam naturam ignorant: nec minus, eos præterit quibus morbus à Symptomate distet. & propterea unum cum altero cōfundunt. Quòd si Galenus præcitatis locis & alijs quibusdam interdum febrem Symptoma

alicuius præter naturam affectus appellarit:non propterea illico febrem esse Symptoma dicendum erit spetiatim dictũ, cùm hoc & eius doctrinæ,et ueritati satis pugnet,ut supra monstratum est.Sed attendendum Symptoma nomen græcum à græco uerbo συμπίπτω deductum apud eosdem græcos nonnullas habere significationes:nam uelut uerbum ipsum συμπίπτω significat quandoq; contingo,concido, interdũ incurro,cõpeto,cõsequor &c.sic Symptoma id quod contingit concisionem,concasum, incursum uel alicuius rei asseclã significat:Quo fit ut cũ Symptoma dixerit febrem esse alicuius dispositionis præter naturã,nil aliud uoluisse intelligere,quã eã contingere cũ dicto affectu,uel eiusdẽ esse asseclam,seu ad eũ consequi,ut dilucidissimè constat ex eius uerbis in fine primi libri de arte cur.ad Glauc. et principio secundi cũ de febribus quæ inflãmationibus accidunt seu cõtingũt uerba facit:Illud quod nec ignorauit doctissimus Leonicenus,qui hoc modo nomen illud Symptoma lib. pri.de diff.feb.iuxta finẽ interpretatus est,cũ dixit Eorũ uerò nonnullis febres solũ capitis dispositionẽ consequi,& non dixit eiusdẽ dispositionis esse Symptoma,uelut Laurẽtianus,quod parũ doctis non parui erroris causa esse potuit,prout quibusdã usq; ad nostra tẽpora fuit.Febrẽ igitur aliquã esse Symptoma propriè & spetiatim dictum tanquàm erroneum in Gal.doctrina,à ueritateq; ualde alienum quiuis asserere caueat Nam qui arbitrantur interim eam symptoma censendã esse ob id sunt accusandi,ut Gal.inquit lib.de diff.morb. ꝙ nõ expectãtes donec ab alijs confutẽtur ipsi seipsos reuincũt ꝙ si illud repiatur cõscriptũ,mõ quo exposuimus erit ĩ

telligendum, nisi fortè Galenus ad aliorum mentem loquatur, ut in quibusdam prædictorum locorum patet. erit deniq; propterea tertiana febris morbus: nùm uerò acutus uel non acutus nondum liquet. Pro huius dilucidatione animaduertas oportet Gale. tertio prognost. scriptum reliquisse duas esse temporum præfinitiones in morbis, qua ratione acuti aut diutini dicuntur, qui quidem sic ab eo sæpenumero illustrioris disciplinæ gratia nominantur: uerùm cùm non duæ tantùm re uera morborum differentiæ sint, sed per multæ admodū, iccirco nec eos laudat secundo de diebus decreto. qui duas uniuersas morborum species ponunt, neq; utranq; deinde diuidunt, nec illos probat qui tot esse dicunt quot dierum decretorium circuitus: acutos propterea sub hac ratione subdiuidēs eodem loco asseruit quosdam acutos esse, quosdam uerò peracutos iterum peracutos subdiuidit in exactè peracutos, qui quartam diem attingunt, & peracutos non exactè, qui ad septimam usq; producuntur. deinceps inter acutos ait alios esse exactè acutos qui usq; ad decimam quartam producuntur, alios non exactè qui usq; ad uigesimam durant, quanquàm & hi quoq; acuti sint: est insuper aliud morborum genus quod ex delapsu acutum, ad quadragesimā usq; diem peruenit, ita uocatum quòd acuto quodam imperfectè iudicato intra diem uigesimum, deinde uehementia eius confracta, reliquum eius intra quadragesimum diem dissolui consueuit: nonnulli autem statim ab initio uelut prohibiti tardèq; moti & nullam interea subitam mutationem moliti, ad quadragesimum diem producuntur: duplex autem horum quoq; natura est, uel enim accessionum remissiones in integritates finiunt, uel cōtinua febris semper perdurat, tales etenim (ut ipse

asserit) acutorũ morborum naturæ adhærere uidentur, iam alij manifestò sunt utiq; diuturni, qui iterum pro diuersa secundùm tempus eorũ præfinitione diuersas habere possunt speties seu differentias, quas omnes, in uarijs tamẽ locis, Hippo. in omnibus admirandus conscripsit, ab ipsis euidentibus sermonem capiens. Exactè nanq; peracutorum memoriam habet apho. 7. primi libri dum dixit. Vbi morbus peracutus est, statim extremos habet labores & extremè tenuissimo uictu utendum est. per extremos labores, ut Galeno uisum fuit, intelligens accessiones & casus omnes maximos atq; uehementissimos, cùm in ipsis statim morbi incidat uigor, in primis uidelicet eius diebus, hoc est circa primos quatuor dies, uel paulò ulterius: in quo morbi summo uigore prædicta duo maxima ac uehementissima fiunt, accessiones scilicet, et casus uniuersi: peracutorum autem non tamen exactè libro primo de ratione uictus in morbis acutis sub his uerbis meminit. Sorbitionem dare oportet neq; multam, neq; crassam, sed post septimam uel nonam si ualidus sit. & iterum Quibus utiq; uel quinto, uel septimo, uel nono fieri debeat morbi iudicatio &c. at de exactè acutis in aphorismo. 23. secundi lib. sub his uerbis scripsit. Acuti morbi in quatuordecim diebus iudicantur. acutorum uerò non exactè tertio prognost. oblitus non fuit, cùm inquiat. Itaq; primus impetus hunc in modum finitur, secundus uerò ad septimum producitur, tertius ad undecimum, quartus ad decimum quartum, quintus ad decimum septimum, sextus ad uigesimum. Hi ergo ex morbis acutissimis per quatuor ad uiginti ex additione terminantur. Et eorum qui ex delapsu siue decidentia acuti nominantur primo prognost. mentionem fecit, dum talia pro-

tulit uerba. Spirationis facilitatem existimari oportet perq; magnam uim habere ad salutem in omni morbo acuto qui cum febre infestet, & quadragesimo die, iudicetur: quin etiam sexagesimi, octuagesimi, & centesimi rursus primo de morb. uulg: meminit, & aphorismo. 28. tertij libri scriptum reliquit nonnullos puerorum affectus diebus quadraginta finiri, quosdam septem mensibus, reliquos septem annis, nonnullos uerò ad pubertatem usq; peruenire, quae omnia simul ad clariorem disciplinam & aegrorum usum admodum utilia sunt, etenim sua cuiusq; uictus species est. At quoniã medicorum plurimis, qui ex sola temporis praefinitione morbos diffiniunt, aberrare contingit, non tantùm circa eorum appellationes, uerùm & rerum quoq; ipsarum dignotiones cõfundunt: nam paruas & à periculo remotas febres diarias ex frigore quodam seu, aestu, uigilia, ebrietate, uel ira aut alijs similibus causis ortas, & si circa primos dies terminẽtur, nemo tamen uel idiota uel medicus peracutas febres seu morbos peracutos uocare consueuit: nec secus morbum aliquem cùm segni lentoq; motu cùm interuallis à febre remissis si usq; ad quadragesimũ extẽdatur nemo sanae mẽtis acutum ex decidentia nominauerit: nec si in decimoquarto finit acutum nuncupabit: quos tamen, si nudas temporis praefinitiones obseruarit, acutos uel peracutos eos appellare cogetur. propterea Galen. 2. de diebus decre. Archigenem laudabat, qui non solis nudis temporibus, sed motu, & natura magis acutum uel peracutum morbum appellauit, eum talem esse asserens qui propter motus uelocitatem periculosus existit: quapropter lucidissimus Gal. cunctos qui in hac re prouenire potuissent errores euitans, eodem loco dicebat, ui-

dès igitur nos, cùm solutio interdum eandem temporis præfinitionem habet, uel acutum morbum uel non acutum nuncupare: eodem modo quandoq; alium acutum alium diuturnum ipso solo motu distinguentes: contingit nanq; morbos quosdā quarto, septimo, decimoquarto, uigesimo uel quadragesimo die terminari, qui non statim acuti uel peracuti dicendi sunt, nisi eorum motu priùs obseruato, hic si celer seu uelox fuerit, sic appellandi sunt, iuxta Galen. sententiam: sin autem segnis & lentus nullo pacto acuti dicendi, sed alio nomine nuncupandi sunt etiam si intra terminum acutorum (ut diximus) finiant. Quare ex motu præsertim, & non ex tempore tantùm, morbos præfiniri iubet Gale. ut tertio de diebus Decreto. circa finem decretum reliquit: Nam qui breui tempore terminatur morbus, non autem celeriter mouetur, ut diaria febris, hūc græci βραχυχρόνιον hoc est breuis tēporis morbum, non autem acutum appellant. huic contrarius est quem græci πολυχρόνιον, nos diuturnū siue longi temporis morbum appellamus, siue quomodocūq; aliter quis uocare ipsum malit. At acutus morbus licet omninò brachichronius quasi exigui temporis sit, non tamen hac ratione acutus nuncupatur, sed propter eius motus celeritatem acutus dicitur: quia uerò ipsum celerrimè quiescere oportet, ut qui ad proprium finem properat (nam idem est celeriter moueri, ac ad terminum properare) erit propterea acutus morbus omninò & brachichronius hoc est exigui temporis: Propter motus ergo celeritatem acutus dicitur: quòd uerò diu morari (eo quòd celeriter mouetur) non potest, brachichronius appellabitur: ipsi uerò acuto morbo tardus

oppositus est, ut qui non celeriter sed segni & tardo motu moueatur: hic omninò polychronius non est, & si quilibet polychronius morbus sit tardus, accidit enim ut propter uirium robur aut corporis raritatem, paucitatem, ac tenuitatem humoris ex quo fit, interdum brachichronius sit: ita nec quilibet brachichronius acutus est, licet quilibet acutus exigui tẽporis omninò sit, febres nanq; diariæ morbi sunt exigui temporis, non autem acuti morbi dicuntur, cum non celeri motu moueantur, neq; magni sint. Liquet igitur ex his quòd licet quilibet morbus acutus sit exigui temporis seu brachichronius, non tamen hac ratione acutus appellatur, sed talis dicitur quia celeriter mouetur uelociter. s. tempora eius propria pertransiens, ac ad summum uigorem properans: hac ratione is morbus ei opponitur qui tardus dicitur, quoniam segni & lento motu mouetur, & propterea unus ab altero iuxta Gal. sententiam solo motu distinguitur: quod quidem confirmauit. 6. de morbis uulg. cùm dixit. Acutos morbos dicimus, quicunq; propria tempora usq; in finem uelociter pertranseunt, & propterea non mirum si ijdem ipsi acuti morbi pro diuersa motus eorum celeritate magis & minus acuti dicantur, nam ubi statim circa primos uidelicet quatuor dies extremos labores habeat, in summoq; uigore consistat, talis morbus cùm uelocissimi seu celerrimi motus sit, exactè peracutus morbus dicetur: quòd si in septimo consistat die peracutus non tamen exactè nominatur, uelocioris quidem & ipse motus existens, non tamen adeò ut is qui in quarto, uel paulò ulterius consistebat, si autem in decima quarta die casus uniuersos ac accessiones extremas habeat, & proinde in summo uigore consistat, simpliciter acutus morbus nuncu-

pabitur, celeriter quidem & ipse propria tempora pertran siens: uerùm non adeò ut qui in quarta uel septima consiste bat. At si quidam morbi debiles ac parui circa primos dies existant, uerùm quarta aut quinta die continui uehementes, acuti, seu celeres fieri incipiant, aut sexto uel septimo die ta les fiant, acuti sed non simpliciter dicuntur, ad uigesimum usq; diem uel decimum septimum iudicati: adeò ut morbi cō tinui acuties nunquàm possit plures quàm quatuordecim ob tinere dies ut liquet comen. apho. 23. 2. lib. & propterea hi quoq; acuti sunt, quidam uerò celeriter à principio moti im perfectéq; intra diem uigesimum iudicati, deinde confracta eius uehementia reliquum eius intra quatragesimum diem dissolui consueuit, & propterea acuti ex delapsu seu deci dentia, aut acuti qui in quadraginta diebus iudicantur, appel lari consueuerunt. Sola itaq; motus spetie acutus morbus quo cunq; modo talis dicatur à diuturno, seu tardo distinguitur, iuxta Gal. doctrinam. 2. & . 3. de diebus decreto & . 6. de morbis uulg. cùm ille ueloci seu celeri, hic uerò segni & tar do motu moueatur, quamuis omnis acutus morbus exigui tē poris sit ac celer, omnisq; diuturnus. i. longi temporis necessa riò tardus: non autem è contra ut supra diximus. Proinde cum Gal. citra omnem ambiguitatem ac controuersiam au dacter fateri audeo, tertianam febrem esse acutū morbum, nec scio si quispiam uel idiota uel medicus reperiatur, qui hoc idem confiteri uereatur. Nam si apud eum acuti morbi solo motu à diuturnis distinguntur, & propterea hi acuti dicuntur quia propria tempora usq; in finem uelociter pertranseunt: quòd tertiana sit huiusmodi cunctis liquet, ete nim celeriter mouetur, adeóq; uelociter propria tēpora per

transsit, ut interdum suo motu celeri septem periodos non expectans (quod tempus ei longissimum est, ut patet aphor. 59. 4. lib.) neq; etiam ultra tertium progrediatur circuitum, uelut Gal. inquit. 2. de crisibus: quare erit tertiana febris morbus acutus. At si quisquiam dixerit adhuc eam non esse morbum acutum, quæritur in quo morborum genere debeat reponi? non quidem inter polychronios, cùm hi multi têporis morbi sint, tertiana uerò exigui: non in numero eorum qui tardi appellantur, nam ea celeri motu, hi uerò tardo & segni mouentur: neq; brachychronius morbus dicendus erit, quia, præterquam quòd exigui temporis tertiana morbus sit, etiam celeriter mouetur, quod brachychronijs nullo pacto competit, hi enim pauci & breuis temporis sunt tantùm, non autem celeriter mouentur, ut est uidere in diarijs uocatis febribus: Qua de re cùm neq; brachychronius, neq; polychronius morbus tertiana sit, neq; tardus qui uerè acuto opponitur iuxta Gal. sententiam. 3. de diebus decreto: necessariò sequitur quòd in numero acutorum sit, nam præter has nulla alia repetitur morbi differentia apud eum. Quòd si hi morbi, qui celeriter iudicantur & ad suum uigorem celerrimè properant ac magni sunt, à Gal. in comento aphor. 19. & . 23. 2. lib. acuti dicuntur atque sunt, tertianam quis negabit acutum morbum & esse & dici, cùm celèrrimè iudicetur, & magnus morbus sit? quòd autem celerrimè iudicetur cuiuis patet: magnum uerò morbum esse ei patebit qui quos magnos morbos Gal. appellat. 4. meth. med. côsiderabit: Trifariam enim dicit morbum esse magnum, uel propter affli ctæ partis præstantiam, uel propter affectus magnitudinem, uel quia cacoethe. At tertiana non una tantùm ratione

magnus morbus dici debet, ut puta quia princeps pars in ea læditur cor uidelicet, cùm hæc cuiuis generi febrium communis sit, ac propterea quia febris ei hæc magnitudo aduenit, Galeno auctore octauo meth. med. uerùm & propter affectus magnitudinem morbus magnus appellari debet, est si quidem tertiana magna & uehemens febris: quare præter id quod febris est, illi quoq; magnitudo adeò notabilis accedit, ut relatione aliarum febrium magna & uehemens dici possit, præsertim si ad diarias, hecticas, & putridas eas, quæ ex frigidis succis ortum ducunt, comparetur. Cùm igitur duplicem habeat magnitudinis causam, & non unam tantùm tertiana ipsa, celerrimèq; sua pertranseat tempora, ut prius diximus, iurè morbus acutus appellãdus erit, si quæ Gal. asserit comento apho. 19 & .23. 2. lib. de acuto morb. uera esse concedemus. Eodem quoq; com. apho. 19. 2. lib. duplicem fatetur esse acutorum morborum naturam cùm febre præsertim: nam uel in humoribus calidis solis, qui nullum obsedere locum sed æqualiter in omnibus animalis partibus apti sunt ex sua natura generari, uel loco aliquo patiente fiunt, ut in morbo laterali, pulmonis inflammatione, & angina, cũ ipsa tertiana ex calidis succis, biliosis uidelicet, generetur, (calidioribus existentibus cunctis alijs qui in corpore sunt, qui nullum obsedere locum determinatum sed per totum corpus deferuntur, ut patet. 2. de crisi.) quis adeò erit insulsus qui ipsã negabit esse morbũ acutũ secundũ primã saltim eorũ naturã? cũ Gal. huiuscemodi morbos acutos nũcupet, qui ex calidis humoribus solis generãtur citra aliquẽ determinatũ locũ patientẽ (quãuis nõ ipsis secundũ naturã se habẽtibus sed putrescẽtibus tertiana fiat, ut Ga. uisũ ẽ. 2

de crisibus, cùm dixit quòd febris acuta, uel aliquo humorū putrescente, uel membro inflammationem patiente generatur. Verùm cùm nec pituita nec melancholicus succus putrescens acutas febres pariat, ut cuiq; liquet, ex his nanq; morbi longi seu diutini fiunt eodem Gal. authore com. apho. 19. 2. lib. sequitur quòd ex bile putrescente febris acuta generetur: qua de re tertiana febris acuta erit, cùm ex bile putrescente ortum habeat. Ad hæc quis unquam tertianā esse morbum acutum dubitabit, si Gal. uerba inspiciet & intelliget, quæ comēto apho. 59. 4. lib. scripsit? sunt autem talia. Sicuti igitur in morbis cōtinuis acutorum quidem morborum terminus est quartusdecimus, peracutorum uerò septimus, sic in intermittentibus longissima tertiana febris terminum habet circuitum septimum; Rursus autem sicuti in peracutis morbus poterat iudicari quinto, quarto & tertio die, sic & in tertiana eisdem circuitibus fieri solutio potest non expectante natura septimum. Cùm igitur Gal. dixerit sicuti in morbis continuis acutorum quidem morborum terminus est quartusdecimus, peracutorum septimus: & demùm addidit sic in intermittentibus: quærendum est de quibus intermittentibus loquitur, de acutis uidelicet an de tardis & diuturnis. Nō est dicendum de tardis & diuturnis cùm tertiana nō sit huiusmodi, præter id quòd falsum esset illud quod asserit, longissimum. s. terminum earum esse circuitum septimū, cū multæ non exquisitæ tertianæ reperiantur, adeò tamen diuturnæ ut non modo ultra septimum circuitum protendantur, sed ultra decimum, uigesimum, & interdū quadragesimū. Nec ualet si dixeris, de intermittentibus brachychronijs cū fuisse loquutum, quoniam & comparatio frustra esset, &

nihil

nihil utile concluderet Gal. in prædictis uerbis acutos morbos continuos cùm brachychronijs intermittentibus comparans, qui alterius generis sint morbi, præter id quod iam probatum est tertianam de numero eorum non esse. Quare uelis nolis fateri cogeris quòd de intermittentibus acutis loquatur cùm dixit, sic in intermittentibus longissima tertiana febris terminum habet circuitum septimum, tertianam ipsã exquisitam acutum morbum intermittentem nũcupans: quod insuper uerba eius sonant, nam cur prius oportuisset dicere sicuti in morbis continuis acutorum quidem morborum &c. frustra utiq; apposuisset uerbum illud continuis, sed satius fuisset dicere, sicuti in morbis acutis: uerùm quoniam percipiebat Gal. quòd in numero acutorum morborum comprehenduntur & continui & intermittentes, propterea utrosq; cõparauit, significans quòd uelut se habet decimusquartus dies in acutis continuis, quia ultimus est eorum terminus, sic in intermittentibus acutis, ut in tertiana ipsa, ultimus terminus est circuitus septimus, quod enim in continuis una dies ualet, hoc intermittentibus accessio: & propterea tertiana poterit ante septimum circuitum iudicari ut puta in tertio, quarto, uel quinto circuitu, uelut peracutus morbus in eisdem diebus septimum diem non expectans, erit deniq; tertiana exquisita acutus morbus intermittens, si præposita Gal. uerba ueritatem contineãt. Rursus si uerum est biliosum semper acutos morbos operari Gal. decreto cõm. apho. 32. 7. li. qui tertianam negabit esse morbum acutum eius sententiæ ac ueritati ex aduerso pugnabit, cùm & ipsa ex bile ortũ habeat: quin imò si quis ualet ex syncera bile morbus gigni, ille præcipuus erit exquisita tertiana. At fortè dices

Gal. pro semper intellexisse ut plurimum, ut sensus sit uerborum eius, biliosum semper, hoc est ut plurimum operari acutos morbos. possent fortè Gal. uerba hoc modo exponi nisi usus fuisset aduerbio græco (ἀεὶ) quod nullibi compertum est aliud latinè significare quàm semper, quapropter hic pro semper exponere ut plurimum, siue magna ex parte pœnitus falsum ē, ut cuilibet qui græcas literas callet manifestò liquet. Erit itaq; ob id acutus morbus tertiana, quia biliosum semper acutos morbos operatur. Quòd insuper tertiana febris acuta sit, patet ijs qui Gal. uerba inspicientes. 6. de morbis uulg. ea intelligere uelint: nam textum Hip. exponēs in quo febrium differentias conscribit super Hip. uerba, aliæ uerò acutæ, inquit Gal. de caliditate celeriter manui occurrente, suumq; ipsius uelocem motum ostendente te intelligere opus est. ex quibus uerbis constat quòd eas febres acutas Hip. & Gal. appellant quæ sua caliditate celeriter manui occurrunt, suumq; uelocem motum ostendunt. Atquì tertiana huiusmodi est, ipsius nanq; caliditas non celeriter modò sed uelocissimè manibus occurrit, quod cum pateat ad sensum, alia probatione minimè indiget: tùm igitur quia suum ipsius uelo em motum ostendit, hacq; ratione eius caliditas celeriter manui occurrit, tum etiam quòd septenis circuitibus, quod tempus longissimum est, iudicatur Hip. authore aph. 59. 4. lib. erit tertiana febris acuta. Libro quoque. 8. de Hip. & Plat. decr. redarguens Plat. Gal. de causis generationis febris tertianæ atq; quotidianæ inquit, acutissimas & ardentissimas febres à flaua bile oriri & tertianā ex ardentium genere esse. at si tertiana ex genere est ardentium febrium, necessariò et acuta febris erit,

neq;.n.una ardens febris est quæ non acuta dici possit,ut in expositione febris acutæ patet.hoc idem confirmauit lib. de Palpi.trem.rigore & conuulsione dum dixit,tritæi quidem exacti si qua nota euidens sit est à rigore:quòd cùm uehementibus rigoribus inuadant paroxysmi,nullus autem uel non sanæ mentis febrem hanc in succo frigido fieri affirmet,cũ genere ardens sit.2.c. Vides igitur quo pacto tertiana cùm genere sit ardens,acuta quoq; febris dicenda erit,nisi asserere audeas ardentem aliquam febrem non esse acutam,quod pœnitus Hip.et Gal.doctrinæ ac ueritati pugnat, nam quæuis ea sit ex calidis procreatur succis biliosis præsertim quorum natura est acutos morbos generare,qua ratione fit ut cùm ardens febris a Gal.dicatur tertiana, nõ minus & acuta dici debet,cùm enim ex bile ortum habeat febris utiq; erit multam & acrem habens caliditatem eodem teste.4.de rat.uictus cuius naturæ acuta febris est. Amplius cùm quælibet continua febris idem habeat genus cum singulis intermittentibus,ut puta quotidiana continua cum intermittente, & quartana continua cum intermittente, & exquisita tertiana,ut decretum reliquit Gale.2.de crisib. & cùm quatuor in uniuersum sint morborum genera ex motu & tempore distincta eo.Gal.teste tertio de diebus decr. duo uidelicet ex motu præcipuè, & duo ex tempore,de necessitate sequitur quòd in eo genere,in quo reponitur quælibet prædictarum continuarum febrium,in eodem & intermittens reponatur sibi correspondens,at cùm in genere acutorum morborum,acutarumq; febrium,quæ exquisita ardens est omnium consensu contineatur , in eodem quoque genere exquisitam tertianam contineri oportet , alias diuer-

sum haberet genus ab ipsa exquisita ardenti febre, quod manifeste Gal. dictis pugnat, præter id quòd in nullo aliorum genere contineri posset, ut superius ostensum est. quapropter optimè Gal. eodem secundo libro de crisibus dicebat, acutissimas maximeq; adurentes febres hoc solo à tertianis differre, quòd in his flauæ bilis humor in uasis unà cum sanguine continetur, in tertianis uerò, cum uehementer moueatur, per singulas corporis partes disseminatur, quàm uis in eo qui utrunq; facit morbum humore communicent: Idem est ergo earum genus, eadem ambarum causa, ambæ ex necessitate acutæ secundùm magis & minus tantùm ratione locorum diuersorum discrepantes, qua ratione exquisita febris ardens poterit acutissima atque ardentissima nuncupari prout Galen. eam appellat, ipsa uerò tertiana acuta atq; ardens, prout ubiq; locorum eius uerba sonant. Nec minus tertianam esse acutum morbum ex his quæ Gal. secundo Prognost. asserit percipere possumus, quo loco discrimen afferens inter extremarum partium refrigerationem in diutinis morbis, & eam quæ in acutis accidit circa accessionum principia, duplicem naturam acutorum conscribens qui cum febre fiunt, unam cum inflammatione in uisceribus, & reliquam sine ea, dixit quòd in morbis acutis cum inflammatione propter inflammationis magnitudinem in uisceribus fatigantis, parùm sanguinis in omne permeat corpus, plurimum uerò eius in parte inflammatione affecta includitur, & ob eam rem licet extremæ partes frigidæ sint, mediæ tamen corporis partes quæ sunt thorax & uenter admodum calent. Horum morborum idemmet Gale. meminit comento aphorismi. 48. quarti libri, & primo septimi

libri eandem eorum afferens rationem. Demum subdit. at ue-
rò per morbos acutos interdum annotatio cum rigore præ-
hendens aut refrigeratione, non solum extremas corporis
partes sed etiam cutem circa costas ac uentrẽ frigidas red
dit, et quidem circa uiscera uitium non ostendit. Cùm ĩ hac
uerborum serie acutorum morborum Gal. meminerit in qui
bus annotatio cum rigore præhendit, quærendum ab eo de
qua febre loquutus sit? non erit dicendum quòd de quartana
quoniam licet cum rigore inuadat, inter diuturnos morbos
connumeratur: Ergo de tertiana, nam hæ duæ tantùm fe-
bres cum rigore inuadũt: At si de tertiana quæ cum rigore
inuadit Gal. intellexerit, cùm hoc proprium sit ipsius exqui
sitæ tertianæ, quis audebit eam negare esse morbum acutũ?
Dicet fortè quispiam Galenum per rigorem horrorem uol-
uisse intelligere. & propterea peracutam febrem cum rigo
re præhendentem semitertianam significauit: quæ quidem
ex Hip. sententia primo de morbis uulg. acuta est, aut de
aliqua alia continua quæ cum horrore inuadit intellexit, pos-
sunt enim quædam esse huiusmodi Hippocrate authore pri
mo de morb. uulg. & Galeno primo de arte cur. ad Glauc.
Huic obijci uolo nullibi Gal. per rigorem horrorem intelle-
xisse, ĩmò inter eos lib. 10. meth. med. & 2. de cau. sympt.
discrimen non minimum conscripsit, afferens, rigorem prop
ter multitudinem, ac excrementorum acrimoniam impetusq;
celeritatem, cùm per sensibilia corpora ferantur, atq; ob la
borantis uirium infirmitatem fieri: contrà horrorem excita-
ri ubi & qualitas eorum & impetus uelocitas est remissa,
cum etiam copia minor, ac uis naturalis tristanti obsistit: ex
diuersis deniq; causis omninò cùm fiant rigor & horror,

nequaquàm poterit nec à Gal. nec ab alio quouis alterum cũ altero confundi: qua de re nec de semitertiana Gal. dicta ue rificari possunt cùm eius non tantùm, cum horrore præben dat accessio, imò horrifica sit, maiori scilicet accessionis parte ab horrore occupata, qui medium est rigoris & frigo ris, nec de continuarum aliqua intelligi possunt cùm omnis cõ tinua febris (ut idẽ testatur secundo de diffe. feb.) suapte na tura, si exquisita est, horrorem non habeat neque rigorem: quàmuis Hip. primo de morbis uulg. & Gal. primo de arte cur. ad Glauc. aliquam ex continuis febrem incipere posse cum paruo rigore affirmauerint, qui tamen rigores paucissi mi ac minimi sunt, ut Hip. eodem loco testatur, quem Gale. exponens asseruit per paucissimos rigores Hippocratem hor rorem uoluisse indicare: cùm nanq; scriptum reperitur par uus seu minimus, aut paucissimus rigor, possumus imò debe mus horrorem intelligere, at non possumus si simpliciter ri gor compertum sit. Cum rigore igitur retulit Gale. secun do prognost. annotationes peracutos morbos præhendere & non cum paucissimo siue paruo rigore: qua de re de horrore minimè intelligendum erit, sed de uero rigore qui non nisi in tertianis & quartanis, cùm earum accessiones inuadunt, con spicitur: at cùm nequeant eius dicta de quartana ueritatem habere, non enim est ipsa morbus acutus, necessariò de ter tiana uerificabuntur, & propterea inter acutos morbos con numeranda erit. Vlterius si Hippo. primo de morbis uul ga. semitertianam febrem appellat horrificam, continuam & acutam, cùm horrorem suscipiat à quotidiana & tertia na simul, quoniam medium quoddam est inter tertianæ rigo rem & frigus quotidianæ eueniens, cõtinua autem sit prop

ter quotidianam quæ continua est, quæret quispiā à qua istarum febrium acuitatē habeat? & nō erit dicendum quòd à quotidiana, nam ipsa inter tardos morbos ac diutinos cōprehenditur (etiā si continua sit) et non inter acutos, quoniā non est celeris motus, nec ab utrisq; simul uelut horrorem suscipit, nam quod ex sua natura quotidiana sola non habet, etiā cùm alteri coniūgitur ex se tribuere nequit, at acuitatē ipsa nequaquàm habet, cùm nec ipsa febris acuta sit, ut tum ex eius motu, tum ex eius caloris qualitate constat, ergo nec cū alteri febri copuletur acuitatem illi præstabit: relinquitur ob id propterea acutam febrem semitertianam dici, quoniā tertianam habet coniunctam, qua ratione fit ut si per eam semitertiana acuta febris dicatur, ꝙ ipsa quoq; tertiana febris acuta sit: congruum insuper erit cùm tria in se cōplectatur semitertiana, horrorem uidelicet, continuitatem, & acutiem, unum habeat ex quotidiana, continuitatem uidelicet, reliquū ex tertiana, acutiem scilicet, tertium uerò horrorem ab utrisque. Quæ omnia confirmare uidetur Gal. secundo de diffe. febr. dum inquit quòd ubi tertiana exuperat febris, magis erit horrifica semitertiana, & aliquid rigoris in accessione assumit, statim itaq; calidior talis est & ardentior, ac celeriùs peruenit ad consistendi uigorem. ubi uerò pituitosus exuperat succus, frigus extremarum partium exuperabit, & horror paruus erit, pulsusq; contractio fortior ac diuturnior est, & lentè accessio increscit, multoq; post tempore uiget, non tamen sitim efficit neque ardorem: & post pauca subdit, incrementum uerò post initium propter tertianam facilè suscipit caliditatem, atque ad consistendi uigorem festinat, propter pituitosum autem tardè, citiùs igi

tur aut tardiùs deuenit ad summum uigorem semitertiana. potissimùm quæ non exquisita est, prout tertiana magis uel quotidiana in ea exuperat: nam exuperãte tertiana celeriùs ad summum rigorem accessio deuenit, statimq; calidior & ardentior erit talis febris at si quotidiana, & diuturnior erit lenteq; accessio increscet, & multo post tempore rigebit, ut ex prædictis Gal. uerbis constat: quo fit ut nullo modo acuta appellari possit semitertiana propter quotidianam, cùm ex ea oppositas pœnitus conditiones excipiat, tardum uidelicet motum, diuturnitatem, & neq; sitim neq; calorem causet: à tertiana uerò celeritatem motus, ardorem, caliditatemq; maiorem ac sitim suscipit, quæ omnia acutis febribus insunt: quarè cum propter tertianam, quam coniunctam habet semitertiana, acuta febris dicatur, & ipsa quoque tertiana acuta febris erit. Quòd si dixerit quispiam copulatam tertianam cum quotidiana quando semitertiana fit, non esse exquisitam sed notham: in idem incidet, nam nec acuta dici potest notha tertiana, nisi propter biliosum succum qui in ea redũdat, qui cùm sincerior sit in exquisita tertiana, quàm in non exquisita, acutior erit semitertiana quæ cum exquisita tertiana composita est, quàm si cum nõ exquisita componatur: & si cum non exquisita copuletur quotidiana, licet ab ipsa tertiana acuitatem habeat, quæ non exquisita est, præcipuè tamen eam acquirit, propter flauam bilem redundantem in ipsa tertiana notha, & non propter permixtionem alicuius alterius succi melanchonici uidelicet uel pituitosi: ex quibus, ut declarauimus in Gal. doctrina, diutini & non acuti morbi excitantur. Idem quoq; Hip. 3. Progn. tertianam morbum esse acutũ aperte ĩnuit nam cum de dolore capitis per febrẽ

acutã non exitiosã uerba faceret ait, hæc accidũt uiris et mulieribus potissimũ ĩ tertianis minoribus natu, ẽt in illis magis uerò et in feb. continuis, & in ueris tertianis: tertianas itaq; absq; cõtrouersia hoc loco Hip. ĩter acutos dinumerauit morbos, est etenĩ liber Progn. de morb. acutis, ut ipsemet ĩ prĩcipio dicti libri fatetur, et Gal. pri. de crisib. ac eodem lib. Prognost. confirmauit. At quid amplius in hoc tempus terere opus est, diuersisq; rationibus & auctoritatibus ueritatẽ hanc fulcire tento, cùm ipsemet Gal. eam comento aphor. 29, tertij lib. apertissimè fateatur, quo loco cùm Hippocr. in aphorismo conscripsisset nonnullos morbos qui iuuenibus eueniunt inter quos febrium meminit acutarum, exponẽs Gal. Hippocratis uerba inquit, cùm uerò non sat plenè de acutis febribus dixisset, neq; enim dicere simpliciter oportebat acutas, quæ & in pueris nihilominus fieri uidentur, sed ex acutis tertianas maximè & febres ardentes, hæ enim præ cæteris febribus sunt biliosissimæ & plurimæ iuuenibus accidunt, quoniam & flaua bilis hac ipsa superabundat ætate, in qua morbi tales in summo uigore consistentibus accidunt. per quæ uerba liquidò ostendit Gal. tertianam esse in numero acutorum morborum acutarumq; febrium: & reddẽs causam cur ipsa & ardens febris plurimùm iuuenibus accidunt, dixit quoniam tertiana & febris ardens inter cæteras febres sunt biliosissimæ, bilis uerò plurima iuuenibus ratione ætatis redundat. Ex quibus uerbis colligo biliosas febres esse acutas omnes, & quantò biliosiores fuerint, tantò acutiores. At si quispiam forsan dixerit Gal. de cõtinuis tertianis & non de intermittentibus loqui, cùm dixit, sed ex acutis tertianas maximè: Ei responsum sit, nullibi comper-

eum esse apud Galen. per tertianam absolutè prolatam intellexisse continuam, ueluti neq; per quotidianam uel quartanam, sed perpetuò cum appositione continuam, ut in sexcentis locis patet, immò comento aphor. 59. quarti lib. asseruit non modò Hippocratis, sed omnium Græcorum consuetudinem esse, tertianam ipsam aliquando cùm adiectione exquisitam, aliquando simplici appellatione, tertianam scilicet tantùmmodò nominare, uelut ipse quoq; cõsueuit primo de morbis uulg. & secundo de diffe. feb. non duntaxat eam simplici appellatione nominare. Qua de re siquis uellet in prædictis Gal. uerbis per tertianas, continuas intelligere, non modò Hippocratis et omnium Græcorum consuetudinem euerteret, uerùm eundem Galenum destrueret eum non intelligendo, eiusq; dictis falsum omninò ac contrarium sensum tribuens: cùm igitur per tertianam absolutè prolatam in Hippo. & Gale. doctrina continuam intelligere omninò quispiã nequeat, eãq; dixerit esse Gale. acutum morbum, ac acutam febrem, uelut etiam fusissimè nonnullis rationibus probauimus, ualeant perpetuò qui eam non esse huiusmodi pertinaciter sibi ipsis persuaserunt, suam ipsorum opinionem quibusdam Gal. dictis fouere cogitantes: quæ quo ueritas promptiùs pateat, in medium afferre ac exponere non piguit, simulq; eorum rationes, quibus ea tueri conantur, soluere non prætermittam: interim Arabum principem, qui Galeni opinioni ac ueritati adhæret non prætercam, potissimum cum Galeni se esse interpretem fateatur. libro enim quarto fen. prima tract. primo capi. quarto, inquit & tertiana pura, & causon sunt de acutis non ualde: & eodem libro. & fen. tract. secundo capi. quarto dicebat, & tertiana quidem pu-

ra est acuta propter subtilitatem materiei, & eius caliditas est magna mordicatiua propter fortitudinem cholerae. Qui tamen tertianam contendunt non esse morbum acutum, hac prima ratione credunt id confirmare, de ratione nanq; morbi acuti si cum febre sit, inquiũt, est, quòd sit cum febre continua, sed tertiana non est huiusmodi, igitur non est morbus acutus. maiorem esse Gal. asserunt in cõmento apho. 30. quarti libri, quo loco dixit: si enim sit cum febre morbus necesse est ipsum febres habere cõtinuas: talis enim est morbus acutus. Huic primò responsum sit, falsum esse, quòd de natura omnium morborum acutorum, etiam eorum qui cum febre sunt, sit: esse cum febre continua & cùm illud confirmant Galen. auctoritate dicimus, quòd uelut apud Hip. illud uerbum graecum ἀνάγκη quod latinè sonat necessariò non facit enuntiationem talem, quòd impossibile sit aliter se habere seu perpetuam, ut idẽmet Gal. testatur cõm. apho. 58. sexti lib. sed ꝙ magna ex parte solet ita accidere, et propterea non tantũ in aphorismo. sed in alijs quibusdã eo utitur, quãuis res ipsae non semper eodẽ modo eueniãt, & si figura dicendi perpetuitatẽ quandã indicet. Sic apud Gal. dicendum erit quòd per illud uerbum ἀνάγκη uoluit intelligere quod magna ex parte consueuit accidere, ut sensus uerborũ eius sit si enim sit cũ febre morbus, necessè est ipsũ, hoc est magna ex parte, febres habere continuas, nõ propter hoc abnegans febrẽ aliquã intermittentem esse morbũ acutum: uel & rectiùs dicendum falsum esse id quod primò asserunt, ac Gal. auctoritatem haud esse ad propositum: Nam cùm duplex sit acutorum morborum cum febre natura,

una in humoribus calidis qui nullam obsedere propriam sedem. altera cùm loco aliquo patiente, utpotè ortis in uisceribus inflammationibus quibusdã, eodem Gal. authore com. apho. 19. secundi lib. cùm Galen. dixit, si enim sit cum febre morbus, necesse est ipsum febres habere continuas, talis enim est morbus acutus, de eis intellexit morbis acutis, qui aliquo loco patiente fiunt, inflammatione uidelicet uiscus aliquod & præsertim princeps fatigante, quorum morborum natura est quòd necessariò atq; perpetuò sint cum febre cõtinua, & non de eis uerba fecit qui in humoribus calidis fiunt qui nullum obsedere proprium locum: id autem ostendũt apertissimè uerba eius dum asseruit: si enim sit cum febre morbus, ut secluderet eos ab his, qui sine febre fiunt, parte etiam aliqua patiente, ut apoplexia, necesse est inquit hunc eundem morbum febres habere cõtinuas: præsupponit itaq; primò aliquem fieri morbum acutum ad quem febris sequatur, illam demum, asserens, ex necessitate debere esse cõtinuam, quod quidem in nullo alio acutorum morborum genere ueritatem habere posset, nisi in his, quæ suprà diximus inflammationibus ortis uidelicet in uiscerum aliquo, ut ĩ morbo laterali, pulmonis inflammatione, angina, & alijs huiusce modi morbis, quasdam determinatas sedes fatigantibus. Ex quibus constat Galen. non id asserere, quod isti putant ĩ prædictis uerbis, febrem uidelicet omnem acutam necessariò esse cõtinuam, sed eam dixit necessariò esse continuam, quæ ad aliquem morbum acutum sequitur, ut puta qui aliqua determinata parte patiente fit, uelut in alicuius uisceris inflammatione conspicitur, non propterea negans per hæc uerba, quòd aliqua febris acuta, ut diximus, possit esse inter

mittens: & propterea hoc falsum est quod isti dicunt omnium acutorum morborum naturam propriam esse, ut febrem continuam habeant, cùm in ea acutorum natura quæ in humoribus calidis fit solis, qui nullum obsedere locũ, sed æqualiter in omnibus animalis partibus apti sunt ex sua natura generari, ueritatem haud habeat, ueluti supra probauimus. At mox quæ diximus oppugnabit quispiã, nullibi (asserens) horum morborum Hippo. nec Gal. meminisse. Cui responsum dabimus & horum ambos mentionem fecisse, ut liquet his qui non corticem tantùm, sed internam medullam eorũ uerborum gustarunt. nam cum Hippo. primo prognost. ait, spirationis facilitatem existimare oportet perquàm magnam uim habere in omni morbo acuto, qui cum febre infestat et quadragesimo die iudicatur. non ne eorum morborum meminit acutorum, qui etiam cum febre intermittente fiunt dum asseruit: qui cum febre infestat, non addens continua? At fortè diceret quispiam, quòd licet illud non apposuerit, tamen de continuis tantùm uoluit ĩtelligere: uerùm hic præter id quòd uerba Hip. peruerteret, ac ea falsè intelligere ostenderet, Galeno quoq; è directo pugnat, cùm si de eis tantũ loqui uoluisset, apposuisset utique continua, haud ignorans quòd per febrem simpliciter dictam intermittentem, & continuam, ac fortè magis intermittentem qui uis intelligere posset. pugnat quoq; Galeno qui secundo de diebus decreto. Hippocratem à quorundam calumnijs defendens, qui eidem imposuerant sibi ipsi pugnantia scripsisse de morbis acutis, cùm aliter in aphorismis, aliter in prognosticis ab eo scriptum reperiatur, ponderans prædicta Hip. uerba de facili spiratione in morbis acutis, inquit quòd nisi ipse Hippo. cognouisset acutorum

duplicem naturam, non sanè distinxisset cum appositione quadam suam sententiam, uerùm simpliciter dixisset, quòd facilis spiratio in acutis morbis magnum ualde momentum ad salutem habere putanda est, nunc autem cùm huiusmodi dictionem simpliciter acutos declaraturam sciret, non tamen ita, uerùm, cum his etiam alia complecti uellet, non sine ratione apposuit, primum, quibus febris copulatur non adscribens continua, quòd absolutè acutorum erat proprium: quibus uerbis causam Gale. reddit cur in praedicta dictione cũ dixit qui cum febre infestat, non addidit continua, inquiens, quia uolebat Hippo. id non tantùm uerificare ĩ absolutè acutis uerùm in alijs: nam si uoluisset eius dicta ueritatem habere in absolutè acutis tantùm, opposuisset illud uerbum continua, quod absolutè acutorum erat proprium. cùm igitur illud non absolutè adscripserit, & propterea ut inquit Gal. dictũ Hip. quod de facili spiratione scripsit in alijs acutis uerificatur, necessariò sequitur aliquem acutorum morborum, non tamen absolutè & simpliciter esse cum febre intermittente iuxta Hippo. sententiam. Sed mox quispiam rursùs instabit inquiens, hoc quod diximus Hippocrati pugnare, qui primo de rat. ui. in morbis acutis fatetur acutorum morborum febres omninò esse continuas: huic responsum uolo primò Hippo. eorum meminisse acutorum morborum, quos prisci acutos nominabant, ut pleuritides, peripneumoniae, phrenitides &c. & propterea ad eorum mentem dixit, horum omninò febres esse continuas, nam hi tantùm à priscis acuti morbi nuncupabantur. uel dicas si ex propria sententia illud sensit uerbum τοῦ πάντως non semper omninò, sed inter

dum magna ex parte latinè sonat. quare in morbis acutis magna ex parte febres esse continuas Hipp. retulit, id quod nec nos suprà negauimus. uel & rectiùs quòd de his acutis morbis ibi loquitur, qui propriè & absolutè acuti nominantur, hi sunt cùm determinata parte affecta inflammatione uidelicet orta in aliquo uiscerum, uelut series uerborum eius sonat, ut quiuis poterit uidere, quos insuper idem Hippo. primo de morbis uulg. acutissimos nuncupat maximos ac grauissimos, in his nanq; omninò febris est continua, at in alijs qui alterius sunt naturæ non inconuenit interdum febres esse intermittẽtes, uelut suprà declarauimus. Nõ ergo Hippocrati pugnat dicere aliquem morbum esse acutum cum febre intermittente, modò de absolutè acutis non intelligatur, maximis ac grauissimis morbis, uelut ipse primo progno. in prædicta dictione tacitè confessus est ut Gal. placuit: Verùm quouis loco eum fateri inueniatur, acutos morbos omninò esse cũ febre continua de absolutè acutis, maximis grauissimis & acutissimis intelligendum erit, hi nanque sunt qui omninò cũ continentibus febribus fiunt, ac propriè acuti nominantur ut Gal. uisum fuit libro tertio de difficult. respi. ea parte qua Hippo. uerba primo de rat. ui. conscripta hoc modo exponit. Quòd uerò aliqua intermittẽs febris acutus morbus sit, apertissimè Gal. ostendit secundo prognost. ut diximus supra, insuper & secundo de diebus Decre. dum inquit nonnulli autem statim ab initio morbi, uelut prohibiti tardéq; moti & nullam interea subitam mutationem moliti ad quadragesimum producuntur: duplex autem horum quoq; natura est, uel enim accessionum remissiones in exactã integritatẽ finiunt, uel continua febris semper durat: et subdit, tales etenim

acutorũ naturæ adhærere uidentur, iam alij manifestè sũt diuturni, connumerat hic, ut liquet, Gal. morbos acutos cum febre intermittente, nam de his sermonem faciens ultimo lo co dixit, alios ab his quos conscripserat omnes esse diuturnos: hoc idem patere poterit cui uis eius uerba inspicienti quæ as serit de acutis morbis in comento apho. 19. secundi lib. et quæ de tertiana scripsit come. apho. 59. quarti lib. Sed circa hoc iterum hæsitare contingit, nam idem Gal. cõmen. aphori. 7. primi lib. fatetur febres ab acutis morbis esse inseparabiles, & cõmento præcitati apho. 19. secundi lib. in acutis morbis dixit febres omninò esse continuas, cõmen. quoq; aphor. pri. septimi libri auctoritate Hip. scriptum reliquit acutos uoca= ri morbos, quorum febres omninò sunt continuæ: at si eorum quæ mox diximus non fueris oblitus, prõptissimè hæc Gal. uerba conciliabis, nã cùm dixit à morbis acutis febres esse inseparabiles de absolutè ac exactè talibus loquutus est, ut de causo, synochis, uel reliquis morbis qui cum parte patien te fiunt inflammatione uidelicet orta in uisceribus, qui qui= dem absolutè acuti dicuntur, & propterea nec cum eis nos febrem intermittentem copulamus, uerùm in alia acutorum morborum natura illud fatemur, ut supra ostendimus. Ad re liquas Gal. auctoritates bifariã quoq; respondere possumus, ut putà similem afferendo responsionem cum acutorum di= stinctione, et insuper asserẽtes ipsũ uti uerbo τοῦ πάντως; quod non modò latinè significat omninò, sed plurimùm & magna ex parte, ut uelit Gale. non omninò sed magna ex parte febres continuas à morbis acutis esse ĩseparabiles: quã uis prima responsio cõgruentior sit. Atqui rursùs dices Ga le. tertio prognosti. uoluisse morbum acutum intelligi cũ ma= gnitudine

gnitudine quadam ac febre continua, & subdit, si enim non ita sit, quamquàm circa decimumquartum soluatur diem, aut etiam citiùs, eiusdem appellationis nequaquàm cēsemus. At dicimus nos Galenū eo loco narrare differentias morborum secundùm diuersas temporum præfinitiones, quapropter circa ea ambigit tum de morbo acuto qui interdum decimumquartum diem pertransit, protenditurq; usq; ad uigesimum, tum etiam quòd nonnulli alij morbi etiam si in quatuordecim diebus finiant aut citiùs, acuti non sunt appellandi, nisi hi & magnitudinem quandam habeant & sint cum febre continua: uerum nanq; fatetur, quoniam hi propriè acuti ab eodem Galeno nominantur tertio de difficulta. respira. et absolutè acuti nuncupantur secundo de diebus decreto. quòd alij sint qui non ita propriè absolutè seu exactè acuti dicantur non negans, quinimmò & secundo progno. & secūdo de diebus decreto ac cōmento. 19. apho. secundi lib. sæpius citati, sexcentisq; alijs in locis illorum meminit: qui autem exactè seu absolutè acuti dicuntur hi & magnitudinem habeant, ac febrem continuam oportet: at qui non ita absolutè sunt, satius erit quòd ad summum uigorem celerrimè properant, ac magni sunt iuxta eiusdem Galeni sententiam commen. apho. 23. secundi libri, siue continua fuerit febris siue intermittens. Et ne sæpius eadem repetantur, dicimus quòd ubicunq; in Hippo. & Gale. cōmentarijs fuerit compertum acutos morbos omninò esse cum febre continua, perpetuò de exactè seu absolutè acutis intelligendum erit, quos morbos Hippo. primo de morbis uulga. acutissimos maximos ac grauissimos nuncupauit, & ut Gale. exponit tum ī febribus eueniunt, quæ uocantur propriè sinochi, tum in alijs iuxta quæ

singulis progrediuntur accessionibus ac initia efficiunt, incre menta, uigores, & inclinationes manifestas, nec tamen ad integritatem ueniunt: inter quos nolumus tertianam connumerari, uerùm fatemur in alia acutorum morborum natura cõprębendi, nec id eorum dictis pugnare, immò satis consenũ esse censemus, ut abundantissimè probatum est. Non est igitur de ratione cuiuslibet acuti morbi ꝙ sit cum febre continua iuxta Hip. & Gal. decreta, sed eorum tantùm qui exactè seu absolutè tales dicuntur, quàmuis quidam sibi ipsis solò illud persuaserint. Amplius tertianam non esse morbum acutum alia ratione probare tentant, nam cùm acuti morbi ex eorum natura periculosi sint, ipsa uerò tertiana periculo uacet, ut patet auctoritate Hip. apho 43. quarti libri & Gal. cùm in eius cõmento, tum etiam primo de arte cura. ad Glauc. dum asserit eam esse mitissimam, & minimè periculosam, utpotè quæ nec ex inflammatione aliqua, neq; ex maligna humorum putredine occasionem habeat, propterea quia intermittit, qua de re non erit morbus acutus: at quòd periculosi sint acuti morbi cum Hippo. confirmare conantur, qui primo de rat. ui. inquit eorum plurimos enecare, & primo de morbis uulg. eos asserit præ cæteris omnibus esse lethales: hoc insuper corroborant Gale. auctoritate secundo de diebus decreto, qui Archigenem summopere laudabat quòd acutos morbos non nudis temporibus solis sed motu & natura appellauerit, eos uidelicet quibus motus uelox & subitò pericula adueniunt, hos quoq; cum periculo coniũctos esse, testatur idem Gal. ex propria sententia eodemmet lib. primo de morbis uulga. At si eorum memineris quæ paulò ante diximus de acutis morbis facillime huic rationi uelut

friuolæ & exigui momenti responsio patebit. diximus namque eorum morborum naturam duplicem esse, unam citra aliquem determinatum locum affectum, reliquam cum loco aliquo patiente, seu inflammatione affecto, præsertim si prĩceps uiscus fuerit & inflammatio magna. in his itaq; qui sunt prioris naturæ, ut qui non ex inflammatione originem ducant, sed ex humoribus calidis solis, si neq; ex maligna humorum putredine occasionem habeant qui plurimi sunt, proprium non est cum periculo esse, quinimmò ferè cuncti qui huius naturæ sunt morbi periculo uacant, præsertim si intermittant, uelut Galeno uisum fuit cõm. præcitati aphorismi. 43. quarti libri, horum quoq; annotatio interdum cum rigore præhendit, aut refrigeratione uelut Gale. sentit secũdo libro prognost. reliqui uerò acuti morbi, qui loco aliquo patiente fiunt, & prorsus febres habent continuas absolutè, ac exactè acuti appellati, immò ab Hip. primo de morbis uulg. acutissimi, maximi, & grauissimi dicti, non modò periculosi sunt, ut placuit Archigeni & Galeno, uerùm præ cæteris omnibus sunt lethales, ac interficiunt, eodem Hippo. authore primo de morbis uulg. & primo de rat. ui. in morbis acutis, cuius naturæ acutos morbos cum periculo coniunctos esse nemo sanæ mentis negare audebit. At quod de his & non de alijs loquatur Hippocra. ex uerborum eius lectione præcitatis locis cuilibet uel parum erudito liquet, uelut etiam doctissimus Gale. exponit. Quòd uerò Archigenes secundo de diebus decreto. de his quoq; sermonem faciebat, cui non patebit, si Gal. uerba inspiciat ac intelligat? dicebat enim quòd Archigenes laudandus erat, qui non solum temporibus solis nudis sed motu & natura magis acutum, uel peracutũ

morbum appellauerit, cui uidelicet motus uelox & subita pericula adueniunt: non enim Archigenes quemlibet acutũ morbum, sed magis acutum, uel peracutum his conditionibus describebat ut Galeni phrasis indicat: atqui huiusmodi morbos neque nos negamus cum periculo coniunctos esse, sed alterius naturæ morbos acutos qui non ita absolutè ac propriè acuti sunt, & propterea nec acutissimi, maximi, ac grauissimi appellantur, qui quidem in humoribus calidis solis fieri consueuerunt, qui nullum obsedere locum, hos inquam fatemur interdum periculo uacare præsertim si intermittant, ut tertiana de qua loquimur, propter iam traditas causas. Nõ ẽ igitur de ratione cuiuslibet morbi acuti esse cum periculo uelut quidam imaginati sunt, sed tantùm, quòd sint uelocioris motus et magnitudinem habeant Galeni decreto cõm. aphoris. 19. & . 23. 2. lib. sæpius citati. Etsi apud eius scripta compertum fuerit quandoq; asserere acutos morbos cum periculo esse coniunctos, de his intelligendum erit qui absolutè tales sunt, acutissimi, maximi & grauissimi, uelut Hippocrates & Archigenes quoque sentit. At denuò aduersus ea quæ diximus instabunt, Hippocratem dicentes ac Galenum nullibi horum acutorum morborum qui sine periculo sunt meminisse, immò semper de acutis uerba facientes illos periculo coniunctos esse dixerunt. Respondebimus nos & horum quoq; non omninò esse oblitos, sed interdum sermonem fecisse, nam Hippo 3 prognost. cùm inquit, simplicissimæ enim febres (hoc est placidissimæ ac mitissimæ ut Galenus exponit) & signis firmatæ securissimis, quarto die aut citius desinunt, de acutis febribus simplicissimis ac securissimis loquutus ẽ, quas dixit iudicari quarta die aut citius. Sed dicet

forte non de acutis febribus intelligere per hæc uerba, sed de diarijs. Atqui hoc asserere est Hippocratem nõ modo, nõ intelligere, sed eius omninò uerba peruertere, cùm & ipsemet ut superius annotauimus circa finem eiusdem libri fateatur se cuncta eo libro conscripsisse, de acutis morbis & alijs quicunq; ex his consistunt: cùm uerò febres diariæ nec acutæ sint ut diximus, nec ex eorum morborum numero qui ex acutis cõsistunt, quoniam nec quarto die aut citius desinerent, sed ultra protenderentur, sequitur ergo quod inter acutas connumerari debent prædictæ febres quas simplicissimas, ac securissimas Hippo. nuncupauit. At quid alia opus est ratione ad probandum Hippocratem de acutis febribus in ea uerborum serie loqui, si Gale. hoc modo eadem uerba exponit primo de crisibus asserens, ea de acutis febribus intelligi debere: quòd si ita est, meminit igitur Hippo. febrium acutarum quæ sine periculo sunt in prædicta uerborum serie, quapropter apud eum non omnis febris acuta erit cum periculo coniuncta, immò si liceat Hippocratem per Gale. exponere fortè per prædictas febres exquisitæ tertianæ intelligendæ sunt, cum has Gal. primo de arte cur. ad Glauc. mitissimas ac breuissimas appellauerit, præter id quòd minimè periculosæ sunt. alias dicant quæso de qua alia febre Hippocratis dicta uerificari ualeant, nisi de tertiana ipsa exquisita seclusis diarijs (de quibus ut diximus impossibile est Hippocratem loqui) cùm inter acutas febres nulla alia reperiatur quæ mitior & simplicior (ut ita dixerim) ac securior ea sit? præsertim si febres quarto die aut citius desinãt ut tradit Hip. At si uelis aliquam aliarũ acutarum febrium uoluisse Hip. intelligere & non exquisitam tertianam: satis

erit, me mostrasse Hippo. febres acutas citra periculum interdū scripsisse, & non cunctas (eius sententia) periculo coniunctas esse, uelut quidam ad eius mentē falsò sentiunt: Gale. insuper Hippo. ac eorum, quæ diximus non immemor, primo de diebus decreto: talia uerba retulit, si quis primo die acuta febre infestetur, nullum autem periculosum signum ipsi attulerit, sed in urinis aliqua concoctionis nota inuenta fuerit, non extra quartum diem morbus soluetur: quin etiam si multa lethalia. I. die statim deprehendantur, morietur planè non extra quartum diem: et subdit, at si acutè febricitet, nullum uerò lethale adsit, immò nec aliqua cōcoctionis nota, fieri non potest, ut hic quartanus decedat. Et lib. I. de crisi loquens de præcognitione futuri uigoris, quod quidem medicus minimè ignorare debet, aliàs per multum errabit, inquit ipse, quid enim si aliquis primò statim die nullum habens signum periculosum, uerùm insuper omnia salutaria, acutè quidem febricitet, urinam autem mingat bene coloratā, ac mediocriter crassam an non in propatulo est medico, qui in artis operibus est exercitatus, hunc in primis quatuor diebus crisim habiturum? & eo magis si nebula aliqua uel suspensio ibi adesset, atq; etiam tantò plus si bona subsidentia: & post pauca iterum dicebat sicuti igitur quæ omnia habet signa tutissima febris acuta in primo periodo decretoriorum dierum solutionem habet, sic quæ isti proximè adiacet diem septimum non transcēdet. Nō igitur proprium est acutarum febrium omnium esse cùm periculo, sed earum quasdam esse simplicissimas ac tutissimas satis admodum cum Hippo. & Gal. probatum esse censeo, uelut nec eas penitus cùm febre continua esse nisi acutissimæ maximè uehe

mentissimæq; sint, nanque de his ueritatem habent Hippo. Galeni unà & Archigenis dicta si apud eos compertum sit acutos morbos cum periculo coniunctos esse ac cum febre continua non de his qui alterius naturæ sunt ut probauimus. Hac itaq; ratione conciliari possunt quæcunq; in eorum commentarijs scripta de acutis morbis comperta sint. cùm non uno modo de eis ubiq; locorum sentiant, ac pugnantia asserere uideantur: nam interdum de absolutè acutis uerba facientes pericula & febres continuas habere asserunt, sæpe numero citra periculum ac febrem continuam morbos quosdã acutos esse affirmãt, cũ uidelicet non de absolutè seu exactè acutis loquuntur, quamuis ipsi decimum quartum diem non excedant, in quorum numero exquisitam tertianam connumerari audacter affirmamus. Est nanq; ipsa in numero acutorum morborum simpliciter dictorum non tamen absolutè & exactè talium, sed eorum qui non absolutè tales dicuntur cùm non sit febris continua, quapropter & periculo uacat, uti diximus, & septem circuitibus quod tempus longissimum est terminatur. quod etenim in cõtinuis una dies potest, hoc in intermittentibus accessio Gal. authore. 3. prognost. & com̃. apho. 59. 4. lib. illud nanq; quod omnium acutorũ morborum naturam complectitur, est motus celer & magnitudo, cuncti etenim & magni sunt, & celeriter iudicantur, uelut superius ex Gal. sententia com̃. apho. 19. & 23. 2. libri probatum est. quod nanq; cum febre continua sint uel non, cum periculo uel absq; eo, magis uel minus acutum morbum denuntiant, seu absolutè uel non absolutè talem, ut patet apud Gal. 2. de diebus decret. cùm ex propria, tum ex Archigenis opinione. Quibus igitur rationibus tertianam non esse mor

bum acutum quidam probare nixi sunt, tot et tales existunt, quæ quantùm ualeant, quidùe momenti obtineant, ex prænarratis liquet, perquæ nō modò facilè rationes hæ delentur, sed si reliquas innumeras præ manibus habuerint, ex his quæ conscripsimus promptè responsio patebit. FINIS.

ERRATA.

Folio 7. facie. b. linea. 22. habente habentes. fol: 9. a. 25. seu ceu. fol: 10. b. 28. recedit tendit. fol. 13. a. 1. nullā multā. Ibidē linea. 1 . nunc urina. fol. 14. a. 4. quæcūq; quotcūq;. Ibidē b. 22. seminatā semimalā. fol. 16. b. 3. quòd quò. Ibidē li. 14. iudicare iudicari. fol. 26. a. 11. ac at. Ibidē b. 1. uētriculis anterioribus uētriculis. Ibidē lin: 18. uentriculi uētriculis. fol. 27. a. 5. principiū principū. Ibid. lin: 13. circa citra. et animalis aīales. fol. 28. a. 2. His his. fol. 29. b. 2 . usiq; utiq;. fol. 37 b. 11. functionē functione. Ibid. lin: 28. Nec nec. fol: 38. a. 15. sedē sede. fol: 39. b. 14. aīalis aīales. fol. 42. b. 3. canales nec canales. folio: 43. b. 19. αρκή γονον αρχή γονον Ibid. primogeniū primogenitū. fol: 46. b. 18. habet habent. Ibid. lin. 28. perficiēdos ut, perficiēdos. fol: 47. a. 26. partiū in, partiū essentia in. fol: 48. b. 11. Epar Hepar. fol. 49. a. 11. habere haberet. fol: 52. b. 20. crassius eidē crassiusculè. fol: 54. b. 3. cōtinetur continētur. fol. 55. b. 9. ut cognita cognita fol. 56. a. 23. scilicet producta scilicet. fol. 60. b. 28. ītegritates integritatē. fol: 61. a. 28. Et At. fol: 66. a. 19. & exquisita, & exquisita febris ardens cum exquisita. fol: 68. b. 4. rigorē uigorē. Ibid. lin. 6. rigebit uigebit. fol. 69. b. 9. duntaxat semel duntaxat. fol. 71. b. 13. opposuisset apposuisset.

REGISTRVM ABCDEFGHIK

Omnes sunt quaterni præter K qui est duernus.

Bibl. compl. 25-